

Profil praktyczny

Raport zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Nazwa kierunku studiów: **gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych**

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej kierunek: **Uczelnia Państwowa im.
Jana Grodka w Sanoku**

Data przeprowadzenia wizytacji: **7-8 listopada 2023 r.**

Warszawa, 2023

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	3
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	3
1.2. Informacja o przebiegu oceny	3
2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów	4
3. Propozycja oceny stopnia spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej określona przez zespół oceniający PKA	6
4. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia	7
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	7
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	15
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	28
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	35
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	37
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	41
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	46
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	48
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	50
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	51
Zalecenia	60

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: prof. dr hab. inż. Barbara Gąsiorowska, członek PKA

członkowie:

1. prof. dr hab. inż. Katarzyna Panasiewicz, ekspert PKA
2. dr hab. inż. Emilia Janeczko, ekspert PKA
3. Maciej Korab, ekspert PKA ds. studenckich
4. Robert Krzyszczak, ekspert PKA ds. pracodawców
5. Sara Zemczak, sekretarz zespołu oceniającego PKA

1.2. Informacja o przebiegu oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku gospodarowanie w ekosystemach rolnych i leśnych na profilu praktycznym realizowanym w Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2023/2024. Poprzednia ocena programowa została przeprowadzona w roku akademickim 2017/2018, a na jej podstawie została wydana Uchwała nr 552/2018 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 20 września 2018 r. z wynikiem pozytywnym dla kierunku.

Wizytację poprzedzono zapoznaniem się zespołu oceniającego z raportem samooceny przekazanym przez Władze Uczelni. Zespół odbył także spotkania organizacyjne w celu omówienia kwestii w nim przedstawionych, spraw wymagających wyjaśnienia z Władzami Uczelni oraz szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji.

Ocena została przeprowadzona w trybie stacjonarnym. Wszystkie spotkania odbyły się zgodnie z procedurami przy udziale wszystkich członków zespołu oceniającego.

Wizytacja rozpoczęła się od spotkania z Władzami Uczelni. W trakcie wizytacji odbyły się spotkania ze studentami, z przedstawicielami samorządu studenckiego i studenckiego ruchu naukowego, nauczycielami akademickimi prowadzącymi kształcenie na ocenianym kierunku, z osobami odpowiedzialnymi za doskonalenie jakości kształcenia, funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, publiczny dostęp do informacji oraz z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego. Ponadto dokonano przeglądu wybranych prac dyplomowych i etapowych, przeprowadzono hospitację zajęć oraz dokonano przeglądu bazy dydaktycznej wykorzystywanej w procesie dydaktycznym. Przed zakończeniem wizytacji dokonano oceny stopnia spełnienia kryteriów i sformułowano wstępne wnioski, o których Przewodnicząca zespołu oraz eksperci poinformowali Władze Uczelni na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów

Nazwa kierunku studiów	gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych	
Poziom studiów (studia pierwszego stopnia/studia drugiego stopnia/jednolite studia magisterskie)	studia pierwszego stopnia	
Profil studiów	praktyczny	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	stacjonarne	
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek ^{1,2}	nauki leśne 55% rolnictwo i ogrodnictwo 35% zootechnika i rybactwo 10%	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	7 semestrów 210 ETCS	
Wymiar praktyk zawodowych ³ /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym	960 godzin/25 ECTS	
Specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	nie dotyczy	
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	inżynier	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	51	-
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów ⁴	2275 godzin	-
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	108,2 ECTS	-

¹W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny - nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się oraz nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej oraz pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku

² Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. 2018 poz. 1818).

³ Proszę podać wymiar praktyk w miesiącach oraz w godzinach dydaktycznych.

⁴ Liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów należy podać bez uwzględnienia liczby godzin praktyk zawodowych.

Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne	115 ECTS	-
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	63 ECTS	-

Nazwa kierunku studiów	gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych	
Poziom studiów (studia pierwszego stopnia/studia drugiego stopnia/jednolite studia magisterskie)	studia drugiego stopnia	
Profil studiów	praktyczny	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	stacjonarne	
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek^{5,6}	nauki leśne 55% rolnictwo i ogrodnictwo 35% zootechnika i rybactwo 10%	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	4 semestry 120 ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych⁷ /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym	480 godzin/12 ECTS	
Specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	nie dotyczy	
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	magister inżynier	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	34	-

⁵W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny - nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się oraz nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej oraz pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku

⁶Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. 2018 poz. 1818).

⁷ Proszę podać wymiar praktyk w miesiącach oraz w godzinach dydaktycznych.

Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów ⁸	1220 godzin	-
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	66 ECTS	-
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne	63 ECTS	-
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	36 ECTS	-

3. Propozycja oceny stopnia spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej określona przez zespół oceniający PKA

Szczegółowe kryterium oceny programowej	Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium określona przez zespół oceniający PKA ⁹ kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione
Kryterium 1. konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	Kryterium spełnione częściowo
Kryterium 2. realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	Kryterium spełnione częściowo
Kryterium 3. przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	Kryterium spełnione
Kryterium 4. kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	Kryterium spełnione
Kryterium 5. infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	Kryterium spełnione
Kryterium 6. współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji	Kryterium spełnione

⁸ Liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów należy podać bez uwzględnienia liczby godzin praktyk zawodowych.

⁹ W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów studiów różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	
Kryterium 7. warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	Kryterium spełnione
Kryterium 8. wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	Kryterium spełnione
Kryterium 9. publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	Kryterium spełnione
Kryterium 10. polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	Kryterium spełnione częściowo

4. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku jest zawodową uczelnią publiczną utworzoną na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 2001 r. w sprawie utworzenia Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sanoku (Dz. U. Nr 37, poz. 428). Na mocy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 stycznia 2005 r. w sprawie przekształceń w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sanoku (Dz. U. nr 25, poz. 207) Uczelnia otrzymała patrona Jana Grodka i zmieniła nazwę na Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Grodka w Sanoku, następnie z dniem 1 września 2019 roku zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 sierpnia 2019 r. w sprawie zmiany nazw niektórych publicznych uczelni zawodowych, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Grodka w Sanoku zmieniła nazwę na: Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku. Inicjatywa utworzenia wyższej Uczelni zrodziła się z potrzeb społeczno-gospodarczych miasta Sanoka, powiatu sanockiego i Euroregionu Karpackiego. Uczelnia stwarza możliwości edukacji przede wszystkim skierowanej do młodzieży z obszaru Polski południowo-wschodniej, a szczególnie regionu Podkarpackiego. W swojej ofercie dydaktycznej uwzględnia kształcenie kadr dla potrzeb rozwoju obszarów wiejskich, z zakresu nowoczesnego leśnictwa i rolnictwa oraz gospodarki żywnościowej. Leśnictwo i rolnictwo są jednym z ważnych działów gospodarki województwa podkarpackiego, szczególnie jego południowej części. Oceniany kierunek studiów gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych został uruchomiony w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sanoku w roku akademickim 2014-2015 na poziomie studiów I stopnia, a od roku 2019, Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku, uzyskała uprawnienia również do prowadzenia dwuletnich studiów magisterskich na tym kierunku. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom studentów, co przede wszystkim związane jest z podejmowaną przez nich pracą zawodową, na ocenianym kierunku przyjęto organizację zajęć w unikatowej formule 26+. Jednostką prowadzącą oceniany kierunek studiów jest Instytut Gospodarki Rolnej i Leśnej. Koncepcja i cele kształcenia na kierunku

gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych są zgodne z misją, strategią oraz polityką jakości UP w Sanoku. Misją Uczelni jest zapewnienie odpowiedniej oferty i warunków do studiowania mających na celu zaspokojenie aspiracji edukacyjnych młodzieży i osób dorosłych, przygotowanie absolwentów do wejścia na rynek pracy, a także do dalszego rozwoju zawodowego i/lub naukowego oraz aktywnego funkcjonowania w życiu społecznym i gospodarczym Euroregionu Karpackiego. Koncepcja studiów na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych uwzględnia zapisy dokumentów europejskich z zakresu leśnictwa i rolnictwa, w tym Strategii zrównoważonego rozwoju UE, Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, Europa 2020 oraz programu UE Horyzont 2020. Leśnictwo i rolnictwo zostało ujęte także w rządowym wykazie Krajowych Inteligentnych Specjalizacji (KIS), to jest branż priorytetowych w obszarze kształcenia kadr, badań, rozwoju i innowacji. Również założenia Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego do 2030 oraz Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2030, wskazują m.in. jako aspekty kluczowe dla rozwoju regionu: nowoczesne technologie pozyskiwania, przetwórstwa i wykorzystania surowców naturalnych, produkcję i przetwórstwo żywności najwyższej jakości biologicznej i zdrowotnej, ekologiczne i zrównoważone rolnictwo i przetwórstwo, produkty regionalne i tradycyjne.

Koncepcja kształcenia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych jest zgodna z misją i strategią rozwoju Uczelni Państwowej im. J. Grodka w Sanoku na lata 2021 - 2030 (uchwała nr 12/V/21 Senatu Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku z dnia 26.05.2021 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku na lata 2021-2030) oraz polityką jakości. Profil praktyczny tych studiów jest jak najbardziej zasadny, ponieważ mają one na celu przede wszystkim kształtowanie umiejętności składających się na praktyczne przygotowanie zawodowe, pogłębione o wiedzę z zakresu nauk leśnych, rolniczych i zootechnicznych (głównie dyscypliny wiodącej nauki leśnej, a w dalszej kolejności rolnictwo i ogrodnictwo).

Kształcenie na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych polega na przekazywaniu studentom wiedzy opartej na najnowszych osiągnięciach nauki polskiej i światowej, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień produkcji leśnej, rolniczej, gospodarki żywnościowej i obszarów wiejskich. Zgodnie z założoną koncepcją na ocenianym kierunku absolwent studiów pierwszego stopnia posiada wiedzę teoretyczną oraz kompetencje inżynierskie w zakresie umiejętności praktycznych z zakresu nauk leśnych i rolniczych przy zastosowaniu nowoczesnych technik i technologii w tych dziedzinach. Sylwetka absolwenta zakłada, że po studiach pierwszego stopnia absolwent nabywa wiedzę i umiejętności praktyczne z zakresu, szkółkarstwa, planowania i wykonawstwa nasadzeń, pozyskania i przerobu drewna oraz przetwórstwa runa leśnego, łowiectwa i zagospodarowania dzicyzny, a także minimalizacji szkód od zwierzyny w gospodarce rolnej i leśnej. Poznaje biologiczne, chemiczne i fizyczne zagrożenia produkcji i pozyskiwania surowców pochodzenia roślinnego, zwierzęcego i leśnego. Posiada wiedzę w zakresie współzależności biocenoz rolno-leśnych oraz ich wpływu na bioróżnorodność. Nabywa zdolność i rozumie konieczność kształtowania wielofunkcyjnego obszarów wiejskich, ich infrastruktury. Poznaje zagadnienia związane z utylizacją i zagospodarowaniem produktów ubocznych i odpadowych i ich wpływu na ochronę środowiska. Zdobywa wiedzę z zakresu procesów technologicznych, mechanizacji prac, powiązań logistycznych oraz podstaw zarządzania, marketingu i ekonomiki produkcji. Ponadto absolwent jest gotów do podjęcia pracy w sektorach gospodarki, agencjach i instytucjach rządowych i samorządowych związanych z gospodarką rolno-leśną, jak i podjęcia lub rozwijania własnej działalności gospodarczej w obszarze gospodarki leśnej, rolnej i ochrony środowiska. Absolwent po uzyskaniu dodatkowych kwalifikacji potwierdzonych certyfikatem, może znaleźć zatrudnienie jako inspektor w jednostkach certyfikujących gospodarstwa ekologiczne i leśne, nabyć uprawnienia doradcy rolno-środowiskowego i eksperta przyrodniczego z

uprawnieniami doradczania w ramach programu rolno-środowiskowego. Jednocześnie absolwent studiów pierwszego stopnia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych jest w pełni przygotowany do podjęcia studiów drugiego stopnia.

Na drugim stopniu studiów koncepcja kształcenia zakłada, że absolwent posiada poszerzoną wiedzę z zakresu procesów biologicznych zachodzących w przyrodzie, nowoczesnych sposobów gospodarowania w leśnictwie i rolnictwie oraz podstaw zarządzania, marketingu i ekonomiki produkcji. Uzyskuje on kompetencje w zakresie obowiązujących ustaw, dyrektyw i rozporządzeń Unii Europejskiej, dotyczących gospodarki rolno-leśnej. Absolwent jest przygotowany do podjęcia pracy w sektorach gospodarki, agencjach i instytucjach rządowych i samorządowych związanych z gospodarką rolno-leśną. Posiada również umiejętności zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej w tym zakresie oraz w usługach. Uzyskane kwalifikacje pozwalają również na prowadzenie własnego przedsiębiorstwa rolnego lub leśnego przy wykorzystaniu środków z funduszy dysponowanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Absolwent może zostać zatrudniony, po uzyskaniu dodatkowych kwalifikacji potwierdzonych stosownym certyfikatem jako inspektor w jednostkach certyfikujących gospodarstwa ekologiczne i leśne. Osiągnięta wiedza i umiejętności pozwalają absolwentom drugiego stopnia na zdobycie uprawnień doradcy rolno-środowiskowego i eksperta przyrodniczego z uprawnieniami w ramach programu rolno-środowiskowego oraz przygotowują do kontynuacji kształcenia w Szkole Doktorskiej. Sylwetka absolwenta studiów drugiego stopnia nie została odpowiednio określona i sprecyzowana, a stanowi w większej części powielenie sylwetki absolwenta studiów pierwszego stopnia, brakuje konkretnych elementów odróżniających te dwie sylwetki. Absolwent studiów drugiego stopnia powinien charakteryzować się zaawansowaną wiedzą i umiejętnościami, dlatego zaleca się sformułowanie sylwetki absolwenta kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych charakterystycznej dla studiów drugiego stopnia.

Uczelnia przyporządkowała kierunek gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych, studia pierwszego i drugiego stopnia do trzech dyscyplin (nauki leśne, rolnictwo i ogrodnictwo, zootechnika i rybactwo). Koncepcja i cele kształcenia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych są w pełni zgodne z przyjętą wiodącą dyscypliną nauki leśne, do której kierunek został przyporządkowany w 55% oraz w mniejszym udziale z dyscypliną rolnictwo i ogrodnictwo (35%). Analiza kluczowych założeń i celów ocenianego kierunku ujętych w koncepcji kształcenia, jak i efektach uczenia się wskazuje, że przypisanie to powinno odnosić się jedynie do dyscyplin odgrywających zasadniczą rolę dla tego kierunku, a więc budujących koncepcję kształcenia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych, ponieważ nie stwierdzono odniesienia do trzeciej dyscypliny, do której przypisany został kierunek - dyscypliny zootechnika i rybactwo. Zgodnie ze stanowiskiem interpretacyjnym Prezydium PKA (nr 5/2020 z lipca 2020 roku) przyporządkowanie kierunku do dyscypliny powinno wynikać z racjonalnych, kluczowych przesłanek i celów prowadzenia danego kierunku studiów, ujętych w koncepcji kształcenia i znajdujących odzwierciedlenie w efektach uczenia się, a nie polegać na mechanicznym przyporządkowaniu kierunku do dyscypliny.

Koncepcja i cele kształcenia na ocenianym kierunku uwzględniają także postęp w obszarze leśnictwa, rolnictwa i gospodarki żywnościowej, w tym nowoczesne trendy postępu biologicznego i agrotechnicznego oraz rozwoju technicznego, zgodnie z zapotrzebowaniem zmieniającego się, zawodowego rynku pracy w sektorze rolno-leśnym. Dowodem uwzględniania tego postępu jest stale doskonałe doświadczenie praktyczne kadry nauczającej oraz prowadzenie badań naukowych w dyscyplinie nauki leśnej oraz rolnictwo i ogrodnictwo w oparciu o własną bazę naukowo-badawczą. Cele kształcenia są w zamierzeniu i w praktyce osiągane przez aplikacyjny charakter kształcenia, obejmujący zwłaszcza realizację praktyk zawodowych w wiodących jednostkach gospodarczych

w branży leśnej i rolniczej np. Nadleśnictwo Regionalne Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie i Krakowie, Bieszczadzki Park Narodowy, Magurski Park Narodowy, Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie z/s w Dukli, zakłady usług leśnych, Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale, Wojewódzki Inspektorat Weterynarii z/s w Krośnie. Uczelnia współpracuje z przedsiębiorcami, administracją publiczną, państwowymi jednostkami publicznymi w zakresie znajdowania rozwiązań istotnych problemów gospodarczych, technologicznych i społecznych. Rezultaty działalności naukowo-badawczej znajdują odzwierciedlenie w bieżącej aktualizacji treści merytorycznych przedmiotów, a uzyskane doświadczenia wykorzystywane są podczas realizacji zajęć projektowych i prac dyplomowych.

W procesie tworzenia i realizacji koncepcji kształcenia uczestniczą interesariusze wewnętrzni. Koncepcja kształcenia została opracowana przy udziale doświadczonych nauczycieli akademickich, wspomaganych przez liczne grono praktyków. W tworzeniu programu kształcenia wykorzystano badania naukowe związane bezpośrednio z naukami leśnymi i rolniczymi. Studenci oraz nauczyciele akademicy jako interesariusze wewnętrzni przekazują swoje uwagi dotyczące zarówno procesu kształcenia, jak i funkcjonowania Uczelni. Jednostka prowadząca ocenianą kierunek uwzględnia specyfikę regionu, w którym znaczna część społeczeństwa znajduje zatrudnienie w sektorze leśno-rolnym, zwykle w niedużych gospodarstwach.

Do interesariuszy zewnętrznych współpracujących z Instytutem Gospodarki Rolnej i Leśnej w zakresie kształtowania koncepcji i celów kształcenia na ocenianym kierunku należą: Nadleśnictwo Regionalne Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie i Krakowie, Zakłady usług leśnych, Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale, Wojewódzki Inspektorat Weterynarii z/s w Krośnie. Koncepcja i program były konsultowane z właścicielami gospodarstw rolnych, przedsiębiorcami, specjalistami w zakresie produkcji leśnej i rolnej oraz przedstawicielami administracji publicznej. Aby absolwent nabył kompetencje umożliwiające zrozumienie i wykorzystanie uwarunkowań produkcji leśno-rolnej w gospodarce rynkowej, treści programowe na ocenianym kierunku obejmują szeroki zakres aspektów ekonomicznych produkcji rolnej. Przekazana wiedza i nabyte umiejętności praktyczne dają m.in. podstawy do założenia i prowadzenia własnej działalności produkcyjnej, gospodarczej, handlowej, doradczej lub usługowej w branży leśnej i rolnej oraz w sektorach z nim powiązanych.

Proces kształcenia na ocenianym kierunku jest monitorowany pod kątem adekwatności do potrzeb rynku pracy. Przyjęte efekty uczenia się są opiniowane przez podmioty zewnętrzne, a treści kształcenia są aktualizowane również w oparciu o sugestie płynące z otoczenia. Informacje wykorzystywane w procesie doskonalenia koncepcji kształcenia są na bieżąco pozyskiwane także z obszaru praktyk zawodowych od pracodawców i studentów. W efekcie współpracy z interesariuszami zewnętrznymi w ostatnim roku podjęto decyzję o potrzebie uzupełnienia wiedzy z zakresu wprowadzanych płatności w ramach ekoschematów obszarowych.

Na podstawie uzyskanych informacji w trakcie wizytacji ocenianego kierunku stwierdzono, że koncepcja kształcenia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych zasadniczo nie przewiduje metod i technik kształcenia na odległość, a jedynie wykorzystuje wybrane ich elementy. Już na etapie planowania tego kierunku założono, iż realizacja zajęć przede wszystkim skupiona będzie na większej liczbie godzin dydaktycznych realizowanych w laboratoriach, pracowniach oraz zajęć terenowych. Przyjęto, że bezpośredni kontakt ze studentem podczas zajęć praktycznych pozwoli na pełną realizację koncepcji kształcenia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych. W okresie pandemii COVID 19 korzystano z metod kształcenia na odległość, jednakże w ograniczonym zakresie (wykłady prowadzone online). Przy dużej liczbie ćwiczeń terenowych i praktyk zajęcia prowadzone były w formie stacjonarnej. Sformułowano je kierując się strukturą kwalifikacji

absolwenta, wynikającą z celów i koncepcji kształcenia oraz rozwoju ocenianego kierunku. Są one zgodne z koncepcją i celami kształcenia oraz praktycznym profilem studiów, prowadząc do nadania studentom kompetencji w zakresie wiedzy, umiejętności i postaw społecznych, które umożliwiają z jednej strony zrozumienie procesów dotyczących produkcji leśnej i rolniczej zgodnie z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, a z drugiej strony pozwalają na zdobycie niezbędnej wiedzy i umiejętności praktycznych do prowadzenia działalności gospodarczej. Ogółem na studiach pierwszego stopnia sformułowano 51 kierunkowych efektów uczenia się, w tym 22 w zakresie wiedzy, 25 w zakresie umiejętności oraz 4 efektów dotyczących osiągania kompetencji społecznych. Efekty kierunkowe w zakresie wiedzy dotyczą zarówno wybranych aspektów z zakresu biologii, chemii i statystyki matematycznej, stanowiących podbudowę teoretyczną do zagadnień kierunkowych (EK-K_W01, EK-K_W06), zagadnień z zakresu podstaw produkcji leśnej i rolnej (EK-K_W08, EK-K_W10, EK-K_W04), jak i przede wszystkim zagadnień dotyczących wiedzy kierunkowej, obejmującej zasadniczo technologię produkcji leśnej i zwierzęcej, wraz z uwarunkowaniami prawnymi i ekonomicznymi (EK-K_W02, EK-K_W03, EK-K_W20). Podobnie skonstruowane są efekty uczenia się w zakresie nabywanych umiejętności, które w większości dotyczą umiejętności praktycznych niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej w gospodarce leśno-rolnej. Ich osiągnięcie pozwala również na nabycie umiejętności uniwersalnych, związanych z prezentacją własnych poglądów i zrozumieniem poglądów innych (EK-K_U17, EK-K_U18), przygotowaniem opracowań tematycznych (EK-K_U22, EK-K_U23), komunikowaniem się w języku obcym na poziomie B2 (EK-K_U24). Wśród efektów uczenia się na ocenianym kierunku znalazły się również takie, które są szczególnie istotne z punktu widzenia osób funkcjonujących na rynku pracy, jak również działających na rynku produktów leśno-rolnych, w szczególności: EK-K_W02: zna podstawowe uwarunkowania ekonomiczne, prawne i społeczne funkcjonowania rolnictwa i leśnictwa oraz zasady ochrony przyrody w kraju i Unii Europejskiej; charakteryzuje wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, zna rolę lasu dla rozwoju cywilizacyjnego i funkcjonowania człowieka, dostrzega możliwości wykorzystania środków unijnych w działalności rolniczej i leśnej dla zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Biorąc pod uwagę treści poszczególnych efektów uczenia się można stwierdzić, że są one zasadniczo zgodne z wiedzą i umiejętnościami w zakresie przypisanych do kierunku dyscyplin nauki leśne i rolnictwo i ogrodnictwo. Nieprawidłowością jest, że w efektach uczenia się dotyczących wiedzy i umiejętności związanych bezpośrednio z kierunkiem studiów nadużywane jest słowo "podstawowe" (np. EK-K_W02: zna podstawowe uwarunkowania ekonomiczne, prawne i społeczne funkcjonowania rolnictwa i leśnictwa oraz zasady ochrony przyrody w kraju i Unii Europejskiej; EK-K_W07: opisuje podstawowe teorie dziedziczenia cech organizmów, funkcjonowania genów, zasady inżynierii genetycznej, mikoryzacji drzew, zna organizmy modyfikowane genetycznie; EK-K_W08: charakteryzuje podstawowe produkty użytkowania lasu, ubocznego użytkowania lasu i gospodarki łowieckiej, opisuje procesy konserwacji i przechowywania surowców, produktów roślinnych i zwierzęcych; EK-K_W11: ma podstawową wiedzę o wykorzystaniu innowacyjnych technik w gospodarce w ekosystemach rolnych i leśnych (GIS, SIP, grafika inżynierska, programy informatyczne wykorzystywane w rolnictwie i leśnictwie); EK-K_W13: opisuje podstawowe pojęcia, metody i efekty hodowli roślin i hodowli lasu, ma podstawową wiedzę o planowaniu i prowadzeniu doświadczeń polowych, prac szkółkarskich; EK-K_U11: rozpoznaje podstawowe typy gleb i nawozów oraz wykonuje oznaczenia właściwości fizykochemicznych gleb i stanu odżywienia roślin, oblicza potrzeby nawozowe roślin, wykonuje diagnozę siedlisk oraz waloryzuje ich przydatność do produkcji rolniczej i leśnej; EK-K_U12: dokonuje pomiaru podstawowych parametrów charakteryzujących drzewostany, potrafi rozpoznać drewno podstawowych gatunków drzew na podstawie cech anatomicznych oraz makrostruktury, określić jego fizyczne i mechaniczne

właściwości, określić jakość surowca drzewnego i udział sortymentów według klasyfikacji krajowej i międzynarodowej, umie rozpoznać podstawowe surowce nieдрzewne oraz określić ich podstawowe właściwości posługując się odpowiednimi metodami i przyrządami. Stąd sformułowane efekty uczenia nie zostały prawidłowo odniesione do charakterystyk uniwersalnych oraz charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na 6 poziomie Polskiej Ramy Kwalifikacji. W zapisie PRK chodzi bardziej o podstawową wiedzę z zakresu dyscyplin naukowych stanowiących podstawy teoretyczne oraz o wiedzę szczegółową, a więc pogłębioną o wybrane zagadnienia właściwe dla programu kształcenia na danym kierunku studiów. Nieuzasadnione i bez związku z ocenianym kierunkiem jest także sformułowanie efektu EK-K_U25 – posiada umiejętności ruchowe z zakresu różnych form aktywności fizycznej (rekreacyjnych, zdrowotnych, sportowych i estetycznych); EK-K_W22 – posiada wiadomości na temat zdrowego trybu życia i promocji zdrowia, stąd zespół oceniający rekomenduje usunięcie powyższych efektów uczenia się.

Efekty uczenia się uwzględniają pełny zakres efektów umożliwiających nabycie kompetencji inżynierskich. W efektach kierunkowych prowadzących do uzyskania kompetencji inżynierskich uwzględniono zagadnienia związane poznaniem podstawowych procesów zachodzących w cyklu życia urządzeń, obiektów i systemów technicznych z budową maszyn i narzędzi używanych w leśnictwie i rolnictwie (EK-K_W11; EK-K_W12; EK-K_W15), geodezją (EK-K_U14), systemów technicznych i technologii typowych dla przedsiębiorstw rolniczych i leśnych (EK-K_W18). Ponadto uzyskane kompetencje inżynierskie pozwolą we właściwy sposób wykorzystać zdobytą wiedzę do planowania, projektowania i realizowania zadań inżynierskich w zakresie gospodarki leśnej i rolnej (EK-K_U08; EK-K_U09; EK-K_U12), a absolwent potrafi zaplanować, zorganizować i nadzorować zabiegi związane z procesami i technologiami stosowanymi w gospodarce w ekosystemach rolnych i leśnych (EK-K_U19). Kompetencje inżynierskie osiągnęte są również poprzez wykonanie kompleksowej inwentaryzacji i oceny ekosystemów rolnych i leśnych, opracowania planów gospodarczych, proponowania i uzasadnienia optymalnych rozwiązań dotyczących ich rozwoju i ochrony, umiejętności wykorzystania podstawowych procedur analitycznych stosowanych w monitoringu środowiska i dokonaniu prawidłowej ich interpretacji (EK-K_U10). Kompetencje społeczne wyrażone zostały poprzez zrozumienie potrzeby ustawicznego podnoszenia kwalifikacji oraz ciągłego dokształcania się w zakresie wykonywanego zawodu (EK-K_K01), a ponadto świadomości ryzyka podejmowanych działań związanych z wykonywanym zawodem, odpowiedzialności za bezpieczeństwo pracy własnej i innych, student potrafi przygotować stanowisko pracy, ma świadomość etycznej i prawnej odpowiedzialności za stan i jakość ekosystemów rolnych i leśnych oraz wpływu gospodarki rolnej i leśnej na stan środowiska naturalnego (EK-K_K03). Sformułowane efekty uczenia nie zostały prawidłowo odniesione do charakterystyk uniwersalnych oraz charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na 6 poziomie Polskiej Ramy Kwalifikacji. Na studiach pierwszego stopnia nie uwzględniono zaawansowanego poziomu przekazywanej wiedzy (P6S_WG w zaawansowanym stopniu wybrane fakty, obiekty i zjawiska oraz dotyczące ich metody i teorie...). W zakresie umiejętności nie uwzględniono w pełni charakterystyki P6S_UW: "komunikować się z otoczeniem z użyciem specjalistycznej terminologii". W treści efektów EK-K_U12, EK-K_U14, EK-K_U20 zawarto wykorzystanie standardowych urządzeń bez podkreślenia zawansowania wykorzystywanych technik. Dla studiów drugiego stopnia kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych sformułowano ogółem 46 efektów, z czego 18 z nich dotyczy wiedzy (zna i rozumie), 22 umiejętności (potrafi), a 6 kompetencji społecznych (ma świadomość, potrafi). Sformułowane efekty uczenia się nie uwzględniają poszerzania wiedzy studentów, ponieważ niektóre efekty uczenia się są identyczne dla obu poziomów studiów (np. EK-K_W10 na studiach I stopnia i EK-K_W09 na studiach II stopnia: zna

objawy, przebieg i sposoby zwalczania chorób roślin uprawnych i lasu powodowanych przez drobnoustroje i owady, metody określania stopnia zagrożenia gradacjami szkodników i sposoby ich zwalczania, ma wiedzę o sposobach prognozowania i ograniczania zagrożenia pożarowego oraz walki z pożarami lasu; analogicznie efekty EK-K_W19: ma podstawową wiedzę w zakresie podstaw towaroznawstwa produktów roślinnych i zwierzęcych oraz systemów zarządzania jakością w rolnictwie i leśnictwie, posiada ogólną wiedzę na temat oceny i standaryzacji surowców rolniczych i leśnych, ich znaczenia dla procesów logistycznych; EK-K_W20: zna podstawowe pojęcia i zasady z zakresu ochrony własności przemysłowej, prawa autorskiego i prasowego; EK-K_W21: zna zasady prawne i organizacyjne związane z prowadzeniem i rozwijaniem działalności gospodarczej ukierunkowanej na racjonalne wykorzystanie zasobów ekosystemów rolnych i leśnych na studiach I stopnia i EK-K_W16: ma wiedzę w zakresie podstaw towaroznawstwa produktów roślinnych i zwierzęcych, mikrobiologii żywności oraz systemów zarządzania jakością w rolnictwie i leśnictwie, posiada wiedzę na temat oceny i standaryzacji surowców rolniczych i leśnych; EK-K_W17: zna podstawowe pojęcia i zasady z zakresu ochrony własności przemysłowej, prawa autorskiego i prasowego; EK-K_W18: zna zasady prawne i organizacyjne związane z prowadzeniem i rozwijaniem działalności gospodarczej, w tym agroturystycznej, ukierunkowanej na racjonalne wykorzystanie zasobów ekosystemów rolnych i leśnych na studiach II stopnia. Podobnie powtórzone zostały efekty uczenia się z zakresu umiejętności (np. na studiach I stopnia EK-K_U01-02, EK-K_U05, EK-K_U10, EK-K_U16 i EK-K_U01-02, EK-K_U05, EK-K_U10, EK-K_U16 na studiach II stopnia) oraz kompetencji (na studiach I stopnia EK-K_K01-02 i na studiach II stopnia EK-K_U03-04). Nabycie efektów uczenia się sprawia, iż studiujący wyróżniają się interdyscyplinarnym wykształceniem, pozwalającym na znaczną elastyczność na rynku pracy. Uzyskują wszechstronne przygotowanie do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa rolniczego i pracy zawodowej w szeroko rozumianej gospodarce rolno-leśnej, w tym także administracji samorządowej i państwowej. Efekty uczenia się umożliwiają posługiwanie się językiem obcym na poziomie biegłości B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy. Efekty uczenia się sformułowane na studiach drugiego stopnia uwzględniają częściowo uniwersalne charakterystyki pierwszego stopnia określone w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o zintegrowanym systemie kwalifikacji oraz charakterystyki drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomie 7 PRK, typowe dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach systemu szkolnictwa wyższego. Niektóre efekty uczenia się na studiach II stopnia sformułowano bardzo szeroko, co znacząco utrudnia ich osiągnięcie i weryfikację, np. EK-K_W06 “Ma pogłębioną wiedzę z zakresu biologii, ekologii, fizjologii roślin drzewiastych i uprawnych, grzybów, zwierząt hodowlanych i leśnych, ich roli w ekosystemach, zależnościach między nimi i oddziaływaniu na środowisko przyrodnicze”; EK-K_W08 “ma ugruntowaną wiedzę o planowaniu i prowadzeniu doświadczeń i eksperymentów przyrodniczych, prac szkółkarskich oraz opisuje pojęcia, metody i efekty hodowli roślin, lasu i zwierząt. Efekty uczenia się częściowo uwzględniają kompetencje w komunikowaniu się w języku obcym na studiach drugiego stopnia na poziomie B2+.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 1

Kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Koncepcja i cele kształcenia na kierunku studiów gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych prowadzonym przez Uczelnię Państwową im. Jana Grodka w Sanoku są zgodne z misją i strategią Uczelni na lata 2021-2030. Koncepcja ta ukierunkowana jest na kształcenie wysoko kwalifikowanych kadr dla potrzeb regionalnej i lokalnej gospodarki w typowo rolniczym i leśnym regionie województwa podkarpackiego. Są one także zgodne z polityką jakości zakładającą kształcenie młodzieży na wysokim poziomie, zgodnie z oczekiwaniami regionalnego i lokalnego zawodowego rynku pracy.

Interdyscyplinarność kierunku studiów gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych wskazuje, że odnosi się on w większym stopniu do dyscypliny nauki leśnej, w mniejszym do dyscypliny rolnictwo i ogrodnictwo jako podstawowych dyscyplin, co wynika również z efektów uczenia się określonych dla kierunku i założonej sylwetki absolwenta. Koncepcja i cele kształcenia na ocenianym kierunku uwzględniają postęp w sektorze leśnym, rolnym i gospodarki żywnościowej, w tym nowoczesne trendy postępu biologicznego i agrotechnicznego oraz rozwoju technicznego, zgodnie z zapotrzebowaniem zmieniającego się, zawodowego rynku pracy.

Kierunkowe efekty uczenia oraz efekty odnoszące się do grup zajęć dydaktycznych są zgodne z koncepcją i celami kształcenia oraz praktycznym profilem studiów, pozwalając na zdobycie niezbędnej wiedzy i umiejętności praktycznych do prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze gospodarki leśno-rolnej, zgodnie ze stanem praktyki i potrzebami zawodowego rynku pracy. Niektóre efekty uczenia się na studiach drugiego stopnia nie w pełni uwzględniają progres wiedzy studentów, ponieważ część z nich jest identycznych dla obu poziomów studiów.

Efekty uczenia się są generalnie zgodne z uniwersalnymi charakterystykami PRK oraz charakterystykami drugiego stopnia PRK typowymi dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego na poziomie 6 PRK, wymagają jednak dopracowania w odniesieniu do charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomie 7 PRK. Efekty uczenia się uwzględniają pełny zakres efektów umożliwiających nabycie kompetencji inżynierskich.

Sformułowane efekty uczenia się uwzględniają umiejętności praktyczne, pozwalają na opanowanie języka obcego oraz nabycie umiejętności społecznych niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej i społecznej w zakresie gospodarki leśno-rolnej i jej otoczeniu. Są zasadniczo spójne, sprawdzalne na podstawie systemu weryfikacji i oceny stopnia ich osiągnięcia.

Stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- nie określono właściwie sylwetki absolwenta studiów drugiego stopnia, nie wskazując na pogłębioną specjalistyczną wiedzę w dyscyplinach, do których oceniany kierunek został przyporządkowany, uwzględniającą umiejętności pozwalające na uczestnictwo w procesie badawczym, umiejętności zarządzania, posługiwania się językiem obcym na poziomie B2+ Europejskiego Systemu opisu Kształcenia Językowego Rady Europy, kierowania przedsiębiorstwem i zespołami ludzkimi, przygotowaniu do pracy w przedsiębiorstwach gospodarki rolnej i leśnej, administracji publicznej, a także prowadzenia własnej działalności gospodarczej,
- niewłaściwie przyporządkowano kierunku studiów do dyscypliny zootechnika i rybactwo,
- niewłaściwie sformułowano kierunkowe efekty uczenia się na studiach I i II stopnia i odniesienie ich do charakterystyk uniwersalnych oraz charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na 6 - 7 poziomie Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia.

Zalecenia

1. Zaleca się doprecyzowanie sylwetki absolwenta studiów drugiego stopnia, poprzez jej opis z uwzględnieniem osiągniętych efektów uczenia się, uzyskanych uprawnień zawodowych, przygotowania praktycznego, określenia przewidywanych miejsc jego zatrudnienia.
2. Zaleca się przyporządkowanie ocenianego kierunku studiów do dyscyplin naukowych - nauki leśne oraz rolnictwo i ogrodnictwo odzwierciedlających treści koncepcji i celów kształcenia oraz efektów uczenia się.
3. Zaleca się właściwe sformułowanie efektów uczenia się dla studiów pierwszego stopnia oraz dla studiów drugiego stopnia na ocenianym kierunku w odniesieniu do charakterystyk uniwersalnych oraz charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na 6 i 7 poziomie Polskiej Ramy Kwalifikacji.
4. Zaleca się sformułowanie efektów uczenia się na studiach drugiego stopnia w taki sposób, aby nie były one powieleniem efektów uczenia się dla studiów pierwszego stopnia i dostosowanie poziomu pogłębienia ich do wymogów 7. poziomu PRK.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

Treści programowe realizowane w ramach kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych wynikają z efektów uczenia się, z którymi są zasadniczo zbieżne. Prezentują one aktualny stan wiedzy i wykorzystują typową metodykę badań naukowych prowadzonych w dyscyplinach naukowych, do których kierunek ten został przyporządkowany, przede wszystkim są to nauki leśne oraz rolnictwo i ogrodnictwo. Treści odnoszące się do produkcji zwierzęcej realizowane np. w ramach zajęć z *fizjologii i żywienia zwierząt, chów i hodowla zwierząt, ocena surowców pochodzenia zwierzęcego, genetyka populacji i postęp w hodowli roślin i zwierząt*, wchodzą również w zakres dyscypliny rolnictwo i ogrodnictwo. Z kolei sformułowane treści programowe w ograniczonym stopniu odnoszą się bezpośrednio do dyscypliny zootechnika i rybactwo, ponieważ w programie studiów odnotowano tylko jedno zajęcie na studiach pierwszego stopnia (*wybrane zagadnienia rybactwa śródlądowego*), co stanowi potwierdzenie nieprawidłowego przypisania kierunku do dyscypliny zootechnika i rybactwo.

Na studiach pierwszego stopnia, kluczowe treści programowe dobrze przygotowują absolwenta do zawodu po zdobyciu zaawansowanej wiedzy oraz jej pogłębieniu w toku dalszego kierunkowego kształcenia. Student poznaje na każdym etapie procesy produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz możliwości genetycznego i środowiskowego kształtowania ich poziomu i jakości. Nabywa wiedzę i umiejętności z zakresu, szkółkarstwa, planowania i wykonawstwa nasadzeń, pozyskania i przerobu drewna oraz przetwórstwa runa leśnego, łowiectwa i zagospodarowania dziczyzny, a także minimalizacji szkód od zwierzyny w gospodarce rolnej i leśnej. Poznaje biologiczne, chemiczne i fizyczne zagrożenia produkcji

i pozyskiwania surowców pochodzenia roślinnego, zwierzęcego i leśnego. Posiada wiedzę w zakresie współzależności biocenoz rolno-leśnych oraz ich wpływu na bioróżnorodności. Nabywa zdolność i rozumie konieczność kształtowania wielofunkcyjnego obszarów wiejskich, ich infrastruktury. Poznaje zagadnienia związane z utylizacją i zagospodarowaniem produktów ubocznych i odpadowych i ich wpływu na środowisko. Zdobywa wiedzę z zakresu procesów technologicznych, mechanizacji prac, powiązań logistycznych oraz podstaw zarządzania, marketingu i ekonomiki produkcji. Absolwent studiów pierwszego stopnia zna język obcy na poziomie biegłości B2, Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy oraz umie posługiwać się językiem specjalistycznym w zakresie problematyki kierunku studiów. Analiza treści związanych z kształceniem w zakresie znajomości języka obcego wykazała, że umożliwiają one osiągnięcie jego znajomości na poziomie B2, i są one zgodne z kształceniem na ocenianym kierunku, jak i odpowiadają przyjętej sylwetce absolwenta.

Treści programowe zawarte w przedmiotach ogólnych i podstawowych dają studentowi podstawę do lepszego zrozumienia i interpretacji wiedzy szczegółowej – kierunkowej, osadzenia współczesnej gospodarki rolno-leśnej w nauce i społeczeństwie oraz do komunikacji interpersonalnej. Zadanie to spełniają między innymi treści takich zajęć jak: *chemia z biochemią, statystyka matematyczna w przyrodoznawstwie, ekonomia, agrofizyka, botanika z dendrologią, zoologia z systematyką, meteorologia z klimatologią, mikrobiologia, gleboznawstwo, genetyka, język obcy*.

Treści programowe zawarte w grupie zajęć kierunkowych pogłębiają, kierunkują i specjalizują wiedzę właściwą dla kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych. Do tej grupy zajęć można zaliczyć *ogólną uprawę roślin, chemię rolną, hodowlę lasu, maszynoznawstwo rolnicze i leśne, fizjologię i żywienie zwierząt, szczegółową uprawę roślin, eksploatację maszyn rolniczych i leśnych, naukę o produktywności lasu, ekonomikę i organizację gospodarstw rolniczych i leśnych, tkarstwo, podstawy eksperymentu i doświadczalnictwo w naukach przyrodniczych, ochrona środowiska, dendrometria*. Jak wynika z analizy matrycy zgodności efektów uczenia się kierunkowych oraz efektów uczenia się sformułowanych i realizowanych dla poszczególnych zajęć, znajdujących się w planie studiów, treści programowe realizowane w ramach programu obligatoryjnego dla wszystkich studentów, obejmującego zajęcia ogólne, podstawowe i kierunkowe, zapewniają osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się. Osiągnięcie założonych efektów uczenia się wyposaża studenta w wiedzę, umiejętności i kompetencje umożliwiające właściwe wykorzystanie warunków środowiskowych, środków i współczesnych technologii w produkcji leśnej i rolnej.

Należy jednak zauważyć, że las to nie tylko miejsce do jego kształtowania i wykorzystania gospodarczego, ale również społecznego. Funkcje społeczne lasu wynikają przede wszystkim z jego strefy intensywnego i zrównoważonego oddziaływania społecznego, korzystnych warunków zdrowotnych oraz rekreacyjnych dla społeczeństwa, wzbogacania rynku pracy, wzmacniania obronności kraju, zapewniania rozwoju edukacji ekologicznej społeczeństwa. Stąd zespół oceniający rekomenduje wprowadzenie do treści programowych również aspektów społecznego wykorzystania lasu na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych.

Szczególą rolę w kształceniu spełnia seminarium dyplomowe, które przygotowuje studenta do wykonania pracy dyplomowej, a przyszłego absolwenta wyposaża w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne niezbędne na rynku pracy zawodowej.

Oprócz przedmiotów obligatoryjnych program kształcenia umożliwia studentom wybór modułów zajęć. Na pierwszym roku studenci mają możliwość wyboru zajęć spośród 3 modułów w semestrze (*zarys historii leśnictwa/leśnictwo w krajach Unii Europejskiej; biogeografia/ bioróżnorodność i ochrona zasobów genetycznych; zrównoważony rozwój obszarów wiejskich/ zagrożenia cywilizacyjne lasu; zarządzanie gospodarką i finansami gminy/ekologiczne podstawy hodowli las; wspólna polityka*

rolna/fundusze europejskie; rynki produktów rolnych i leśnych/marketing w rolnictwie i leśnictwie), na drugim roku spośród odpowiednio 3 i 2 modułów w semestrze (*grafika inżynierska/fotogrametria i systemy informacji przestrzennej; zarządzanie gospodarstwem leśnym/zarządzanie małym i średnim przedsiębiorstwem w agrobiznesie; podstawy ogrodnictwa/rośliny ozdobne; rolnictwo ekologiczne/melioracje i gospodarka wodna; podstawy towaroznawstwa produktów roślinnych/ocena surowców pochodzenia roślinnego*), na trzecim roku 5 i 3 modułów (*rachunkowość przedsiębiorstw rolniczych i leśnych/planowanie działalności gospodarczej i marketingowej; transport rolniczy i leśny/ekonomika transportu rolniczego; wybrane zagadnienia rybactwa śródlądowego/technika leśna a środowisko; rolnictwo ekologiczne/produkcja zwierzęca na obszarach górskich; gospodarka łowiecka/klęski żywiołowe w leśnictwie; entomologia i fitopatologia leśna/biologiczne metody ochrony lasu; uwarunkowania rozwoju sektora usług leśnych/podstawy technologii przerobu drewna; gospodarka energetyczna i odnawialne źródła energii/uprawa roślin energetycznych; podstawy towaroznawstwa produktów zwierzęcych/ocena surowców pochodzenia zwierzęcego*), i na czwartym roku 4 modułów (*systemy zarządzania jakością w rolnictwie/systemy zarządzania jakością w leśnictwie; technika komputerowa w rolnictwie i leśnictwie/wizualizacja informacji w rolnictwie i leśnictwie; komunikacja społeczna/pedagogika prac; filozofia/podstawy psychologii*). Większość treści programowych realizowanych w ramach zajęć modułów poszerzające kompetencje absolwenta, zapewnia osiągnięcie kierunkowych efektów uczenia się, które umożliwiają nabycie kompetencji inżynierskich. W ramach ocenianego kierunku przekazywane są bogate treści podstawowe, tworzące podstawy naukowe do zrozumienia zjawisk i procesów w leśnictwie i rolnictwie oraz nabywania kompetencji inżynierskich. Przekazywane są one w ramach realizacji takich zajęć jak m.in.: *agrofizyka, zagrożenia cywilizacyjne lasu, ekologia z sozologią, ekonomiczne podstawy hodowli lasu, wspólna polityka rolna, rynki produktów rolnych i leśnych, chemia rolna, ogólna uprawa roli i roślin, hodowla lasu, maszynoznawstwo rolnicze i leśne, fizjologia i żywienie zwierząt, technologia informacyjna, grafika inżynierska, zarządzanie gospodarstwem leśnym, szczegółowa uprawa roślin, eksploatacja maszyn rolniczych i leśnych, ochrona roślin, technika leśna a środowisko, rolnictwo ekologiczne* oraz podczas realizacji praktyki zawodowej i pracy dyplomowej inżynierskiej.

Na studiach drugiego stopnia student poszerzą wiedzę z zakresu procesów biologicznych zachodzących w przyrodzie, nowoczesnych sposobów gospodarowania w rolnictwie i leśnictwie oraz podstaw zarządzania, marketingu i ekonomiki produkcji, obowiązujących ustaw, dyrektyw i rozporządzeń Unii Europejskiej dotyczących gospodarki rolno-leśnej. Kluczowe treści programowe zawarto w przedmiotach kierunkowych, m.in. takich jak: *agroleśnictwo na obszarach wiejskich, metodyka badań i doświadczalnictwo rolnicze i leśne, urządzanie ekosystemów leśnych, geoinformacja w leśnictwie i rolnictwie, ochrona upraw rolnych i leśnych, ekonomika produkcji rolniczej i leśnej, ochrona gleb rolnych i leśnych, monitoring środowiska, surowce zwierzęce w produkcji żywności*, które pozostają w ścisłym powiązaniu z badaniami realizowanymi w dyscyplinach, do których oceniany kierunek został przyporządkowany. Pełną i wieloaspektową interpretację i wykorzystanie tych treści umożliwiają treści właściwe dla zajęć podstawowych, tj.: *ochrona przyrody, zasady dobrej praktyki rolnej, systemy jakości w leśnictwie, rozwój regionalny, agroturystyka, edukacja ekologiczna, język obcy*. Realizacja tych przedmiotów oraz pracowni dyplomowej i seminarium magisterskiego pozwalają na osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się. Możliwość wyspecjalizowania się studenta drugiego stopnia wynika z dużej różnorodności zajęć do wyboru, są to m.in.: *bezpieczeństwo żywności i systemy jakości w rolnictwie, systemy jakości w leśnictwie, hodowla lasu - zagadnienia wybrane, nasiennictwo i szkółkarstwo leśne, postęp biologiczny, genetyka populacji w hodowli roślin i zwierząt, elementy mikrobiologii żywności, podstawy mikrobiologii w przetwórstwie rolno-spożywczym, fitocenozy*

użytków zielonych, środowiskowa rola użytków zielonych, rozwój regionalny, agroturystyka, ochrona upraw rolnych i leśnych przed szkodnikami i przed zwierzyną wolnożyjącą, gospodarka łowiecka, leśnictwo europejskie i światowe, światowa gospodarka żywnościowa, sylwopastoralne użytkowanie pastwisk, gospodarka łąkowo-pasterska na użytkach rolno-leśnych, statystyczne programy komputerowe, arkusze kalkulacyjne w badaniach naukowych, rolne i leśne zbiorowiska roślinne, ochrona przyrody, rolne i leśne pożytki pszczele, rośliny użytkowe, edukacja ekologiczna, public relations. Treści umożliwiające przygotowanie pracy dyplomowej magisterskiej są przedmiotem seminarium, rozpoczynającego się od drugiego semestru studiów. Treści programowe zapewniają uzyskanie wszystkich efektów uczenia się, o czym świadczy pełna zgodność efektów kierunkowych i efektów uczenia się sformułowanych dla zajęć obligatoryjnych. Każdy kierunkowy efekt uczenia się osiągnąć jest poprzez realizację treści kształcenia na kilku zajęciach, figurujących w programie studiów. Zasady wyboru zajęć oraz modułów są precyzyjnie określone i przestrzegane, co pozwala studentom na kształtowanie indywidualnych ścieżek kształcenia w ramach kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych.

Założony przez Uczelnię plan studiów określa profil, poziom, formę studiów oraz liczbę semestrów i liczbę punktów ECTS konieczną do ukończenia studiów i uzyskania kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia. Określony jest również tytuł zawodowy nadawany absolwentom – inżynier po studiach I stopnia oraz magister po studiach II stopnia. Zajęcia prowadzone na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych realizowane są w formie studiów stacjonarnych na poziomie studiów I i II stopnia o profilu praktycznym. Studia I stopnia trwają 3,5 roku (7 semestrów), a studia II stopnia 2 lata (4 semestry). Określona w programie studiów liczba godzin dydaktycznych z bezpośrednim udziałem nauczyciela lub innych osób na studiach pierwszego stopnia wynosi 2275, a na studiach drugiego stopnia 1220. Liczba punktów ECTS uzyskiwana w ramach zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów jest zgodna z wymogami, ponieważ przekracza 50% i wynosi na studiach pierwszego stopnia 108,2 ECTS, a na studiach drugiego stopnia 66 ECTS więc odpowiednio stanowi 51,5% i 55% liczby ECTS wymaganej do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera.

Zakładany nakład pracy mierzony liczbą punktów ECTS konieczną do ukończenia zajęć oraz przypisanie punktów ECTS do poszczególnych zajęć budzą jednak zastrzeżenia, bowiem brak w wybranych przypadkach sylabusów poprawnego oszacowania, zgodnie z regułą, że 1 ECTS oznacza 25-30 godzin pracy. Analiza sylabusów wskazuje, że na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych występują niezgodności w wyliczeniu punktów ECTS dla wybranych zajęć z założonym programem studiów. Przykładowo dla zajęć *ekologia z zoologią* w sylabusie zakłada się 78 godzin i 3 ECTS, a w programie studiów 50 godzin i 2 ECTS, praktyka dyplomowa w sylabusie zakłada się 80 godzin i 3 ECTS, a w programie studiów 160 godzin i 4 ECTS. Zróżnicowane wartości wyliczanych punktów w ramach jednego sylabusu np. *praktyka mechanizacyjna*, tj. 160 godzin i 5 ECTS, a w dalszej części tego samego sylabusu 6 ECTS, *praktyka produkcyjna* 200 godzin i 5 ECTS, a w dalszej części 120 i 4 ECTS.

Wykazano powtarzalność treści w ramach niektórych zajęć m.in. *ochrona roślin, ochrona lasu, ochrona upraw rolnych i leśnych*. Powoływanie się jako źródła literaturowe na pozycje z lat 70 i późniejsze np. *Ogólna uprawa roślin podręcznik dla studentów wyższych szkół rolniczych*, pod red. Świętochowski, PWRiL 1963; *Łowiectwo*, Krupka i in. PWRiL Warszawa 1969; *Ochrona lasu*, Dominik. J. 1977 PWRiL Warszawa; *Chów ryb w stawach*, Koch i in. 1980.

W poszczególnych semestrach liczba godzin dydaktycznych wynosi od 290 do 385 – studia pierwszego stopnia oraz od 285- 545 – studia drugiego stopnia. Łączna liczba pkt. ECTS odpowiadająca nakładowi pracy studenta umożliwiającą osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się na studiach pierwszego

stopnia wynosi 210 (po 30 ECTS w semestrze), a drugiego stopnia 120 (po 30 pkt. ECTS w semestrze). Osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się jest możliwe dzięki zasadniczo prawidłowej sekwencji zajęć obejmującej logiczną kolejność: kształcenie ogólne, kształcenie podstawowe, a następnie kształcenie kierunkowe.

Liczba ECTS na studiach pierwszego stopnia przypisana zajęciom do wyboru wynosi 63, a na studiach II stopnia 36, co stanowi odpowiednio 30% łącznej liczby punktów ECTS, wskazując na spełnienie wymogu wynoszącego nie mniej niż 30% liczby ECTS. Udział zajęć kształtujących umiejętności praktyczne, zgodnie z wymogami studiów prowadzonych na profilu praktycznym, przekracza wymagane 50% całkowitej liczby punktów ECTS i wynosi na studiach pierwszego stopnia 115 ECTS (54%) i realizowana jest w ramach m.in. takich zajęć jak *szczegółowa uprawa roślin, eksploatacja maszyn rolniczych i leśnych, chów i hodowla zwierząt, hodowla roślin i nasiennictwo, ochrona lasu, ekonomika i organizacja gospodarstw rolniczych i leśnych*, a na studiach drugiego stopnia 63 ECTS (52,5%) w ramach zajęć tj. *metodyka badań i doświadczalnictwo rolnicze i leśne, regionalne uwarunkowania produkcji rolnej i leśnej, zarządzanie ekosystemów leśnych, agroleśnictwo na obszarach wiejskich, technologie produkcji zwierzęcej w terenach górskich, zasady dobrej praktyki rolniczej, wykorzystanie zasobów leśnych, geoinformacja w leśnictwie i rolnictwie, kształtowanie ekosystemów rolnych i leśnych, ekonomika produkcji rolniczej i leśnej, technologie produkcji roślinnej, produktywność drzewostanów z biometrią, gospodarowanie na górskich użytkach zielonych, produkty regionalne i tradycyjne w UE, ochrona gleb rolnych i leśnych, obsługa SILP*.

Zajęcia te są poprawnie dobrane z wyraźną dominacją przedmiotów kierunkowych, kształtujących umiejętności zawodowe, niezbędne w sektorze rolno-leśnym i gospodarki żywnościowej. Plan studiów obejmuje zajęcia poświęcone kształceniu w zakresie znajomości języka obcego, który jest realizowany na pierwszym stopniu od drugiego do piątego semestru w łącznym wymiarze 120 godzin (8 ECTS), a na studiach drugiego stopnia w pierwszych dwóch semestrach w łącznym wymiarze 60 godzin (4 ECTS). Zgodnie z treścią sylabusu realizacja programu na studiach pierwszego stopnia umożliwia opanowanie języka obcego na poziomie B2 zgodnie z Europejskim Opisem Kształcenia Językowego w zakresie języka ogólnego oraz specjalistycznego, a na studiach drugiego stopnia na poziomie B2+ w stopniu pogłębionym języka specjalistycznego w zakresie problematyki kierunku studiów. Lista możliwych do wyboru lektoratów obejmuje język angielski, rosyjski, niemiecki i francuski. Dodatkowo studenci studiów pierwszego stopnia mają możliwość uczestnictwa w wykładach na V semestrze z zajęć użytkowanie lasu, który prowadzony jest z elementami języka hiszpańskiego. Zajęcia odbywają się z wykorzystaniem metod i środków multimedialnych angażujących studenta w proces uczenia się.

Plan studiów obejmuje również zajęcia z dziedziny nauk humanistycznych i społecznych, którym na studiach I stopnia przyporządkowano 5 ECTS w ramach takich zajęć jak *ochrona własności intelektualnej* lub w ramach modułów wybieralnych: *komunikacja społeczna/ pedagogika pracy, filozofia/ podstawy psychologii*, a na II poziomie 10 ECTS (*zrządzanie w rolnictwie i leśnictwie, marketing w rolnictwie i leśnictwie* lub w ramach modułów wybieralnych: *polityka rolna i strategia leśna w krajach Unii Europejskiej/programy rozwoju rolnictwa i leśnictwa, ekofilozofia/zachowania konsumentów na rynku żywności*). Liczba punktów ECTS przypisana tym zajęciom jest zgodna z wymaganiami formalnymi (5 ECTS). Zespół oceniający rekomenduje właściwe umiejscowienie w planach studiów zajęć humanistycznych i społecznych na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych oraz niezaliczanie do tej grupy zajęć, które wpisują się w koncepcję i cele kształcenia na kierunku. Harmonogram realizacji programu studiów na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych oraz formy i organizacja zajęć nie budzą zastrzeżeń.

W procesie kształcenia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych nauczyciele akademicy stosują narzędzia kształcenia zdalnego oparte na technologiach informatycznych pozwalających na prowadzenie pracy zdalnej. Powszechnie wykorzystuje się do tego celu skrzynki poczty elektronicznej e-mail jako narzędzi do np. przesyłania materiałów dydaktycznych, konsultacji przebiegu przygotowywania przez studentów prac inżynierskich lub magisterskich, ustalania terminów zaliczeń i egzaminów. W tym zakresie wykorzystywane są indywidualne adresy studentów nadane w systemie USOS. Przykładami zajęć w ramach, których na prośbę studentów stosuje się techniki nauczania na odległość są *bhp, język angielski, zoologia z systematyką*. Najpowszechniej stosowane metody dydaktyczne dla kształcenia w formie zdalnej to dyskusja, prezentacje multimedialne wykonywane i prezentowane przez studentów, praca w grupach, rozwiązywanie zadań, analiza tekstów i materiałów źródłowych. Metody kształcenia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych są adekwatne dla dydaktyki szkoły wyższej i praktycznego profilu studiów, zapewniają osiągnięcie przez studentów wszystkich efektów uczenia się. Formami dydaktycznymi stosowanymi w kształceniu studentów kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych są: wykład, ćwiczenia audytoryjne, ćwiczenia laboratoryjne, w tym lektorat języków obcych, seminarium i zajęcia terenowe. Treści wykładów uwzględniają również przekaz najnowszej wiedzy, często jeszcze nie ujętej w podręcznikach akademickich i będącej pochodną badań własnych wykładowców w dyscyplinach do których kierunek gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych został przyporządkowany np. z zakresu systemów uprawy roli czy technologii uprawy roślin na zajęciach tj. *ogólna uprawa roli i roślin, szczegółowa uprawa roślin, rolnictwo ekologiczne*. Szczególny nacisk jest położony na metody stymulujące studentów do samodzielności przy rozwiązywaniu problemów i pełnienia aktywnej roli w procesie uczenia się. Podczas zajęć dydaktycznych stosowane są różnorodne, specyficzne dla ocenianego kierunku studiów, zorientowane na studentów, uwzględniające najnowsze osiągnięcia dydaktyki akademickiej, metody wielostronnego nauczania oparte na przyswajaniu wiedzy, samodzielnym dochodzeniu do wiedzy oraz poprzez uczestnictwo w wykładach, ćwiczeniach, laboratoriach i zajęciach praktycznych. Metody te sprzyjają samodzielności studentów i pełnienia aktywnej roli w procesie uczenia się. Stosuje się powszechnie metody kształcenia polegające na wykonywaniu czynnościowych zadań laboratoryjnych, projektów indywidualnych i grupowych, referatów, prezentacji oraz badań terenowych. Znaczna część zajęć ćwiczeniowych, w tym głównie laboratoryjnych i projektowych, opiera się na pracy własnej studentów i rozwiązywaniu zadań, z którymi spotkają się na zawodowym rynku pracy. Podczas wykonywania ćwiczeń specjalistycznych studenci nabywają umiejętności obsługi urządzeń badawczych, co może być przydatne zarówno podczas wykonywania prac dyplomowych, jak również w przyszłej pracy zawodowej. Ćwiczenia terenowe dają możliwość samodzielnej obserwacji lub wykonania zadań praktycznych, prowadząc do nabycia umiejętności obsługi urządzeń i narzędzi stosowanych w technologiach rolniczych i leśnych. Metody kształcenia są zorientowane na potrzeby studentów i mają za zadanie motywowanie ich do aktywnego udziału w procesie uczenia się. Praktyczny profil kształcenia wyposaża absolwentów w umiejętności pozwalające podejmować działania niezbędne do samodzielnego rozpoczęcia działalności gospodarczej, wykorzystywać techniki informacyjno-komunikacyjne w celu prognozowania i modelowania złożonych procesów zachodzących w organizacji. Metody kształcenia stosowane podczas zajęć o charakterze ćwiczeniowym są tak dobrane, aby stymulować studentów do samodzielności i pełnienia aktywnej roli w procesie uczenia się. Zajęcia terenowe umożliwiają studentom zapoznanie się z stosowanymi elementami i całymi technologiami szeroko rozumianej działalności rolniczej i leśnej. Pozwalają weryfikować i konfrontować wiedzę teoretyczną z praktyką i są miejscem bezpośredniej wymiany informacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Na studiach pierwszego stopnia ćwiczenia

praktyczne i terenowe obejmują łącznie 415 godzin w całym cyklu kształcenia (ok.18 % ogólnej liczby godzin zajęć – bez praktyk), a na studiach drugiego stopnia ćwiczenia praktyczne i terenowe obejmują łącznie 170 godzin w całym cyklu kształcenia (10 % ogólnej liczby godzin zajęć – bez praktyk). Metody kształcenia, które stosuje się podczas realizacji kształcenia na ocenianym kierunku wpływają korzystnie na możliwość nabywania umiejętności praktycznych na ćwiczeniach laboratoryjnych, polegających na m.in. wykonywaniu pomiarów, prezentowaniu wyników i wyciąganiu wniosków. Zajęcia laboratoryjne (*mikrobiologia, chemia z biochemią, gleboznawstwo, użytkowanie lasu*) prowadzone są w specjalistycznych laboratoriach. Prowadzi się je również w pracowniach komputerowych z wykorzystaniem zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych. Przykładem może być przedmiot *grafika inżynierska*, podczas którego studenci uczą się obsługi systemu CAD na bazie programu AutoCad. Stosowane metody kształcenia stymulują studentów do samodzielności i pełnienia aktywnej roli w procesie uczenia się oraz zapewniają przygotowanie do działalności zawodowej.

Program studiów na ocenianym kierunku obejmuje kształcenie na praktykach. Efekty uczenia się dla praktyk zdefiniowano nie w pełni prawidłowo – opis większości efektów uczenia się jest zbyt ogólny i odnosi się do kilku różnych kwalifikacji cząstkowych np. dwa efekty z zakresu umiejętności na praktykach dla studiów pierwszego stopnia opisano w następujący sposób: [student] dostrzega związki przyczynowo - skutkowe w przyrodzie, świecie ożywionym i nieożywionym; [student] podejmuje decyzje co do czasu, miejsca i zakresu prowadzenia różnych prac i czynności – opis ten obejmuje kompetencje transwersalne, które student powinien nabyć w pewnym stopniu już na wcześniejszych etapach kształcenia (i których posiadanie powinno być warunkiem wstępnym do rozpoczęcia studiów), natomiast nie wskazano w opisie specyficznego zakresu umiejętności, nabywanego w trakcie praktyk. Ten sam efekt (opisany tak samo lub w zbliżony sposób) jest przypisany do innych zajęć (np. gleboznawstwo, melioracje i gospodarka wodna), co dodatkowo wskazuje na sprzeczność z zasadą specyficzności efektów uczenia się przypisanych poszczególnym zajęciom lub grupom zajęć. Z kolei opisy innych efektów dla studiów pierwszego stopnia są sformułowane w sposób nie wskazujący na osiąganie przez studenta zaawansowania właściwego dla poziomu 6 Polskiej Ramy Kwalifikacji: [student] zna podstawowe zasady, metody, techniki, technologie, narzędzia, materiały i metody pozwalające wykorzystać potencjał przyrody w produkcji rolniczej i leśnej o wysokiej; student zdobywa wiedzę dotyczącą zasad funkcjonowania zakładu / gospodarstwa oraz społeczności lokalnej. Użyte w tym ostatnim przypadku sformułowanie „zdobywa” jest co do zasady niewłaściwe do opisywania efektu uczenia się, ponieważ przez efekt uczenia się rozumiemy kwalifikację już osiągniętą na danym poziomie, a nie dopiero przez studenta zdobywaną. Pomimo, iż program praktyk zakłada realizację praktyk w kilku etapach, na różnych semestrach studiów, większość efektów uczenia się powtarza się na kolejnych etapach praktyk. Podział praktyk na etapy nie został tym samym należycie odzwierciedlony, przez co na poziomie efektów uczenia się nie zaplanowano właściwie sekwencji kształcenia, ani nie uwzględniono progresu, jakiego student powinien dokonywać w kolejnych semestrach – jest to rozwiązanie nieprawidłowe. Jeszcze większą nieprawidłowością jest wpisanie do programu praktyk na studiach pierwszego i drugiego stopnia niemal identycznego zestawu efektów uczenia się, przez co nie uwzględniono różnic pomiędzy 6 i 7 poziomem PRK.

Łączny wymiar praktyk określony w programie odpowiada normie ustawowej 6 miesięcy, liczba 960 godzin dydaktycznych jest odpowiednia dla realizacji celów kształcenia na praktykach. Jednakże w dokumentach opisujących program występują znaczące rozbieżności w kwestii liczby godzin praktyk – załącznik TS.400/5/19-20 do Uchwały Senatu Uchwała Senatu 24/V/19 zawiera informację, że na pierwszym stopniu studiów kształcenie na praktykach obejmuje łącznie 480 godzin, podczas gdy z sylabusów wynika informacja, że praktyki mają wymiar 960 godzin. Z kolei rzeczywista liczba godzin

realizowanych przez studentów na praktykach (ustalona na podstawie zapisów w dokumentacji poszczególnych praktyk) w jednostkowych przypadkach jest niezgodna z wymiarem określonym w programie, przy czym występują przypadki realizacji praktyki w wymiarze skrócenia praktyki o kilkadziesiąt godzin, jak i jej wydłużenia o prawie 100 godzin ponad wymiar określony w programie. Wprawdzie wystąpienie takich różnic mogłoby być dopuszczalne z uwagi na indywidualną charakterystykę przebiegu każdej praktyki, jednakże ewentualność taka powinna być jednoznacznie określona w programie i odpowiednio uzasadniona, a zrealizowanie praktyki w wymiarze innym, niż zakładany powinno znaleźć odzwierciedlenie w systemie oceny praktyk oraz właściwym oszacowaniu nakłady pracy studenta wyrażonego punktami ECTS. Należy przy tym zauważyć, że liczba ECTS określona w programie praktyk jest bardzo zaniżona – na studiach pierwszego stopnia wynosi 25 punktów. Przyjmując, że 1 ECTS jest równy do 25 do 30 godzin pracy studenta, to 960 godzin praktyk powinno stanowić ekwiwalent od 32 do 38 ECTS. Na studiach drugiego stopnia liczba ECTS jest określona aktualnie jako 12 punktów, a powinna zawierać się w przedziale od 16 do 19 punktów. Praktyki są realizowane w kilku etapach, od semestru II do VII na studiach pierwszego stopnia oraz na wszystkich semestrach studiów drugiego stopnia. Umieszczenie poszczególnych etapów praktyk w programie studiów jest odpowiednie, aby student osiągał kolejne stopnie zaawansowania w zakresie umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych. Podział praktyk jest adekwatny do specyfiki kierunku, wynikającej m. in. również z kalendarza prac w gospodarstwach rolnych i leśnych. W programie praktyk wyodrębniono część mechanizacyjną, produkcyjną, dyplomową, a na studiach pierwszego stopnia także praktykę inżynierską – jest to właściwy podział. W szczególności przeznaczenie osobnej części praktyk na zbieranie danych użytecznych w pracy dyplomowej, przeprowadzanie badań i eksperymentów terenowych oraz prowadzenie analiz i rozwiązywanie problemów inżynierskich są trafnym rozwiązaniem. Niestety, specyfika praktyki dyplomowej i inżynierskiej nie została uwzględniona na poziomie efektów uczenia się i treści programowych, przez co nie przekłada się to jednoznacznie na jakość prac dyplomowych.

Treści kształcenia na praktykach zostały opisane w sposób zbyt ogólny np. na każdym semestrze praktyki zostały określone jednakowo: zapoznanie się z działalnością zakładu / gospodarstwa produkcyjnego, w którym odbywana jest praktyka; zapoznanie manualne z pracami prowadzonymi w zakładach / gospodarstwie; Uczestniczenie w organizacji pracy zakładu / gospodarstwa. Jedynie dla praktyki mechanizacyjnej treści programowe zostały określone w sposób szczegółowy i oddający specyfikę tych zajęć. Jest to podejście błędne, treści kształcenia powinny być zdefiniowane w ścisłym powiązaniu z poszczególnymi efektami uczenia się i z celami zdefiniowanymi dla poszczególnych etapów praktyk. Z opisu treści powinien wynikać jasno przynajmniej zakres tematyczny zadań, które student będzie realizował na praktykach w celu osiągnięcia efektów uczenia się. Zbyt ogólne określenie treści powoduje, że nie jest możliwe precyzyjne określenie wzajemnych wymagań dotyczących realizacji programu praktyk, ustalonych pomiędzy interesariuszami procesu kształcenia. Rekomenduje się, aby po skorygowaniu i właściwym przyporządkowaniu efektów uczenia się dla praktyk, określić dla nich również odpowiednie treści programowe.

Dobór miejsc na praktyki jest prawidłowy, praktyki odbywają się w gospodarstwach rolniczych, ogrodniczych i szkółkarskich, jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych, administracjach rządowych i samorządowych, instytucjach i organizacjach na rzecz rolnictwa i leśnictwa, Ośrodkach Doradztwa Rolniczego, zarządach parków narodowych i krajobrazowych, biurach urządzania lasów i geodezji leśnej, zakładach usług leśnych i/ lub instytucjach obsługi rolnictwa na terenie kraju bądź za granicą. W programie praktyk zawarto zapisy, że praktykę produkcyjną każdy student realizuje

zarówno zakładach właściwych dla produkcji leśnej, jak i rolnej – Uczelnia dokłada należytych starań, aby to założenie programowe było realizowane. W przypadku praktyk w gospodarstwach rolnych, przyjęto warunek, aby były to gospodarstwa o powierzchni gruntów nie mniejszej niż 3 ha, dzięki czemu potencjalny zakres wykonywanych tam prac powinien spełniać minimum niezbędne do osiągnięcia założonych efektów uczenia się.

Jako metodę weryfikacji efektów uczenia się przyjęto obserwację pracy studenta na praktykach oraz analizę zapisów dokonanych w dziennikach praktyk – weryfikacji i oceny dokonuje opiekun praktyk w zakładzie pracy. Zapisy prowadzone przez studentów mają zróżnicowany poziom szczegółowości, przez co nie zawsze odzwierciedlają należycie zadania wykonywane przez studentów. Należy jednak odnotować, że na podstawie zrealizowanych zadań każdy student sporządza krótką opinię o odbytej praktyce, zawierającą uwagi dotyczące przebiegu praktyki, spostrzeżenia i wnioski dotyczące osiągniętych efektów uczenia się. Treść tych uwag wskazuje na właściwy poziom świadomości studentów odnośnie celów praktyk, co wynika m. in. z odpowiedniego instruowania studentów przez instytutowego opiekuna praktyk i opiekunów w zakładach. Po każdym etapie zakładowy opiekun praktyk formułuje krótką opinię o pracy studenta oraz wystawia ocenę zgodną ze skalą ocen przyjętą przez Uczelnię. Ocena opisowa i oraz wyrażona stopniem nie jest jednak szczegółowo odniesiona do poszczególnych efektów uczenia się. Każdy etap praktyk kończy się egzaminem praktyczno-teoretycznym jest to właściwe podejście w przypadku realizacji praktyk przez kilka semestrów, należy również docenić, że w procesie weryfikacji i oceny pracy studenta uczestniczy w jednakowym stopniu zakład pracy, w którym odbywa się praktyka oraz Uczelnia. Jednakże w przypadku tego egzaminu również nie określono, które efekty uczenia się są weryfikowane. Ocena z praktyk nie jest zatem odniesiona do każdego z efektów uczenia się i nie ma tym samym charakteru w pełni obiektywnego i kompleksowego, pomimo, że przyjęte metody dokumentacji pracy studenta i weryfikacji efektów jego pracy są praktyk są bardzo rozbudowane. Rekomenduje się, aby określić precyzyjnie, w jaki sposób jest weryfikowany każdy z efektów uczenia się określony w programie praktyk oraz dokonywać oceny osiągnięcia tych efektów, tak by ocena końcowa z praktyk była wynikiem częściowych ocen osiągnięcia efektów uczenia się. Przyjęcie wielopoziomowego systemu weryfikacji efektów uczenia się na praktykach i oceny ich osiągnięcia, która dokonywana jest zarówno po stronie jednostki zapewniającej miejsce odbywania praktyki, jak i po stronie Uczelni jest mocna strona kształcenia na praktykach – pomimo pewnych niedociągnięć, system ten po wprowadzeniu rekomendowanych udoskonaleń może stanowić rozwiązanie wzorcowe.

Na podstawie Regulaminu studenckich praktyk zawodowych praktyk studenci kierunku mogą zaliczać praktyki (lub ich część) na podstawie wykonywanej pracy zawodowej, w tym przede wszystkim własnej działalności rolniczej. Zaliczenie takie jest dokonywane na wniosek studenta, do którego dołączane są dokumenty potwierdzające wykonywanie działalności zawodowej, w tym przede wszystkim informacje o zakresie wykonywanych zadań, ich terminie i wymiarze czasowym, przez jaki wykonywana była praca oraz opinię wystawioną studentowi przez osobę pełniącą funkcję kierowniczą w danym zakładzie, wraz z oceną pracy wyrażoną stopniem w skali przyjętej przez Uczelnię. W przypadku własnej działalności rolniczej, student samodzielnie przedstawia propozycję oceny, która podlega weryfikacji w trakcie dodatkowego egzaminu. Pomimo wprowadzenia pewnych rozwiązań mających na celu weryfikację zgodności działalności zawodowej studenta z programem praktyk, część procedur zaliczania praktyk na tej podstawie jest niezgodna z dyspozycją wynikającą z normy ustawowej. Dotyczy to w szczególności dopuszczenia możliwości zaliczania praktyk w trybie post factum (tj. na podstawie działalności wykonywanej przez studenta w przeszłości), które co do zasady powinno być realizowane

w trybie przewidzianym w art. 71 Ustawy, eksklusywnie przewidzianego do stosowania wobec kandydatów na studia, nie zaś wobec studentów. Należy przy tym podkreślić, że zmiana w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym wprowadzona na podstawie art. 67 ust. 7, wymieniająca eksklusywnie możliwość zaliczania praktyk na podstawie działalności zawodowej studenta (od roku akademickiego 2023/2024), nie ustanawia odrębnego traktowania praktyk w zakresie kluczowych wymogów dotyczących odpowiedzialności Uczelni za proces kształcenia, czyli w szczególności określenia efektów uczenia się, metod ich osiągania oraz dokonywania ich weryfikacji oraz oceny. W przypadku praktyk zaliczanych na podstawie działalności zawodowej wykonywanej przez studenta w przeszłości, uprzednio do złożenia wniosku o zaliczenie praktyk, wysoce utrudniona jest weryfikacja zgodności efektów uczenia się osiąganych przez studenta poza uczelnią oraz wiarygodna ocena stopnia, w jakim student te efekty osiągnął. Dlatego rekomenduje się, aby zaliczenie praktyk w ramach indywidualnej działalności zawodowej, realizowanej w całości poza zajęciami w postaci praktyk zawodowych organizowanych przez uczelnię, było możliwe jedynie po spełnieniu następujących warunków: 1) po uprzednim zweryfikowaniu przez Uczelnię osiągalności założonych efektów uczenia się w ramach tej działalności; 2) zweryfikowaniu, czy wymiar czasu pracy studenta będzie stanowił właściwy ekwiwalent dla wymiaru praktyk wynikającego z normy ustawowej i programu studiów; 3) objęcia studenta obowiązkiem prowadzenia dokumentacji (określonej wspólnym wzorem dla wszystkich studentów) umożliwiającej weryfikację efektów uczenia się; 4) uprzednim ustanowieniu podstawowego nadzoru nad pracą studenta i właściwego poziomu opieki merytorycznej, również we współpracy z podmiotem, w którym student wykonuje działalność zawodową; 5) w przypadku, gdy realizowana przez studenta działalność zawodowa nie daje możliwości osiągnięcia wszystkich efektów uczenia się lub realizacji programu praktyk w pełnym wymiarze czasowym – wyznaczenie studentowi właściwego sposobu uzupełnienia wynikłych w tej sytuacji różnic programowych.

Opiekę merytoryczną nad studentami w ze strony Uczelni sprawuje instytutowy opiekun praktyk, który posiada odpowiednie kwalifikacje dydaktyczne, a niezależnie od tego ma dobre relacje z jednostkami przyjmującymi studentów na praktyki. Kryteria doboru podmiotów, które zapewniają miejsc na praktyki zostały odniesione do możliwości osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się - lista miejsc odbywania praktyk jest weryfikowana i zatwierdzana przez instytutowego opiekuna praktyk, który zatwierdza również miejsca praktyk znajdujące we własnym zakresie przez studentów. Liczba miejsc na praktyki zapewniana dzięki dobrej współpracy z interesariuszami zewnętrznymi jest odpowiednia do potrzeb kierunku. Poziom opieki merytorycznej i administracyjnej nad studentami na praktykach jest właściwy i adekwatny do liczby studentów na kierunku.

Poziom wsparcia administracyjnego i merytorycznego zapewnianego studentom w zakresie organizacji praktyk jest w pełni wystarczający i obejmuje m.in. weryfikację kompetencji studenta przygotowującego się do praktyki, konsultacje w zakresie doboru praktyk pod kątem rozwoju kariery zawodowej, pomoc w przygotowaniu do rekrutacji na praktyki oraz w samodzielnym poszukiwaniu miejsca odbywania praktyk, prowadzenie dodatkowych spotkań informacyjnych dla studentów, weryfikację dokumentacji związanej z praktykami.

Organizacja praktyk i nadzór nad ich realizacją odbywa się w oparciu o sformalizowane reguły, które obejmują wszystkie istotne elementy kształcenia na praktykach, w tym zasady weryfikacji miejsc na praktyki, zakres odpowiedzialności osób odpowiedzialnych za obsługę administracyjną i opiekę merytoryczną, wzory dokumentów i zasady ich obiegu, zasady zaliczania praktyk oraz procedury ich monitoringu i ewaluacji. Praktyki są regularnie hospitowane, przyjęto zasadę, że w każdym roku akademickim co najmniej 30% miejsc praktyk jest poddawane hospitacji – jest to bardzo wysoki

wskaźnik, przyjęcie go jako standard stanowi mocną stronę kierunku w zakresie zapewnienia dobrej jakości kształcenia. Wszystkie istotne informacje dotyczące praktyk zostały udostępnione interesariuszom, wzory dokumentów i szczegółowe procedury są dostępne na stronie internetowej Uczelni, w domenie otwartej. Zważywszy jednak na błędy i rozbieżności w pomiędzy informacjami programie praktyk zawartymi w różnych dokumentach (m. in. ogólnym programie praktyk oraz szczegółowych sylabusach praktyk), rekomenduje się dokonanie kompleksowego przeglądu tej dokumentacji i usunięcie rozbieżności, po uprzednim wprowadzeniu zaleconych korekt w programie.

Kształcenie na praktykach jest poddawane sformalizowanym okresowym przeglądom i ocenie. Przeglądów takich dokonuje instytutowy opiekun praktyk, mają one jednak przede wszystkim charakter statystyczny – raportowana jest liczba studentów realizujących poszczególne etapy praktyk oraz osiągnięte oceny, lista podmiotów przyjmujących studentów na praktyki dokumentacji zgromadzonej oraz ewentualne uwagi po hospitacjach. Nie są natomiast analizowane opinie i uwagi zakładowych opiekunów praktyk oraz studentów, wpisywane do dzienników praktyk – pomimo, że zapisy te stanowić mogą cenne źródło informacji i podstawę do wniosków projakościowych. Dlatego pomimo sporządzania rocznych sprawozdań z praktyk, nie stanowiły one przyczynku do podejmowania działań korygujących ani doskonalących – działania takie nie zostały również zainicjowane przez Instytutową Komisję ds. Jakości Kształcenia. Należy również zauważyć, że na żadnym poziomie przeglądów i ewaluacji kształcenia na praktykach nie zdiagnozowano zjawiska realizowania przez studentów innej liczby godzin praktyk, niż to wynikać powinno z programu. System przeglądów i ewaluacji praktyk nie jest zatem w pełni efektywny.

Organizacja procesu nauczania i uczenia się na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych prowadzonym w Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku uwzględnia formę studiów stacjonarnych na poziomie studiów pierwszego stopnia i drugiego stopnia o profilu praktycznym oraz efektywne rozplanowanie zajęć z uwzględnieniem efektywnego wykorzystania czasu przeznaczonego na nauczanie na zajęciach, samodzielne uczenie się oraz sprawdzenie i ocenę efektów uczenia się w celu ich weryfikacji wraz z dostarczeniem studentom informacji zwrotnych o uzyskanych efektach. Zajęcia na kierunku studiów gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych realizowane są w unikatowej formie 26+. Organizacja planu zajęć w poszczególnych semestrach wynika z przyjętych i realizowanych planów studiów, zatwierdzonych przez Senat UP im. J. Grodka w Sanoku (uchwała Senatu nr 86/XI/13). Przyjęta forma realizacji zajęć wynika z faktu dostosowywania się do potrzeb kształcenia w regionie, a przede wszystkim daje możliwość studentom pracującym zawodowo na uczestnictwo w zajęciach. Pod względem formalnym plan studiów kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych, realizowanych na profilu praktycznym w Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku na obu poziomach kształcenia nie budzi zastrzeżeń. Na obu poziomach kształcenia zajęcia dydaktyczne prowadzone są od czwartku do soboty każdego tygodnia, a zajęcia poza sobotą realizowane są po godzinie 15:00.

Studia stacjonarne pierwszego stopnia trwają 3,5 roku (7 semestrów), a studia drugiego stopnia 2 lata (4 semestry). Zgodnie z przyjętymi zasadami w regulaminie studiów rok akademicki trwa od dnia 1 października do dnia 30 września i dzieli się na 2 semestry. Szczegółową organizację roku akademickiego, zawierającą datę inauguracji, terminy sesji zaliczeniowych, przerw semestralnych i innych dni wolnych od zajęć ustala rektor w formie zarządzenia, w porozumieniu z właściwym organem samorządu studenckiego. Organizację roku akademickiego ustala zarządzenie Rektora, z którego treści wynika, że czas zajęć dydaktycznych na studiach stacjonarnych trwa 15 tygodni, sesje egzaminacyjne,

łącznie z poprawkowymi, trwają nie krócej niż 6 tygodni. Na obu poziomach kształcenia studia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych prowadzone są w systemie stacjonarnym 26+, co znaczy, że zajęcia dydaktyczne prowadzone są częściowo w czwartki, ale głównie w piątki i soboty każdego tygodnia. Piątek przeznaczony jest zasadniczo na wykłady, w soboty prowadzone są ćwiczenia. Rozplanowanie poszczególnych zajęć uwzględnia optymalne przerwy między zajęciami, a zatem zapewnia zgodność harmonogramów z zasadami higieny procesu nauczania. Ze względu na stosunkowo niewielką liczbę studentów na poszczególnych latach podział na grupy stosowany jest tylko wyjątkowo (głównie uzależnione jest to od liczby miejsc w pracowniach: komputerowych i laboratoryjnych). Reasumując można stwierdzić, że rozplanowanie zajęć na kierunku studiów gospodarka ekosystemach rolnych i leśnych w Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku jest ogólnie prawidłowe, uwzględnia czas na pracę własną studentów, a także umożliwia ocenę i dostarczenie studentom informacji o uzyskanych efektach.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 2

Kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Dobór treści programowych, w tym treści związanych z badaniami naukowymi oraz przewidzianych dla kształcenia w zakresie znajomości języków obcych i praktyk odpowiada zakładanej sylwetce absolwenta, jest spójny z kierunkowymi efektami uczenia się, uwzględnia aktualny stan wiedzy ze szczególnym uwzględnieniem dyscypliny naukowej nauki leśnej oraz rolnictwo i ogrodnictwo, do których oceniany kierunek został przyporządkowany w większym procencie. Analiza treści programowych wskazała, że nie ma uzasadnienia do przypisania ocenianego kierunku do dyscypliny zootechnika i rybactwo. Treści programowe, realizowane na studiach pierwszego i drugiego stopnia w formie studiów stacjonarnych są zbieżne i zapewniają zasadniczo uzyskanie wszystkich efektów uczenia się, o czym bezpośrednio świadczy pokrycie efektów kierunkowych przez efekty uczenia się sformułowane i realizowane dla poszczególnych zajęć, znajdujących się w programie studiów. Plan studiów został opracowany i jest doskonalony na podstawie wieloletniego prowadzenia ocenianego kierunku z wykorzystaniem wzorców krajowych i międzynarodowych. Plany studiów pierwszego i drugiego stopnia realizowane w formie stacjonarnej na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych, w formie 26+ prowadzonym w Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku, zapewniają osiągnięcie sformułowanych efektów uczenia się, zgodnie z koncepcją i celami kształcenia oraz zakładaną sylwetką absolwenta. Wymiar godzinowy i nakład pracy realizowany podczas zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów, udział zajęć do wyboru oraz udział zajęć praktycznych wymaga skorygowania. Na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych w UP im. Jana Grodka w Sanoku przyjęto zróżnicowane, aktywizujące metody kształcenia, zorientowane na studentów, uwzględniające najnowsze osiągnięcia dydaktyki akademickiej. Aktywny udział studentów kierunku w procesie nauczania i uczenia się umożliwia im osiągnięcie zakładanych efektów, w tym również zapewniających umiejętności badawcze oraz kompetencje inżynierskie. Program, organizacja i nadzór nad realizacją są prawidłowe. Całokształt procesu kształcenia praktycznego opiera się o formalnie przyjęte i opublikowane zasady, obejmujące wszelkie aspekty osiągania zakładanych efektów uczenia się. Ogólna i szczegółowa organizacja procesu dydaktycznego, w tym rozplanowanie zajęć, są prawidłowe, uwzględniają czas na pracę własną studentów, a także umożliwiają ocenę i dostarczenie studentom informacji o uzyskanych efektach uczenia się.

Podstawą częściowego spełnienia kryterium są następujące nieprawidłowości:

- Występowanie rozbieżności pomiędzy liczbą godzin a przypisaną im liczbą ECTS m.in. dla zajęć ekologia z zoologią w sylabusie zakłada się 78 godzin i 3 ECTS, a w programie studiów 50 godzin i 2 ECTS, praktyka dyplomowa w sylabusie zakłada się 80 godzin i 3 ECTS, a w programie studiów 160 godzin i 4 ECTS; praktyka mechanizacyjna, tj. 160 godzin i 5 ECTS, a w dalszej części tego samego sylabusu 6 ECTS, praktyka produkcyjna 200 godzin i 5 ECTS, a w dalszej części 120 i 4 ECTS
- Nieprawidłowości odnotowano w treściach wybranych zajęć np. ochrona roślin, ochrona lasu, ochrona upraw rolnych i leśnych, dla których wskazane jest wyeliminowanie powtarzających się treści.
- Efekty uczenia się dla praktyk sformułowane są niewłaściwie, ich opis nie stanowi odpowiedniego uszczegółowienia i pogłębienia zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych opisanych w efektach kierunkowych, dokonano zgodnie z zasadami określonymi w art. 67 ust. 1 Ustawy. Efekty uczenia się zdefiniowane dla zajęć lub grup zajęć powinny stanowić najniższy poziom opisu kwalifikacji cząstkowych zdefiniowanych na podstawie charakterystyk drugiego stopnia określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – oznacza to, że efekty uczenia się dla zajęć powinny być opisane w sposób zwięzły, precyzyjny i specyficzny, tak aby było możliwe zdefiniowanie na ich podstawie zestawu treści programowych i metod kształcenia dla danej grupy zajęć oraz określenie skutecznych metod weryfikacji i oceny osiągnięcia poszczególnych efektów uczenia się. Z opisu efektów uczenia się dla praktyk powinno też wynikać jednoznacznie, w jakim zakresie poszczególne efekty kierunkowe powinny być osiągnięte dzięki praktykom. Efekty uczenia się opisane aktualnie w programie praktyk nie spełniają wskazanych wymogów.
- Nie określono, które efekty uczenia się są specyficzne (a tym samym wymagane do osiągnięcia) na poszczególnych etapach praktyk. Tym samym na poziomie założonych efektów uczenia się nie zaprojektowano odpowiedniej sekwencji kształcenia, ani też nie uwzględniono progresu, jaki powinien dokonywać student na każdym etapie praktyk. Z tego powodu podział praktyk na etapy nie spełnia swoich funkcji i nie przyczynia się w pełni do należytej jakości kształcenia.
- Brak odpowiednio precyzyjnego określenia treści programowych, których realizacja byłaby właściwa dla osiągnięcia efektów uczenia się założonych dla praktyk.
- Nakład pracy studenta na praktykach został przeliczony na zbyt małą liczbę punktów ECTS. Okresowy przegląd praktyk jest dokonywany jedynie pobieżnie i wiele istotnych aspektów kształcenia na praktykach nie jest poddawanych rzetelnej analizie, przez co część istotnych nieprawidłowości dotyczących kształcenia na praktykach nie jest odpowiednio zdiagnozowana i objęta działaniami naprawczymi lub doskonalącym.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

1. Zaleca się wprowadzić działania zapobiegające występowaniu rozbieżności pomiędzy liczbą godzin, a przypisaną im liczbą ECTS, zgodnie z przyjętą zasadą, że 1 punktowi ECTS odpowiada 25-30 godzin pracy studenta.

2. Zaleca się uprządkowanie treści sylabusów pod kątem niepowtarzalności treści, ich zgodności z programem studiów, uaktualnienia pozycji literatury.
3. Zaleca się sformułować prawidłowo efekty uczenia się dla praktyk zawodowych i precyzyjnie określić, które efekty uczenia się powinny być osiągnięte przez studenta w ramach każdego etapu praktyk. Jednocześnie zaleca się prawidłowe przypisanie punktów ECTS dla praktyk realizowanych na studiach pierwszego stopnia i drugiego stopnia.
4. Zaleca się prowadzić pogłębioną okresową ewaluację kształcenia na praktykach, co oznacza w szczególności prowadzenie analiz dokumentacji z praktyk składanej przez studentów, w tym raportowanego czasu pracy studenta na praktykach oraz uwag i wniosków formułowanych przez studentów i zakładowych opiekunów praktyk.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

Warunki rekrutacji na studia, szczegółowe kryteria kwalifikacji i procedury rekrutacyjne na kierunek studiów gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych są w pełni transparentne. W roku akademickim 2023/2024 warunki te określono w uchwale nr 17/V/22, z dnia 12 maja 2022 r., w sprawie określenia warunków, trybu oraz terminu rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji na studia w UP w Sanoku. Analiza zapisów tej uchwały pozwala stwierdzić, iż proces rekrutacji na kierunek gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych jest selektywny i bezstronny. Umożliwia dobór kandydatów posiadających wstępną wiedzę i umiejętności niezbędne do osiągnięcia efektów uczenia się, które są wynikiem zakończonej edukacji na poziomie szkoły średniej. Zasady rekrutacji zakładają, że nabór kandydatów na kierunek gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych na pierwszy stopień studiów odbywa się na podstawie listy rankingowej tworzonej w oparciu o wyniki egzaminów maturalnych/dojrzałości. Przy tworzeniu tej listy uwzględnia się wyniki egzaminu dojrzałości z zajęć: matematyka lub fizyka, język nowożytny oraz geografia, przypisując im odpowiednie wagi.

Kandydat na studia drugiego stopnia na kierunek gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych powinien posiadać co najmniej dyplom inżyniera lub licencjata oraz posiadać w szczególności następujące kompetencje: posiada podstawową wiedzę o charakterze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, w szczególności w dziedzinie nauk rolniczych i leśnych, posiada ogólną wiedzę o charakterze aplikacyjnym dostosowaną do zagadnień związanych z gospodarką w ekosystemach rolnych i leśnych, potrafi wykorzystać w praktyce posiadaną wiedzę z zakresu nauk rolniczych i leśnych oraz dokonuje analizy informacji pochodzących z różnych źródeł, wykonuje pod kierunkiem opiekuna naukowego proste zadania inżynierskie lub projektowe dotyczące rolnictwa i leśnictwa, prawidłowo interpretuje rezultaty i wyciąga wnioski, zna język obcy i posługuje się nim na poziomie B2 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy. Pełna zbieżność dotyczy absolwentów kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych, natomiast kandydaci, którzy ukończyli studia pierwszego stopnia na kierunkach innych niż gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych, zobowiązani są do uzupełnienia zajęć wyrównawczych spośród zajęć tj. botanika z dendrologią, zoologia z mikrobiologią, technologie produkcji roślinnej i zwierzęcej, elementy hodowli i ochrony lasu, uzyskując w maksymalnym wymiarze 16 punktów ECTS. Kandydaci zobowiązani są do zaliczenia wymienionych przedmiotów wyrównawczych przed rozpoczęciem zimowej sesji

egzaminacyjnej. W przypadku, gdy więcej kandydatów uzyskało taką samą średnią ocen z przebiegu studiów pierwszego stopnia, wówczas o miejscu na liście rankingowej decyduje dodatkowe kryterium – ocena na dyplomie ukończenia studiów (pierwszego stopnia lub jednolitych magisterskich). Obecnie na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych na studiach drugiego stopnia w roku akademickim 2023/2024 kształci się 7 osób, które ukończyły studia pierwszego stopnia na kierunkach tj. język i kultura ukraińska, inżynieria procesowa, inżynieria produkcji rolniczej i leśnej, rolnictwo, biologia, produkcja i bezpieczeństwo żywności.

Uczelnia zasadniczo umożliwia kandydatom równe szanse w podjęciu studiów, w tym z niepełnosprawnościami, przy czym ograniczenie na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych stanowi możliwość przyjęcia osób z niepełnosprawnością ruchową z uwagi na specyfikę kierunku wynikającą ze znacznej liczby ćwiczeń terenowych i praktyk zawodowych. Kandydaci z orzeczoną niepełnosprawnością mogą skorzystać ze wsparcia pełnomocnika rektora ds. osób niepełnosprawnych np. w formie tłumacza języka migowego, osoby asystenta lub inny sposób ustalony na skutek pisemnego wniosku do Rektora. W ostatnich latach na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych nie za rekrutowano osób z niepełnosprawnościami.

Zasady rekrutacji przyjęte w UP im. Jana Grodka w Sanoku nie uwzględniają możliwości przyjmowania na studia na ocenianym kierunku laureatów i finalistów olimpiad stopnia centralnego. Rekomenduje się uwzględnianie w procesie rekrutacji osób, które są laureatami lub finalistami konkursów międzynarodowych lub ogólnopolskich.

Proces rekrutacji na oceniany kierunek prowadzony jest przejrzystie z zachowaniem anonimowości. Postępowanie rekrutacyjne odbywa się elektronicznie i prowadzone jest przez powoływaną przez Rektora Instytutową Komisję Rekrutacyjną oraz Uczelnianą Komisję Rekrutacyjną. Kandydat rejestruje się na stronie internetowej Uczelni, a następnie składa wszystkie wymagane dokumenty wraz z wydrukowanym formularzem z elektronicznej rejestracji w terminie wyznaczonym na ich złożenie. Przyjęcie kandydata na pierwszy rok studiów następuje w wyniku przeprowadzonego postępowania rekrutacyjnego złożonego z postępowania kwalifikacyjnego oraz podjęcia decyzji o przyjęciu na studia. Po zakończeniu postępowania kwalifikacyjnego Instytutowa Komisja Rekrutacyjna sporządza protokoły i listy zakwalifikowanych na pierwszy rok studiów. Osoby, które nie zostały zakwalifikowane na studia z powodu braku miejsc, zostają wpisane na listę rezerwową w kolejności wynikającej z liczby punktów uzyskanych w postępowaniu kwalifikacyjnym. Kandydaci z listy rezerwowej są przyjmowani w miejsce osób zakwalifikowanych na studia, które nie złożą w wyznaczonym terminie wymaganej deklaracji o podjęciu studiów lub złożą rezygnację z podjęcia studiów. Wyniki postępowania rekrutacyjnego umieszczone są na koncie kandydata założonego w rejestracji elektronicznej.

Zasady rekrutacji nie uwzględniają informacji o oczekiwanych kompetencjach cyfrowych kandydatów. Zgodnie z uzyskaną informacją w trakcie wizytacji Uczelnia wychodzi z założenia, że kandydat na studia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych posiada kompetencje cyfrowe w stopniu zapewniającym kształcenie na ocenianym kierunku, co wynika z jego rozwoju społecznego, cyfrowego i wcześniejszej edukacji.

W UP im. Jana Grodka w Sanoku zgodnie z regulaminem studiów Uczelni (rozdział 4), zostały opracowane szczegółowe przepisy regulujące kwestie przeniesienia studenta ze studiów stacjonarnych na niestacjonarne i odwrotnie oraz warunki i procedury potwierdzania efektów uczenia się, uzyskanych poza systemem studiów. Zgodnie z zapisami tego regulaminu (§ 25), student może się przenieść do innej uczelni oraz student innej uczelni może się ubiegać o przyjęcie na studia za zgodą Rektora, jeśli uzyska zgodę właściwego organu uczelni, którą opuszcza. Student ma prawo do przeniesienia zaliczonych zajęć, polegającego na przeniesieniu potwierdzonych efektów uczenia się wyrażonych w

punktach ECTS. Decyzję o przeniesieniu osiągnięć studenta podejmuje kierownik zakładu po zapoznaniu się z przedstawioną przez studenta dokumentacją przebiegu studiów odbytych poza Uczelnią. Student przyjęty w ramach przeniesienia musi uzupełnić różnice programowe wynikające z porównania efektów uczenia się dotychczas osiągniętych z obowiązującymi na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych. Wykaz różnic programowych oraz termin ich uzupełnienia ustala kierownik zakładu. Student może realizować część programu studiów w innej uczelni krajowej lub zagranicznej w ramach programu wymiany studenckiej, do której przystąpiła UP im. J. Grodka w Sanoku. Program zajęć studenta, realizującego część studiów poza Uczelnią jest ustalany indywidualnie i zatwierdzany przez właściwego prorektora. Obowiązujące zasady zapewniają w pełni identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności w zakresie odpowiadającym efektom uczenia się w programie studiów kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych.

Zasady i procedury procesu dyplomowania na kierunku studiów gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych zostały opisane w regulaminie studiów oraz w stosownych procedurach Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (P-WSZJK-10; P-WSZJK-11). Zasady te obejmują m.in. wybór przez studenta promotora i ustalanie i weryfikację tematyki pracy dyplomowej, która przede wszystkim musi być zgodna ze studiowanym kierunkiem. Listę promotorów (promotorem może być nauczyciel akademicki ze stopniem lub tytułem naukowym) ustala Dyrektor Instytutu wraz z ilością miejsc seminaryjnych. Tematy prac mogą być proponowane przez promotorów, zainteresowanych studentów lub również przez jednostki zewnętrzne. Tematy prac dyplomowych są zatwierdzane przez Radę Instytutu przed ukończeniem piątego semestru dla studiów I stopnia i przed ukończeniem trzeciego semestru dla studiów II stopnia. Tematyka prac dyplomowych wpisuje się w zakres badań naukowych pracowników Instytutu Gospodarki Rolnej i Leśnej i związana jest bardzo często z przeprowadzeniem badań i opracowaniem ich wyników (praca badawcza). Ocena prac dyplomowych wykazała, że w większości prace inżynierskie stanowiły ekspertyzy, prace projektowe i badawcze oparte na prostych doświadczeniach, natomiast na studiach drugiego stopnia były to prace badawcze, ale były również projektowe. Zdaniem zespołu oceniającego na studiach drugiego stopnia praca powinna mieć charakter badawczy, eksperymentalny (poznawczy, wyjaśniający, rozstrzygający) lub studialny (analityczny, kompilacyjny).

Szczegółowe wytyczne dotyczące przygotowywania i złożenia pracy dyplomowej zawarto w Instrukcji przygotowania i złożenia pracy dyplomowej w UP im. Jana Grodka w Sanoku. Ważnym elementem procesu dyplomowania jest ocena pracy dyplomowej przez promotora i recenzenta, poprzedzona weryfikacją antyplagiatową za pomocą Jednolitego Systemu Antyplagiatowego (JSA). Praca zostaje uznana za samodzielną i może zostać dopuszczona do obrony, jeśli wyniki badania systemu nie przekraczają progu 30 %. W przypadku przekroczenia tego progu, promotor zleca studentowi poprawienie pracy lub też składa oświadczenie o możliwości dopuszczenia pracy do obrony. Po złożeniu prac dyplomowych Instytutowa Komisja Jakości Kształcenia dokonuje wrywkowo oceny strony formalnej pracy. Oceny pracy dyplomowej dokonują promotor i recenzent w formie pisemnej wg obowiązującego na Uczelni wzoru. Warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego w UP im. Jana Grodka w Sanoku jest uzyskanie zaliczenia wszystkich przedmiotów i praktyk przewidzianych w programie kształcenia i planie studiów, uzyskanie pozytywnych ocen ze wszystkich egzaminów przewidzianych w planie studiów, uzyskanie wymaganej do ukończenia studiów liczby punktów ECTS, zaliczenie seminarium dyplomowego i uzyskanie pozytywnej oceny pracy dyplomowej przez promotora i recenzenta. Egzamin dyplomowy odbywa się przed komisją powołaną przez dyrektora Instytutu, w skład której wchodzi: przewodniczący komisji, promotor i recenzent. Zasadą stosowaną

w Instytucie jest, aby w przypadku prac dyplomowych z zakresu rolnictwa przewodniczącym komisji był nauczyciel akademicki z dziedziny leśnictwa, a w przypadku prac dyplomowych z zakresu leśnictwa – nauczyciel akademicki z zakresu rolnictwa. Dodatkowo stosowaną zasadą jest, że w przypadku egzaminów dyplomowych na studiach drugiego stopnia przewodniczącym komisji jest samodzielny nauczyciel akademicki.

Wynik egzaminu dyplomowego oceniany jest według algorytmu, na który składają się następujące elementy: uzyskana średnia ocena z toku studiów, ocena pracy (promotora i recenzenta) oraz ocena odpowiedzi na wylosowane pytania.

Zgodnie z przyjętymi uregulowaniami, komisja egzaminacyjna sporządzając w tej sprawie pisemny protokół stwierdza złożenie egzaminu dyplomowego i uzyskanie tytułu zawodowego inżyniera na studiach pierwszego stopnia, a na studiach drugiego stopnia magistra. Dokonana ocena protokołów potwierdza pełną zgodność przebiegu tego egzaminu z opracowanymi zasadami. Zasadniczo można uznać, że zasady i procedury dyplomowania na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych są trafne, specyficzne i transparentne, zapewniają potwierdzenie osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się na zakończenie studiów.

Ogólne zasady weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się oraz postępów w procesie kształcenia zostały zawarte w dziale VI regulaminu studiów PU im. Jana Grodka w Sanoku oraz procedurze P-WSZJK-2 z dnia 17 listopada 2020 r. Według obowiązujących w uczelni zasad okresem zaliczeniowym na studiach jest semestr, student jest zobowiązany do czynnego udziału we wszystkich zajęciach dydaktycznych, odbywania praktyk. Informacje o zaliczeniu semestru udostępniane są niezwłocznie w elektronicznym systemie obsługi studenta, nie później niż miesiąc po jego zakończeniu. Zaliczenie semestru następuje w określonych terminach, po uzyskaniu wszystkich przewidzianych planem studiów zaliczeń, pozytywnych ocen z egzaminów oraz wymaganej liczby punktów ECTS.

Analiza zapisów regulaminowych pozwala na stwierdzenie, że zasady te są spójne, umożliwiają równe traktowanie studentów, w tym studentów z niepełnosprawnościami, którym przysługuje prawo dostosowania zaliczeń i egzaminów do ich możliwości, w zależności od stopnia i rodzaju niepełnosprawności (rozd. 1. § 14 ust. 2). Ogólne zasady weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się są ponadto bezstronne, wiarygodne, umożliwiające porównywalność oceny w oparciu o określoną w regulaminie studiów, tradycyjną skalę ocen 2-5. Zasady te zapewniają również studentom informację zwrotną dotyczącą uzyskanej oceny na każdym etapie studiów poprzez zamieszczanie ich w uczelnianym systemie informatycznym oraz możliwość zapoznania się z oceną szczegółową prac etapowych i egzaminacyjnych. Od roku akademickiego 2023/2024 w UP im. Jana Grodka w Sanoku wdrażany jest Uniwersytecki System Obsługi Studiów (USOS), który umożliwia zamieszczanie ocen etapowych i egzaminacyjnych w systemie.

Regulamin studiów zasadniczo określa zasady postępowania w sytuacjach konfliktowych (egzaminy komisyjne), brakuje natomiast zasad dla standardowych rozwiązań obejmujących zaliczenia oraz reagowania na zachowania nieetyczne i niezgodne z prawem (odpowiedzialność dyscyplinarna studentów). Jak dotąd w opinii osób prowadzących zajęcia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych sytuacje takie nie wystąpiły. Zespół PKA rekomenduje sformułowanie szczegółowych zasad postępowania dla rozwiązań obejmujących zaliczenia oraz reagowania na zachowania nieetyczne i niezgodne z prawem (odpowiedzialność dyscyplinarna studentów).

Stosowane na ocenianym kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych formy i metody weryfikacji i oceny osiągania przez studentów efektów kierunkowych oraz postępów w procesie

uczenia się są powszechnie przyjęte na studiach wyższych, a niektóre z nich dostosowane do specyfiki kierunku. Przede wszystkim są one szczegółowo opisane w sylabusach poszczególnych przedmiotów i zgodnie z regulaminem studiów podawane do wiadomości studentom na pierwszych zajęciach wraz z harmonogramem zaliczeń oraz w przypadku przedmiotów egzaminacyjnych – warunkami dopuszczenia i zasadami odbywania egzaminu. Metody sprawdzania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się dostosowane są do kategorii tych efektów oraz do formy prowadzonych zajęć. Formy weryfikacji wiedzy to przede wszystkim egzamin pisemny lub ustny, egzamin pisemny w formie eseju (np. Perspektywy rozwoju gospodarki leśnej na Podkarpaciu do roku 2050), udział w dyskusji, prezentacje i eseje. Egzaminy odbywają się w czasie sesji egzaminacyjnej, zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem. Łącznie na studiach pierwszego stopnia kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych student składa 23 egzaminy, w zależności od semestru od 2 do 5 na semestr, a na drugim stopniu 14 egzaminy, w tym 6 w drugim semestrze). Wiedzę weryfikuje się również na podstawie kolokwii, prac kontrolnych oraz aktywnego udziału studentów w dyskusjach podczas zajęć lub prezentacji samodzielnie przygotowanych opracowań, a także forach dyskusyjnych m.in. na temat: Utworzenie Turnickiego Parku Narodowego – za i przeciw), dziennika praktyk.

Metody oceny stopnia osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się dotyczących umiejętności weryfikowane są głównie podczas aktywnych form zajęć w tym zajęć praktycznych. Oceniane są następujące umiejętności: wykonanie prezentacji na zadany temat, przeprowadzenie obliczeń, analiza i interpretacja zebranych danych, sporządzenie projektu, rozwiązywanie problemów decyzyjnych na podstawie studium przypadku, dziennika praktyk. W zakresie kompetencji społecznych osiągnięcie założonych efektów uczenia się weryfikowane jest poprzez obserwację przez nauczyciela prowadzącego, samoocenę studenta, obecność i aktywność na zajęciach, współpracę w rozwiązywaniu zadań grupowych, aktywność w podejmowaniu dodatkowych zadań, zaangażowanie w pracę, dyskusja, warsztaty, symulacje, dziennik praktyk. W przypadku praktyk zawodowych metodą weryfikacji jest również opinia i ocena zakładowego opiekuna praktyk.

Na studiach pierwszego stopnia podstawowy nacisk położony jest na kompetencje inżynierskie związane obszarami wiedzy praktycznej oraz umiejętnościami skierowanymi na właściwe metody i techniki stosowane w dyscyplinach przypisanych do kierunku. Umiejętności konieczne do uzyskania kompetencji inżynierskich studenci uzyskują przede wszystkim w ramach zajęć kierunkowych. Potwierdzeniem efektów uczenia się z części teoretycznej są głównie egzaminy w formie pisemnej. W części ćwiczeniowej, gdzie poza wiedzą teoretyczną weryfikowane są efekty z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych, w większości przedmiotów w tym celu przyjęto kolokwia i projekty, a także dyskusję. Dobór metod weryfikacji efektów uczenia przedstawionych w sylabusach jest adekwatny dla potrzeb merytorycznych kierunku studiów. Wiedza i umiejętności prowadzące do uzyskania kompetencji inżynierskich weryfikowana jest na podstawie efektów uczenia w ramach wielu zajęć tj. m.in. agrofizyka, zagrożenia cywilizacyjne lasu, ekologiczne podstawy hodowli lasu, wspólna polityka rolna, chemia rolna, ogólna uprawa roli, hodowla lasu, maszynoznawstwo rolnicze i leśne, fizjologia i żywienie zwierząt, technologia informacyjna, grafika inżynierska, fotogrametria i systemy informacji przestrzennej, zarządzanie gospodarstwem leśnym, systemy zarządzania jakością w leśnictwie. Formą weryfikacji efektów uczenia się w tym dla kompetencji inżynierskich jest przygotowanie i złożenie pracy dyplomowej oraz przygotowanie do egzaminu dyplomowego. Weryfikacja nabywanych przez studenta kompetencji językowych odbywa się w formie kolokwii obejmujących słownictwo ogólne i branżowe, gramatykę oraz zwroty idiomatyczne, a także liczne wypowiedzi ustne, konwersacje, prezentacje oraz techniki pracy z obcojęzycznym tekstem źródłowym. Reasumując można stwierdzić,

że stosowane na ocenianym kierunku zasady, formy i metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się są w pełni prawidłowe, zapewniając skuteczną i wiarygodną ocenę wszystkich efektów, również w zakresie opanowania umiejętności praktycznych i przygotowania do prowadzenia działalności zawodowej w obszarach zawodowego rynku pracy w sektorze leśnym i rolnym oraz opanowania języka na poziomie biegłości B2, właściwym dla studiów pierwszego stopnia oraz B2+ dla studiów drugiego stopnia.

Potwierdzeniem osiągania efektów uczenia się na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych w UP im. Jana Grodka w Sanoku są liczne prace etapowe, w tym egzaminacyjne, prace dyplomowe oraz pozycja absolwentów na zawodowym rynku pracy lub ich dalsza edukacja. Dokonana przez zespół oceniający analiza sylabusów wykazała dość różnorodny charakter prac etapowych, z przewagą pisemnych prac o charakterze testowym, ich dostosowanie do poziomu studiów, profilu praktycznego oraz związek z dyscyplinami przypisanymi do kierunku. Z kolei szczegółowa ocena wybranych prac etapowych wykazała poprawność ich formy, zgodność tematyki z sylabusem danego przedmiotu oraz właściwy dobór metod weryfikacji efektów uczenia się. Prace etapowe były poprawione i ocenione na ogół w skali punktowej, a następnie zamienione na oceny w skali 2-5, zgodnie z regulaminem studiów. Oceny były zróżnicowane, na ogół prawidłowo rozłożone i zasadne. Pytania występujące w pracach etapowych okazały się zgodne z celami kształcenia, zakładaną sylwetką absolwenta i efektami uczenia się.

Analiza prac dyplomowych zarówno na pierwszym stopniu jak i drugim stopniu studiów na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych potwierdziła zgodność ich tematyki z dyscyplinami naukowymi przypisanymi do kierunku. Szczegółowa ocena wybranych losowo prac dyplomowych wykazała, że w zdecydowanej większości przypadków prace miały charakter inżynierski, składając się z części teoretycznej oraz części roboczej w formie ekspertyzy, analizy eksperymentu polowego, obliczeń inżynierskich na bazie zebranych danych lub projektu.

Analiza prac na drugim stopniu wykazała, że zdecydowana większość prac miała charakter badawczy, ale w jednym przypadku praca miała charakter projektowy. Treść ocenianych prac była zgodna z jej tematyką i tytułem, stosowano właściwe i dość dobrze opisane metody. Przegląd literatury przygotowywany był na ogół na podstawie poprawnie dobranych i aktualnych pozycji literatury i źródeł internetowych. Prace spełniały również wymagania pod względem formalnym – miały staranną redakcję, usterki były nieliczne. Zasadne były także oceny wystawiane przez recenzenta i promotora, na podstawie szczegółowego formularza recenzji, obejmującego kryteria merytoryczne i formalne.

Studenci kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych mają możliwość działalności w 3 kołach naukowych tj. Agroekolog, Sylwan oraz Fotosynteza, są współautorami publikacji naukowych i biorą czynny udział w projektach badawczych (Biostrateg, Program ochrony rodzimej flory powiatu sanockiego przed gatunkami inwazyjnymi oraz ograniczenia ich rozprzestrzeniania się i wnikania w obręb Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery Karpaty Wschodnie (2014-16), Podkarpacki Naturalny Wypas – monitoring powierzchni wypasanych). W latach 2016 - 2023 opublikowano 7 artykułów naukowych z uczestnictwem studentów w takich czasopismach jak m.in. Zeszyty Naukowe PWSZ, Roczniki Bieszczadzkie, Monografie Instytutu Zootechniki PIB PAN Balice nt. Różnorodność biologiczna terenów łąkowo-pastwiskowych użytkowanych w ramach Programu Podkarpacki Naturalny Wypas oraz jej wpływ na zdrowie publiczne pod red. M. Kaczmarek. Ponadto wraz z opiekunem naukowym, studenci mieli możliwość wykonania zdjęć i opisów roślin, kręgowców i bezkręgowców do Atlasu bioróżnorodności na łąkach i pastwiskach Podkarpacia, na zlecenie Fundacji Ochrony Bioróżnorodności HORB.

Ważnym elementem procesu weryfikacji efektów kształcenia i bezpośrednim dowodem ich osiągnięcia są losy absolwentów. Analiza losów absolwentów w UP im. Jana Grodka w Sanoku bezpośrednio podlega prorektorowi. Ocena przeprowadzana jest po trzech i pięciu latach do dnia ukończenia studiów. Adekwatnie po trzech i pięciu latach od ukończenia studiów absolwent otrzymuje zaproszenie do wypełnienia ankiety internetowej. Po analizie wyników ankiet tworzony jest raport z badania, który przekazywany jest władzom Uczelni. Na podstawie informacji uzyskanych w trakcie wizytacji stwierdzono brak pogłębionej analizy uzyskanych w ankietach losów absolwentów wyników, w związku z czym zespół PKA rekomenduje wprowadzenie poza raportem działań zmierzających do analizy uzyskanych danych. Na podstawie tych informacji można bowiem stwierdzić, że osiągane efekty uczenia się na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych w pełni odpowiadają zapotrzebowaniu zawodowego rynku pracy związanego z gospodarką rolno-leśną, jej otoczeniem, jak i całą gospodarką żywnościową.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 3

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Obowiązujące w UP im. Jana Grodka w Sanoku zasady i procedury przyjęcia kandydatów na studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych są spójne, transparentne i bezstronne. Zapewniają selektywny dobór osób posiadających wstępną wiedzę i umiejętności na poziomie niezbędnym do osiągnięcia celów i efektów uczenia. Należy jednak zaznaczyć, że na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych kandydaci z nieruchomościami ruchowymi nie mają szans na podjęcie studiów na ocenianym kierunku.

Przeprowadzona ocena wykazała, że prawidłowe są procedury dyplomowania, uznawania efektów i okresów uczenia się oraz kwalifikacji uzyskanych na innych uczelniach, w tym zagranicznych, a także potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów.

Stosowane na ocenianym kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych ogólne i szczegółowe zasady, formy i metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się są prawidłowe, zapewniając skuteczną i wiarygodną ocenę wszystkich efektów, również w zakresie przygotowania do prowadzenia działalności zawodowej w obszarach zawodowego rynku pracy w sektorze leśno-rolnym i gospodarki żywnościowej oraz opanowania języka na poziomie biegłości B2 dla studiów pierwszego stopnia oraz B2+ dla studiów drugiego stopnia. Wszystkie aspekty systemu weryfikacji efektów kształcenia zostały opisane w uchwalonym przez Senat UP im. Jana Grodka w Sanoku regulaminie studiów, czytelnym procedurach WSZJK oraz w sylabusach poszczególnych przedmiotów.

Prace etapowe i dyplomowe są zgodne z opisem efektów uczenia, odnoszą się do dyscypliny nauki leśne oraz rolnictwo i ogrodnictwo, do których kierunku został przyporządkowany. Tematyka prac dyplomowych jest w pełni zgodna z kierunkiem studiów, mają one w zdecydowanej większości przypadków charakter inżynierski. Studenci są współautorami publikacji naukowych, czynnie uczestniczą w studenckim ruchu naukowym, obejmującym m.in. uczestnictwo w publikacjach i projektach. Wskazana jest wnikliwa analiza losów absolwentów, która pozwoli na pogłębioną ocenę zapotrzebowania na rynku pracy kształconych absolwentów. Opinia przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego wskazuje na wysoką pozycję absolwentów na zawodowym rynku pracy, związanym z gospodarką leśną, rolnictwem i jego otoczeniem.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

Nauczyciele akademicki oraz inne osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku studiów posiadają aktualny i udokumentowany dorobek naukowy w zakresie reprezentowanych dyscyplin, umożliwiające prawidłową realizację zajęć, w tym nabywanie przez studentów umiejętności praktycznych. W roku akademickim 2023/2024 w Instytucie Gospodarki Rolnej i Leśnej zajęcia prowadziło łącznie 24 nauczycieli akademickich, w tym 12 nauczycieli, dla których Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy, 4 nauczycieli na dodatkowym miejscu pracy, 3 nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy zlecenia oraz 5 nauczycieli zatrudnionych w innych instytucjach (np. PGL LP). Struktura kwalifikacji nauczycieli (z wyłączeniem nauczycieli zatrudnionych w innych uczelniach i instytutach) jest następująca: dwie osoby z tytułem profesora, trzy osoby z tytułem dr hab., dziewięć osób ze stopniem dr inż. lub dr. oraz pięciu magistrów. Uczelnia nie przedstawiła informacji o stopniach naukowych osób zatrudnionych w innych instytutach oraz instytucjach poza uczelnią. Kadra dydaktyczna reprezentuje kilka dyscyplin, głównie są to: nauki rolnicze – dyscypliny: nauki leśne (3 osoby, w tym jedna osoba ze stopniem naukowym dr hab.), zootechnika i rybactwo (2 osoby), rolnictwo i ogrodnictwo (2 osoby ze stopniem naukowym prof. dr hab.) oraz nauki biologiczne – dyscyplina biologia (3 osoby), nauki społeczne- ekonomia i finanse (3 osoby, w tym dwie osoby ze stopniem naukowym dr hab.). Liczba i struktura kwalifikacji nauczycieli jest właściwa.

Nauczyciele akademicki oraz inne osoby prowadzące zajęcia posiadają kompetencje dydaktyczne, w tym związane z prowadzeniem zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, umożliwiające prawidłową realizację zajęć. Nauczyciele akademicki mają zapewniony bezawaryjny dostęp do platformy Teams, posiadają umiejętność prowadzenia wykładów i ćwiczeń, w tym walidacji efektów kształcenia dzięki pełnemu dostępowi do platformy. Realizacja zajęć, w tym prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, jest na bieżąco kontrolowana.

Pensum dydaktyczne dla poszczególnych grup nauczycieli akademickich w roku akademickim 2023/2024 wynosi: 180 godzin dydaktycznych dla nauczycieli ze stopniem naukowym prof. dr hab., 240 godzin dydaktycznych dla nauczycieli ze stopniem naukowym dr hab., 300 godzin dydaktycznych dla nauczycieli ze stopniem naukowym dr, 540 godzin dydaktycznych dla nauczycieli z tytułem zawodowym mgr. Rzeczywiste obciążenie dydaktyczne prof. dr hab. nie przekracza 10% ustalonego pensum dydaktycznego. W grupie dr hab., jak również mgr. obciążenie jest dużo niższe od ustalonego. Przydział zajęć oraz obciążenie godzinowe poszczególnych nauczycieli akademickich oraz innych osób prowadzących zajęcia, w tym obciążenie związane z prowadzeniem zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, umożliwia prawidłową realizację zajęć. Obciążenie godzinowe prowadzeniem zajęć nauczycieli akademickich zatrudnionych w uczelni jako podstawowym miejscu pracy jest zgodne z wymaganiami.

Uczelnia zapewnia prawidłową obsadę zajęć dydaktycznych kierując się aktualnym i udokumentowanym dorobkiem naukowym, kompetencjami dydaktycznymi i doświadczeniem zawodowym nauczycieli akademickich. Nauczyciele akademicki oraz inne osoby prowadzące zajęcia posiadają kompetencje związane z prowadzeniem zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenie na odległość. Pięć osób posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza szkolnictwem wyższym, głównie w dziedzinie nauk rolniczych: nauki leśne; rolnictwo i ogrodnictwo oraz zootechnika i rybactwo.

Nauczyciele akademicki podlegają systematycznie ocenie. Każdy z nich raz w roku w formie elektronicznej ankiety oceniany jest przez studentów kierunku. Ocena z ankiet jest brana pod uwagę przy okresowej ocenie pracowników. Ważnym elementem oceny dydaktycznego dorobku nauczyciela akademickiego jest monitorowanie jakości prowadzonych przez niego zajęć dydaktycznych. Każde zajęcia są systematycznie hospitowane, prowadzone są protokoły hospitacji zajęć. Protokoły hospitacji są archiwizowane, jeżeli istnieje taka konieczność wprowadzane są działania naprawcze. Wyniki okresowych przeglądów kadry prowadzącej kształcenie, w tym wnioski z oceny dokonywanej przez studentów, są wykorzystywane do doskonalenia poszczególnych członków kadry i planowania ich indywidualnych ścieżek rozwojowych.

Wszyscy nauczyciele akademicki podlegają ocenie raz na 4 lata zgodnie z art. 128 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2021 poz. 478). Istotną rolę w realizacji polityki kadrowej stanowi efektywny program dotyczący systemu zatrudniania i premiowania pracowników za aktywność naukowo-dydaktyczną i organizacyjną na rzecz rozwoju Uczelni. Polityka kadrowa jest nastawiona na pozyskiwanie własnej kadry naukowo-dydaktycznej pochodzącej ze środowiska lokalnego. Kolejny priorytet to przyjmowanie do pracy nauczycieli akademickich deklarujących zatrudnienie w Uczelni jako podstawowym miejscu pracy, co zapewnia ciągły i stabilny rozwój kierunku. Proces zatrudnienia odbywa się na zasadach postępowania konkursowego, którego rozstrzygnięcie realizuje Komisja konkursowa powołana przez Rektora. W Uczelni przyznawane są dla pracowników dydaktycznych oraz administracyjnych nagrody indywidualne i zespołowe za uzyskane osiągnięcia w poprzednim roku akademickim. Są one przyznawane na wniosek Dyrektora Instytutu przez Rektora, zaopiniowane przez Komisję ds. Nagród i Odznaczeń po zapoznaniu się z dokumentami potwierdzającymi te aktywności. Uczelnia nie podała wykazu osób, które w ocenianym okresie uzyskały nagrody. Każdy pracownik Instytutu może ubiegać się o dofinansowanie publikacji i udział w konferencjach krajowych i międzynarodowych. Innym aspektem wsparcia jest również możliwość ubiegania się o co najwyżej 12 miesięczne stypendia doktorskie i habilitacyjne oraz dofinansowanie przewodów doktorskich i postępowań habilitacyjnych. W ciągu ostatnich pięciu lat kolejne stopnie naukowe zdobyło łącznie trzech nauczycieli (jeden dr hab., 2 dr inż.), dla których Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy. Kadra dydaktyczna aktywnie uczestniczy w konferencjach i sympozjach, głównie krajowych. W Uczelni powołany jest Rzecznik Dyscyplinarny ds. Nauczycieli Akademickich i Komisja Dyscyplinarna ds. Nauczycieli Akademickich.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 4

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Liczba nauczycieli i struktura ich kwalifikacji są w pełni wystarczające dla realizacji procesu dydaktycznego na ocenianym kierunku studiów. Kadra dydaktyczna reprezentuje kilka dyscyplin, głównie są to: nauki rolnicze – dyscypliny: nauki leśne; zootechnika i rybactwo; rolnictwo i ogrodnictwo oraz nauki biologiczne – dyscyplina biologia; nauki społeczne- ekonomia i finanse. Rekomenduje się większą dbałość i systematyczną weryfikację kart- charakterystyk działalności nauczycieli akademickich. Uczelnia zapewnia prawidłową obsadę zajęć dydaktycznych kierując się aktualnym i udokumentowanym dorobkiem naukowym, kompetencjami dydaktycznymi i doświadczeniem zawodowym nauczycieli akademickich. Uczelnia wdrożyła system motywacyjny, co roku przyznawane są nauczycielom nagrody za osiągnięcia naukowe i organizacyjno-dydaktyczne. Jednocześnie nauczyciele akademicy systematycznie poddawani są ocenie studenckiej, prowadzone są hospitacje zajęć przez Dyrektora instytutu i raz na 4 lata nauczyciele są oceniani zgodnie z wymaganiami Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Instytut Gospodarki Rolnej i Leśnej mieści się w budynku F, który został wyremontowany i oddany do użytku w trakcie inauguracji roku akademickiego 2005/2006. Jest to budynek jednopiętrowy z użytkowym poddaszem. Na parterze mieści się biblioteka wraz z czytelnią, wypożyczalnią oraz dwoma magazynami książek, dwie sale wykładowe, pokój wykładowców, pokój socjalny, magazyn środków czystości oraz toalety. Na pierwszym piętrze mieści się sala audytoryjna, pracownia zoologii, pracownia botaniki i dendrologii, sala wykładowa, pokój wykładowców oraz magazyn, magazyn środków czystości, a także toalety. Na poddaszu mieszczą się: pracownia produkcji roślinnej, pracownia przyrodniczych podstaw produkcji leśnej i rolnej, pracownia produkcji zwierzęcej, pracownia zarządzania lasu/ochrony lasu, dwa pomieszczenia socjalne, magazyn środków czystości i toalety. Sale i specjalistyczne pracownie dydaktyczne oraz ich wyposażenie są zgodne z potrzebami procesu nauczania i uczenia się, adekwatne do rzeczywistych warunków przyszłej pracy zawodowej, umożliwiają prawidłową realizację zajęć. Sala audytoryjna została wyposażona w zestaw wyposażenia prezentacyjnego i komunikacyjnego, w tym w monitor interaktywny i projektor multimedialny oraz system nagłośnienia. Niemal wszystkie pracownie wyposażone są w sprzęt audiowizualny i inny niezbędny do realizacji programów nauczania, a także niezbędne pomoce dydaktyczne np. mikroskopy czy modele anatomiczne zwierząt, przyrządy do pomiaru drzew, mapy itp. Uczelnia w roku akademickim 2015/2016 zrealizowała przedsięwzięcie inwestycyjne pn. „Przebudowa i rozbudowa kompleksu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jana Grodka w Sanoku o centrum sportowo – dydaktyczne”. Celem realizacji projektu była budowa pełnowymiarowej hali sportowej oraz pracowni dydaktycznych. W kompleksie powstały dodatkowo reprezentacyjna aula Uczelni wyposażona w

najnowocześniejszy sprzęt audiowizualny. Budowa obiektu zapewnia studentom możliwość korzystania z sali gimnastycznej, siłowni czy sali fitness. Studenci ocenianego kierunku mają zajęcia również w pracowniach specjalistycznych, wykorzystywanych w systemie ogólnouczelnianym. Zajęcia z przedmiotów takich jak np. *elementy mikrobiologii żywności* realizowane są w laboratorium mikrobiologii, znajdującym się w Centrum Symulacji Medycznej Instytutu Medycznego UP im. Jana Grodka, budynek G. Uczelnia dysponuje również laboratorium chemicznym, które znajduje się w Centrum Symulacji Medycznej Instytutu Medycznego UP im. Jana Grodka, budynek G. Jednak nie żaden z przedmiotów ujętych w planie studiów I i II stopnia ocenianego kierunku nie jest realizowany w tym laboratorium. Studenci korzystają też z ogólnouczelnianych pracowni językowych wyposażonych w niezbędne urządzenia pozwalające na realizację procesu dydaktycznego. Każda sala językowa posiada dostęp do Internetu, nowoczesny rzutnik z możliwością podłączenia laptopa, w który wyposażony jest każdy lektor. Uczelnia nie podała informacji, w którym z budynków znajdują się pracownie językowe. Ponadto Uczelnia dysponuje 20 miejscami noclegowymi dla studentów. Wyposażenie pokoi jest nowoczesne i w pełni funkcjonalne, co stwarza studentom odpowiednie warunki do nauki. Uczelnia w ramach infrastruktury własnej posiada 8 pracowni komputerowych, wyposażonych w 141 stanowisk dla studentów oraz 6 stanowisk dla nauczycieli, dysponuje również pracownią wirtualnej rzeczywistości oraz czytelnią multimedialną. Na komputerach udostępnionych studentom oraz wykładowcom zainstalowano standardowy pakiet biurowy do zastosowań ogólnych i dedykowanych - MS Office, pakiet firmy Autodesk 2012 z AutoCAD-em oraz oprogramowanie do analiz statystycznych STATISTICA v 10.0 MR1, jak również oprogramowanie Garden Composer 3D DVD - dedykowany do projektowania obiektów architektury krajobrazu, a także oprogramowanie System Informatyczny Lasów Państwowych – SILP - kompleksowy system informatyczny stosowany w Lasach Państwowych do planowania i ewidencjonowania czynności gospodarczych oraz w zarządzaniu lasu. Wszystkie systemy teletechniczne włącznie z siecią telefoniczną, instalowane w budynkach dydaktycznych A, B, D, F zostały zintegrowane w 2006 roku za pomocą sieci LAN. Tory główne łączące budynki tj. punkty dystrybucyjne budynków A, B, D wykonane zostały przy pomocy światłowodów. Połączenie z budynkiem F wykonano przy pomocy radiolinii. Infrastruktura informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, specjalistyczne oprogramowanie są sprawne, nowoczesne, nieodlegające od aktualnie używanych w działalności zawodowej w obszarach zawodowego rynku pracy właściwych dla kierunku oraz umożliwiają prawidłową realizację zajęć, w tym z wykorzystaniem zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych.

Liczba, wielkość i układ pomieszczeń, ich wyposażenie techniczne, liczba stanowisk w pracowniach dydaktycznych, komputerowych w których prowadzone są zajęcia w ramach ocenianego kierunku są dostosowane do liczby studentów oraz liczebności grup i umożliwiają prawidłową realizację zajęć. Pracownia zoologii, podobnie jak pracownia botaniki i dendrologii wyposażona jest w 9 stanowisk laboratoryjnych, umożliwia realizację ćwiczeń audytoryjnych dla grupy 18 studentów, pracownia botaniki i dendrologii. Pracownia produkcji roślinnej oraz pracownia przyrodniczych podstaw produkcji leśnej i rolnej wyposażone są z kolei w 10 stanowisk laboratoryjnych, również pozwalających na prowadzenie ćwiczeń audytoryjnych dla grupy 18/20-osobowej. Pracownia produkcji zwierzęcej obejmuje 10 stanowisk laboratoryjnych (20 miejsc do ćwiczeń audytoryjnych). Największą pracownią jest pracownia zarządzania lasu/ochrony lasu (15 stanowisk laboratoryjnych, 22 miejsca siedzące pozwalające realizować ćwiczenia audytoryjne).

Uczelnia zapewnia komfortowe korzystanie ze zbiorów bibliotecznych, informacyjnych i edukacyjnych, zarówno w formie tradycyjnej jak i cyfrowej. Czytelnia Biblioteki wyposażona jest w 11 stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do Internetu. Jest to nowoczesny obiekt, którego lokalizacja,

wielkość i wyposażenie zapewniają dobre warunki do korzystania. Zapewniona jest zgodność infrastruktury dydaktycznej i bibliotecznej oraz zasad korzystania z niej z przepisami BHP. W celu ułatwienia studentom dostępu do Internetu wykonano na terenie Uczelni dwa punkty typu HOTSPOT oraz zainstalowano pięć kiosków internetowych. W ramach projektu wdrożono systemu e-biblioteka oraz rozszerzono system e-learning o transmisję strumieniową sygnału audio i wideo (webcasting). Na Uczelni jest możliwość korzystania z bezpłatnego Internetu poprzez logowanie do sieci Uczelni. Zapewniony jest przy tym dostęp studentów do sieci bezprzewodowej oraz do pomieszczeń dydaktycznych, laboratoriów komputerowych, specjalistycznego oprogramowania poza godzinami zajęć, w celu wykonywania zadań, realizacji projektów, itp.

Budynek F, w którym mieści się Instytut Gospodarki Rolnej i Leśnej został przystosowany dla potrzeb studentów z niepełnosprawnościami. W obiekcie zamontowano windę, a na wszystkich kondygnacjach znajdują się toalety dla osób z niepełnosprawnościami. Istnieje możliwość wypożyczenia pętli indukcyjnych, co zapewnia odpowiednie dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnością, w sposób zapewniający tym osobom pełny udział w kształceniu i prowadzeniu działalności naukowej oraz korzystaniu z technologii informacyjno-komunikacyjnej, a także likwidację barier w dostępie do sal dydaktycznych, pracowni i laboratoriów, jak również zaplecza sanitarnego.

Zasoby biblioteczne, informacyjne i edukacyjne gromadzone są zgodnie z kierunkami i specjalnościami prowadzonymi przez Uczelnię. Władze Uczelni podjęły działania w zakresie rozszerzenia zbiorów bibliotecznych, szczególnie w obszarze nauk leśnych. Dotyczą one głównie podręczników, instrukcji, raportów pozyskiwanych między innymi z Centrum Informacyjnego LP. Zbiór biblioteczny obejmuje aktualnie 578 pozycji monografii naukowych oraz skryptów i podręczników powiązanych z ocenianym kierunkiem studiów. Cyklicznie (raz w roku) nauczyciele akademicki dokonują przeglądu literatury podstawowej i uzupełniającej i składają propozycje zakupu najbardziej aktualnych podręczników. Na dzień 10.08.2023 r. księgozbiór Biblioteki liczył 22 789 woluminów, 242 pozycje zbiorów audiowizualnych, 23 egzemplarze zbiorów kartograficznych. Biblioteka prenumeruje 32 tytuły czasopism. Zasoby biblioteczne odpowiadają potrzebom procesu nauczania i uczenia się, umożliwiając osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w tym zapewniają im przygotowanie do prowadzenia działalności zawodowej. Obejmują piśmiennictwo zalecane w sylabusach w liczbie egzemplarzy dostosowanej do potrzeb procesu nauczania i uczenia się oraz liczby studentów. Są dostępne tradycyjnie oraz z wykorzystaniem narzędzi informatycznych, w tym umożliwiających dostęp do światowych zasobów informacji naukowej i profesjonalnej. Na Uczelni działa system biblioteczno-informatyczny, którego zadaniem jest gromadzenie, opracowanie i udostępnianie zbiorów oraz źródeł informacji. Biblioteka wyposażona jest w System Informatycznej Obsługi Biblioteki SOWA. Zakupione publikacje i prenumerowane czasopisma na bieżąco wprowadzane są do bazy systemu. Zbiory elektroniczne Biblioteki zapewniają dostęp do publikacji elektronicznych w Czytelni oraz z komputerów domowych. Na każdym stanowisku komputerowym Czytelnik może skorzystać z baz Wirtualnej Biblioteki Nauki: Web of Science, Scopus, Elsevier, Springer oraz Wiley Online Library. Ponadto, po otrzymaniu kodu dostępu, Czytelnik może skorzystać z baz Ibuk.Libra, NASBI (BIBLIO), EBSCO także z komputerów domowych. Ibuk.Libra zapewnia dostęp do 2 523 publikacji elektronicznych, w bibliotece elektronicznej NASBI można skorzystać ze 104 publikacji, dostępne bazy EBSCO zawierają streszczenia dokumentów oraz pełne teksty z ponad 20 000 tytułów czasopism naukowych. Planowany jest zakup kolejnych baz pełnotekstowych CINAHL Complete oraz Rehabilitation & Sports Medicine Source. Czytelnicy mogą korzystać również z ogólnodostępnych bibliotek cyfrowych m.in. Biblioteki Narodowej, Biblioteki Cyfrowej Biblioteki Kraków, Jagiellońskiej Biblioteki Cyfrowej, Sanockiej

Biblioteki Cyfrowej, Podkarpackiej Biblioteki Cyfrowej oraz Bibliotek Cyfrowych UMCS, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Politechniki Warszawskiej i innych. Biblioteka umożliwia dostęp do 63 tytułów czasopism w wersji elektronicznej pełnotekstowej, platform i serwisów edukacyjnych oraz otwartych zasobów edukacyjnych. Czytelnia Biblioteki wyposażona jest w 11 stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do Internetu. Zbiory biblioteczne są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością, w sposób zapewniający tym osobom pełne korzystanie z zasobów. W czytelni Biblioteki znajduje się stanowisko komputerowe dla studentów z orzeczeniem o niepełnosprawności wyposażone w komputer z monitorem 55 calowym ułatwiającym pracę osobom z dysfunkcją wzroku, klawiaturę zaprojektowaną dla studentów z dysfunkcją rąk i dla słabowidzących, specjalne bezprzewodowe słuchawki dla studentów słabosłyszących, powiększalnik materiałów drukowanych „Read Desk”.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 5

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Uczelnia dysponuje odpowiednią infrastrukturą dydaktyczną, w tym odpowiednią liczbą pracowni z wyposażeniem i oprogramowaniem, umożliwiającym osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się oraz prawidłową realizację zajęć. Sale i specjalistyczne pracownie dydaktyczne oraz ich wyposażenie są zgodne z potrzebami procesu nauczania i uczenia się, adekwatne do rzeczywistych warunków przyszłej pracy zawodowej, umożliwiają prawidłową realizację zajęć. Infrastruktura informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, specjalistyczne oprogramowanie są sprawne, nowoczesne, nieodlegające od aktualnie używanych w działalności zawodowej w obszarach zawodowego rynku pracy właściwych dla kierunku oraz umożliwiają prawidłową realizację zajęć, w tym z wykorzystaniem zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych. Infrastruktura dydaktyczna jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Uczelnia zapewnia komfortowe korzystanie ze zbiorów bibliotecznych, informacyjnych i edukacyjnych, zarówno w formie tradycyjnej jak i cyfrowej. Zasoby biblioteczne odpowiadają potrzebom procesu nauczania i uczenia się, umożliwiają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w tym zapewniają im przygotowanie do prowadzenia działalności zawodowej. Rekomenduje się prowadzenie okresowych przeglądów infrastruktury dydaktycznej, w których brałoby udział zarówno pracownicy naukowo-dydaktyczni jak i studenci, jak również przypisanie realizacji konkretnych przedmiotów do poszczególnych sal dydaktycznych i laboratoriów.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Uczelnia prowadzi stałą współpracę z interesariuszami zewnętrznymi kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych. Wśród podmiotów zaangażowanych w stałą współpracę znajdują się gospodarstwa rolnicze, ogrodnicze i szkółkarskie, jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, jednostki administracji rządowej i samorządowej, instytucje i organizacje na rzecz rolnictwa i leśnictwa, Ośrodki Doradztwa Rolniczego, zarządy parków narodowych i krajobrazowych, biura zarządzania lasów i geodezji leśnej, zakłady usług leśnych oraz instytucje obsługi rolnictwa. Istotną grupą interesariuszy są również szkoły ponadpodstawowe prowadzące kształcenie w zawodach związanych z leśnictwem i rolnictwem. W grupie interesariuszy widoczna jest nieznaczna przewaga podmiotów związanych z gospodarką leśną, co wynika z koncepcji kształcenia i programu studiów, w którym przeważają efekty uczenia się przypisane do nauk leśnych. Dobór podmiotów, z którymi Uczelnia podjęła współpracę, zarówno w zakresie ich liczby jak i profilu działalności, należy zatem uznać za zgodny koncepcją i celami kształcenia oraz najważniejszymi potrzebami w zakresie realizacji i rozwijania programu studiów na ocenianym kierunku, w tym również profilowania studiów w ramach przedmiotów obieralnych.

W Uczelni nie funkcjonowała do tej pory efektywna forma instytucjonalnego włączenia interesariuszy zewnętrznych kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych w kształtowanie programu studiów i planowanie jego realizacji. Powołany przy Instytucie Gospodarki Rolnej i Leśnej Zespół Doradczo-Konsultacyjny Interesariuszy Zewnętrznych nie spełnił swojego zadania w tym zakresie. Z tego powodu od momentu zatwierdzenia aktualnego programu studiów w 2018 roku nie zostały wprowadzone żadne zmiany w zakresie efektów uczenia się lub poszerzenia oferty zajęć na wniosek podmiotów zewnętrznych. Instytut Rolnictwa i Leśnictwa zdiagnozował zapotrzebowanie w tym zakresie i w tym celu powołał Zespół Konsultacyjny Interesariuszy Zewnętrznych, który ma działać w zmienionej, bardziej efektywnej formule. Powołanie takiego organu opiniodawczego jest właściwym działaniem, jednakże, pomimo że działa on od kilku miesięcy, odnotowano tylko jedną znaczącą zmianę w wyniku jego działania. Tą zmianą było uzupełnienie treści programowych dla zajęć *rolnictwo ekologiczne* (na studiach pierwszego stopnia) i *agroleśnictwo* (na studiach drugiego stopnia) o zagadnienia dotyczące systemu dopłat dla rolników realizowanych w oparciu o tzw. ekoschematy, w wyniku inicjatywy jednego z interesariuszy współpracujących z kierunkiem. Aktualnie dominującą formą wpływu otoczenia społeczno-gospodarczego na program i jego realizację pozostają bezpośrednie relacje nauczycieli akademickich z przedstawicielami otoczenia oraz bilateralne relacje poszczególnych podmiotów z Uczelnią, realizowane w większości na podstawie sformalizowanych umów o współpracy. W ramach tych relacji interesariusze zewnętrzni przekazują swoje uwagi dotyczące programu, przy czym w większości przypadków dotyczą one drobnych zmian w zakresie tematyki poszczególnych zajęć lub modyfikacji metod kształcenia. Oprócz tego dokonano wielu drobnych bieżących korekt treści m.in. w wyniku tego, że wśród kadry dydaktycznej są specjaliści związani z podmiotami zewnętrznymi, którzy aktualizują zagadnienia na prowadzonych przez siebie zajęciach w oparciu o swoją ekspercką wiedzę i doświadczenie zawodowe. Duża dynamikę zmian w zakresie gospodarki leśnej i rolnej i związane z nimi wyzwania oznaczają konieczność sprawnego reagowania przez Uczelnię na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego – w tym kontekście aktualne działające struktury i procedury wpływu interesariuszy zewnętrznych na program i jego

realizację spełniają swoje potrzeby tylko w zakresie podtrzymania bieżącego funkcjonowania kierunku. Dlatego rekomenduje się, aby wypracować efektywny schemat współpracy pomiędzy Zespołem Konsultacyjnym Interesariuszy Zewnętrznych i zespołem odpowiedzialnym za program studiów. Rekomenduje się również, aby zapewnić odpowiednią reprezentację sektora leśnego i rolnego w Zespole Konsultacyjnym, przy czym sugeruje się, aby liczba interesariuszy zewnętrznych obecnych w składzie tego gremium była adekwatna do rzeczywistych potrzeb otoczenia, ale jednocześnie optymalna dla zapewnienia sprawności działania.

Pomimo, że interesariusze zewnętrzni nie zostali instytucjonalnie zaangażowani w proces doskonalenia programu, Uczelnia dołożyła starań, aby współpraca z otoczeniem społeczno- gospodarczym miała charakter stały i sformalizowany w postaci podpisania umów o współpracy. W przypadku ocenianego kierunku podpisane umowy faktycznie przekładają na zapewnienia trwałości i regularności podejmowanych działań. Wśród przejawów współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, podejmowanych na podstawie podpisanych umów, należy wymienić:

1. Kształcenie na praktykach studenckich (opisane w Kryterium 2);
2. Prowadzenie zajęć przez nauczycieli akademickich posiadających doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią – kilku z tych nauczycieli aktywnie uczestniczy w projektach realizowanych badawczo-wdrożeniowych realizowanych z podmiotami zewnętrznymi lub jest zatrudniona jednocześnie w podmiotach zewnętrznych.
3. Realizacja zajęć terenowych w ramach programu studiów – aktualnie łącznie 26 przedmiotów w programie studiów pierwszego i drugiego stopnia jest realizowanych we współpracy z podmiotami zewnętrznymi, na terenie prowadzonych przez nich gospodarstw leśnych i/lub rolnych, w oparciu o ich infrastrukturę i przy udziale pracowników tych jednostek. Oprócz praktyk studenckich właśnie te zajęcia mają kluczowe znaczenie dla realizacji praktycznego profilu kształcenia. Zajęcia realizowane we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi dają studentom możliwość skorzystania z doświadczenia zawodowego specjalistów, z którymi odbywają się zajęcia terenowe. Stanowi to częściowe wypełnienie luki w zakresie wpływu interesariuszy zewnętrznych na treści programowe i jest mocną stroną współpracy Uczelni z otoczeniem.
4. Zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych w proces dyplomowania. Pracodawcy przekazują kadrze naukowo-dydaktycznej swoje propozycje dotyczące tematów prac dyplomowych, zgodnych z rzeczywistymi problemami. Część tematów prac dyplomowych jest definiowana w wyniku współpracy pracodawcy i studenta w trakcie praktyki. Prace dyplomowe powstające jako odpowiedź na zapotrzebowanie ze strony interesariuszy zewnętrznych z reguły mają charakter aplikacyjny i duży potencjał do wdrożenia rozwiązań lub wykorzystania wyników przez otoczenie. Przykładem udanej współpracy w tym zakresie był projekt zrealizowany ze Starostwem Powiatowym w Sanoku "Ocena występowania roślin inwazyjnych" (finansowany w większości z Funduszy Norweskich) w wyniku, którego powstało kilka prac inżynierskich. Część pracodawców oferuje znaczące wsparcie merytoryczne i techniczne studentom prowadzącym badania i realizującym projekty inżynierskie. Innym przykładem dobrej współpracy z pracodawcą jest umowa podpisana z Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Krośnie, na podstawie której ponad połowa studentów odbywających praktyki w podległych

nadleśnictwach realizuje tematy prac dyplomowych konsultowane z tym pracodawcą, a wyniki tych prac są później wykorzystywane w działalności instytucji. Zaangażowanie pracodawców w proces dyplomowania nie ma jednak charakteru całościowo usystematyzowanego – pracodawcy nie są m. in. na stałe włączeni w proces określania prac dyplomowych, pomimo, że oprócz Lasów Państwowych także inni deklarują swoją wolę w tym zakresie. Nawet jeśli praca dyplomowa powstaje w wyniku zapotrzebowania określonego bezpośrednio przez interesariusza zewnętrznego, nie jest on włączony dalsze etapy procesu dyplomowania, choćby poprzez możliwość uczestniczenia w charakterze pomocniczego recenzenta pracy inżynierskiej lub obserwatora na obronie pracy. Rekomenduje się zatem, aby Uczelnia wypracowała odpowiedni schemat współpracy w tym zakresie (bazując m. in. na doświadczeniach zebranych przy współpracy z Lasami Państwowymi) i zaproponowała interesariuszom zewnętrznym, w tym w szczególności pracodawcom szersze włączenie się w proces dyplomowania.

5. Wspólne projekty badawcze realizowane przez Uczelnię i interesariuszy zewnętrznymi, w które włączani są studenci i pracownicy naukowo-dydaktyczni:
 - Program Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej - zadanie realizowane w ramach programu priorytetowego z udziałem środków udostępnionych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dla Województwa Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie pn. “OZE-dobry kierunek na przyszłość” (umowa dotacji 10054/2022/EE/R/DDE z 12.12.2022 pomiędzy Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie a Uczelnią Państwową im. Jana Grodka w Sanoku)
 - Program Wsparcia dla tworzenia Lokalnych Partnerstw ds. wody koordynowany przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale. Celem projektu jest stworzenie pierwszej w Polsce sieci współpracy między lokalnym społeczeństwem w zakresie gospodarki wodnej oraz wsparcie eksperckie działań Lokalnych Partnerstw Wodnych m.in. przez pracowników naukowo-dydaktycznych związanych z ocenianym kierunkiem, których zadaniem jest przeprowadzenie szkoleń dla LPW oraz przeprowadzenie prac pilotażowych (z udziałem studentów) dotyczących innowacyjnych rozwiązań w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi w rolnictwie i leśnictwie. Stosowny raport z prac pilotażowych dla powiatu sanockiego został opracowany w roku 2020.
6. Współpraca na rzecz propagowania wiedzy oraz wymiany doświadczeń z zakresu rolnictwa i leśnictwa to m. in.:
 - Dni Otwartych Drzwi Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego połączone z XXIV Regionalną Wystawą Zwierząt Hodowlanych (Podkarpacki ODR), czerwiec 2023;
 - Konferencja “Bioróżnorodność i ochrona roślin na podkarpackich polach” (Podkarpacki ODR), czerwiec 2023;
 - Podkarpackie Forum Innowacji Rolniczych (Podkarpacki ODR), marzec 2023;

- Konferencja “Jak mądrze planować zakupy żywieniowe, aby wszystko miało swoje zastosowanie?” (Podkarpacki ODR), marzec 2023;
- Gospodarka pasieczna w zmieniających się warunkach klimatycznych (Starostwo Powiatowe w Sanoku), luty 2023;
- Konferencja “Wpływ Programu Podkarpacki Naturalny Wypas na ochronę różnorodności zbiorowisk roślinnych terenów cennych przyrodniczo oraz krajobrazowo i na zdrowie publiczne” (Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego), październik 2022;
- Konferencja “Gospodarka pasieczna w warunkach zagrożenia warrozą” (Starostwo Powiatowe w Sanoku), październik 2021 r.;
- Zadanie Szkolenia informacyjne na temat szkodliwości Barszczu Sosnowskiego oraz działania służące jego zwalczaniu w celu ochrony różnorodności biologicznej cennych terenów województwa podkarpackiego w ramach programu Podkarpacki Naturalny Wypas III (umowa RG-IV.711.20.2022 z 21.09.2022 r. pomiędzy Województwem Podkarpackim a Uczelnią Państwową im. Jana Grodka w Sanoku);
- Konkurs fotograficzny w ramach Projektu “Program ochrony rodzimej flory powiatu sanockiego przed gatunkami inwazyjnymi oraz ograniczenia ich rozprzestrzeniania się i wnikania w obręb Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery Karpaty Wschodnie” - kontynuacja w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2014 – 2021 Program Środowisko, Energia i Zmiany klimatu, Obszar programowy: Środowisko.

Udział w wymienionych działaniach przyczynia się do wzmocnienia relacji Jednostki z otoczeniem społeczno-gospodarczym i działa stymulująco na podejmowanie nowych badań i projektów, w które angażuje się zarówno kadra naukowo – dydaktyczna, jak i studenci.

7. Współpraca ze szkołami ponadpodstawowymi, w szczególności prowadzącymi kształcenie w zawodach związanych z leśnictwem i rolnictwem. Uczniowie szkół średnich zapraszani są do Uczelni na organizowane cykliczne wydarzenia takie jak: Festiwal Zabawy i Nauki, Sanockie Forum Gospodarcze, Kursy maturalne z biologii, a także Dni Otwartych Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku. W trakcie tych wydarzeń pracownicy dydaktyczni Instytutu Gospodarki Rolnej i Leśnej przeprowadzają otwarte wykłady i ćwiczenia pokazowe dla młodzieży. Imprezy te są okazją do zaprezentowania oferty dydaktycznej Instytutu, kierunku studiów oraz do poznania doskonałej bazy dydaktycznej jaką do zaoferowania przyszłym studentom ma sanocka uczelnia. Ponadto pracownicy akademicy w trakcie roku szkolnego wyjeżdżają do szkół ponadpodstawowych z powiatów sanockiego, leskiego, bieszczadzkiego, brzozowskiego i krośnieńskiego z wykładami popularno-naukowymi. Tematyka wykładów jest odpowiedzią na prośbę dyrekcji szkół średnich, którzy sugerują ich zakres tematyczny. Do szkół ponadpodstawowych, z którymi Instytut Gospodarki Rolnej i Leśnej prowadzi ścisłą współpracę zaliczyć można: Zespół Szkół Leśnych w Lesku, Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Nowosielskach, Zespół Szkół w Iwoniczu, sanockie licea ogólnokształcące, Zespół Szkół w Rymanowie oraz Bieszczadzki Zespół Szkół Zawodowych w Ustrzykach Dolnych. Współpraca ze szkołami jest mocną stroną kierunku i przekłada się na rekrutację większej liczby

kandydatów na studia oraz lepsze ich przygotowanie do studiowania. Jest to również przejaw realizowania misji Uczelni jako jednostki wiodącej w środowisku lokalnym w zakresie zapewnienia odpowiedniego wykształcenia, w tym kwalifikacji niezbędnych na rynku pracy.

Przeglądy współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym (w tym analiza adekwatności programu studiów w stosunku do potrzeb pracodawców) są dokonywane w ramach rocznych Raportów Jakości Kształcenia. Jednakże w raportach dokonuje się jedynie odnotowania spotkań z interesariuszami i najważniejszych działań wspólnie podjętych, natomiast w ramach raportów nie są prowadzone szersze i pogłębione analizy, ani tym bardziej nie są formułowane wnioski projakościowe. Należy zauważyć, że interesariusze zewnętrzni współpracujący z kierunkiem wskazywali na wiele potrzeb w zakresie aktualizacji programu studiów, które nie zostały do tej pory należycie zdiagnozowane przez uczelnię – m. in. dotyczy to tematyki wyzwań jakie stawia tzw. Rolnictwo 4.0, a także zagadnień takich jak narastający problem sporów dotyczących szkód wywołanych przez zwierzynę łowną w rolnictwie, zmieniające się wymogi w zakresie ochrony lasów oraz wprowadzania tzw. Zielonego Ładu. Postulaty zgłaszane przez pracodawców wskazują na konieczność dokonania znaczących modyfikacji w programie, obejmujących najprawdopodobniej nie tylko treści programowe, ale także część efektów uczenia się. Zmiany te nie zostały podjęte przez Uczelnię pomimo prowadzenia współpracy z podmiotami zewnętrznymi w szerokim zakresie. Jedyną istotną inicjatywą programową podjętą w wyniku współpracy z otoczeniem było zwrócenie uwagi na rosnące znaczenie zagadnień dotyczące ochrony środowiska i nawiązanie współpracy z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Prowadzi to do konkluzji, że pomimo posiadania dostępu do bogatego zestawu informacji zebranych w wyniku współpracy, zespoły odpowiedzialne za dokonanie ich przeglądów i analizy nie wykorzystują wystarczająco tej możliwości, aby zainicjować zmiany doskonalące ani korygujące dotyczące programu studiów lub usprawnić znacząco samą współpracę z otoczeniem. Rekomenduje się zatem, aby wdrożyć skuteczną metodologię regularnego i usystematyzowanego prowadzenia analiz współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, obejmującą zbieranie informacji o potrzebach interesariuszy zewnętrznych, w szczególności w zakresie zmian w programie studiów i jego realizacji, analizę losów absolwentów, ewaluację efektywności poszczególnych form współpracy oraz wyników współpracy z poszczególnymi podmiotami zewnętrznymi.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 6

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Program studiów na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych jest realizowany i rozwijany przy stałej współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Liczba interesariuszy zewnętrznych zaangażowanych do współpracy, a także profil ich działalności jest adekwatny dla potrzeb kierunku. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi ma charakter trwały i regularny, jest realizowana na wielu poziomach i przybiera różnorodne formy, realizowane w większości w oparciu o sformalizowane umowy lub ugruntowane niesformalizowane relacje społeczne. W zakresie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym stwierdzono mocne strony kierunku, uzasadniające ocenę kryterium:

- realizacja dużej ilości zajęć terenowych we współpracy z pracodawcami, mających kluczowe znaczenia dla uprzączynienia kształcenia;

- realizacja działań na rzecz propagowania wiedzy i wymiany doświadczeń (w tym konferencji i cykli szkoleń), a także projektów badawczych i inicjatyw prowadzących do wdrożenia wyników badań;
- współpraca ze szkołami ponadpodstawowymi, przyczyniająca się do zapewnienia właściwej spójności procesu kształcenia na poziomie regionalnym, a tym samym podniesienia jego jakości.

W niektórych aspektach współpracy z otoczeniem wskazane jest dalsze doskonalenie, nie stwierdzono jednak istotnych uchybień lub niedociągnięć, które mogłyby mieć wpływ na obniżenie oceny kryterium.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

Umiędzynarodowienie procesu kształcenia na ocenianym kierunku realizowane jest dzięki wielotorowym działaniom, polegającym z jednej strony na nawiązywaniu formalnych kontaktów z ośrodkami uniwersyteckimi, skutkujących zwiększeniem liczby studentów wyjeżdżających za granicę i przyjeżdżających z zagranicy, zwiększeniem liczby nauczycieli akademickich i pracowników administracji wyjeżdżających na wykłady i staże zagraniczne, jak również większą aktywnością na polu organizowania konferencji międzynarodowych i sympozjów naukowych przy współpracy z ośrodkami zagranicznymi. Ponadto studenci ocenianego kierunku zobligowani są programem studiów do nauki języka nowożytnego (do wyboru: język angielski, niemiecki, francuski i rosyjski). Przejawem działań na rzecz umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych jest dostosowanie strony internetowej dla użytkowników z zagranicy. Uczelnia posiada anglojęzyczną wersję swojej strony internetowej. Formą umiędzynarodowienia procesu kształcenia jest też wsparcie jakie Uczelnia udziela pracownikom, tak wykładowcom, jak i pracownikom administracji w zakresie organizacji kursów języka angielskiego (stacjonarnie oraz on-line) oraz hiszpańskiego i niemieckiego (on-line). Ważnym elementem umiędzynarodowienia jest uczestnictwo kadry akademickiej i studentów w programie mobilności międzynarodowej Erasmus+. W przypadku studentów istnieje możliwość odbycia części studiów za granicą (jeden lub dwa semestry), ale także praktyki zawodowej (min. 2 miesiące) oraz staży absolwenckich (min. 2 miesiące). Nauczyciele akademicy w ramach programu mogą prowadzić zajęcia w Uczelniach zagranicznych bądź wziąć udział w szkoleniach. W celu ułatwienia studenckiej wymiany międzynarodowej oraz uznawania okresu studiów za granicą w Uczelni stosuje się system transferu i akumulacji punktów ECTS. W Uczelni został powołany Koordynator ds. punktów ECTS, który nadzoruje proces dydaktyczny w tym zakresie oraz Uczelniany Koordynator Programu Erasmus+. W ramach programu Erasmus+ Uczelnia podpisała dotychczas umowy o współpracy z szesnastoma krajami (m.in. Turcja, Bułgaria, Hiszpania, Litwa,

Węgry). Poza tym intensywnie rozwija się współpraca między Uczelnią a ukraińskimi ośrodkami naukowymi we Lwowie i Kamieńcu Podolskim. Na ocenianym kierunku w ofercie edukacyjnej jest dziewięć przedmiotów, które mogą być prowadzone w języku angielskim. W Uczelni realizuje się różne formy zachęcania nauczycieli akademickich, pracowników administracji oraz studentów do udziału w programie Erasmus+, m.in. mailing, sms-y grupowe (otrzymuje każdy pracownik/student), ulotki i plakaty, strona internetowa uczelni (np. wyskakujący pop-up, relacje z poprzednich wyjazdów), Facebook, YouTube, gablotka ścienna, Erasmus Day, kontakt ze starostami i Radą Samorządu Studenckiego itp. W ramach programu Erasmus+ w ocenianym okresie na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych studiowały 4 osoby z Turcji oraz 1 osoba z Hiszpanii. W roku akademickim 2022/2023 zajęcia w j. angielskim w ramach programu Erasmus+ prowadził nauczyciel akademicki z Litwy. Ponadto nauczyciele akademicy z Instytutu Gospodarki Rolnej i Leśnej wyjeżdżali za granicę do Bułgarii (1 osoba) i Rumunii (1 osoba). W roku akademickim 2018/2019 prowadzono współpracę z takimi krajami jak Holandia i Zjednoczone Królestwo, w ramach której studenci (2 osoby) kontynuowali proces dydaktyczny.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 7

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Umiejscowienie procesu kształcenia na ocenianym kierunku odbywa się głównie na płaszczyznach, mianowicie: poprzez podnoszenie kompetencji językowych pracowników i studentów, poprzez wyjazdy kadry i studentów na staże zagraniczne. Nauczyciele akademicy, podobnie jak studenci wykazali umiarkowaną aktywność w zakresie mobilności międzynarodowej poprzez uczestnictwo w programie Erasmus+, mimo intensywnego propagowania możliwości wyjazdów zagranicznych. Praktycznie w analizowanym okresie czasu żaden z nauczycieli ani studentów nie brał udziału w konferencjach zagranicznych. Studenci prezentowali natomiast swoje osiągnięcia naukowe na międzynarodowej konferencji w Olsztynie. Należy zatem rekomendować bardziej intensywne działania na rzecz uczestnictwa kadry dydaktycznej i studentów w sympozjach i konferencjach zagranicznych, tym bardziej, że w obecnych czasach wiele tego typu wydarzeń odbywa się na platformach e-learningowych. Uczestnictwo w tego typu wydarzeniach jest doskonałą formą upowszechnienia wyników prac badawczych oraz promocji ocenianego kierunku. Warto również zintensyfikować działania na rzecz pozyskiwania grantów międzynarodowych, nie tylko badawczych, ale również – z uwagi na profil ocenianego kierunku - dydaktycznych, np. w ramach programu Erasmus+.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

System wsparcia studentów w procesie nauczania na wizytowanym kierunku jest prowadzony systematycznie, przejawia się na wielu płaszczyznach, ma charakter kompleksowy i przybiera różnorodne formy organizacyjne i finansowe. Uczelnia zapewnia studentom wsparcie na każdym etapie uczenia się. Dział Toku Studiów i Sekretariat Instytutu pełniący rolę Dziekanatu realizują skuteczną i kompleksową obsługę administracyjną studentom. Studenci mają zapewnioną regularną opiekę na wszystkich istotnych płaszczyznach oraz wsparcie i system motywacji do osiągania coraz lepszych efektów uczenia się.

Studenci pod opieką nauczycieli akademickich mogą korzystać z pełnego wyposażenia laboratorium i pozostałych pomieszczeń do własnych badań naukowych bądź innych aktywności własnych oraz są wspierani do działalności naukowej do których są zachęceni przez nauczycieli akademickich. Uczelnia przygotowuje studentów do korzystania z infrastruktury i oprogramowania i w razie potrzeby danych studentów umożliwia wsparcia technicznego. System wsparcia i motywowania studentów do osiągania lepszych wyników w nauce jest głównie realizowany poprzez system stypendialny, studenci z najlepszymi wynikami w nauce mogą ubiegać się o stypendia naukowe, stypendia ministra dla studentów, stypendia Rektora za wybitne osiągnięcia sportowe. Studenci mogą również ubiegać się o Indywidualny Program Studiów, granty naukowe, gdzie studenci sami pracują nad pracą i nad swoimi pomysłami, inicjatywami pod opieką merytoryczną opiekunów naukowych. Studenci ocenianego kierunku mają możliwość zrzeszania się w trzech kołach naukowych, "FOTOSynteza", "Agroekologia", "Sylwan". Koło naukowe studentów, w ramach których aktywnie uczestniczą studenci gospodarki w ekosystemach rolnych i leśnych, daje możliwość pogłębiania swoich zainteresowań oraz wiedzy co może pozytywnie wpływać na przyszłą działalność naukową studentów. Studenci mają możliwość korzystania z zaplecza sportowego oraz zrzeszania się w AZS i innych organizacjach studenckich co motywuje studentów do uzyskiwania sukcesów na wielu płaszczyznach zarówno naukowych, jak i sportowych. Uczelnia wspiera inicjatywy studenci co pozytywnie wpływa na ich działalność naukową, sportową i społeczną.

Obowiązujący na Uczelni regulamin studiów umożliwia studentom indywidualną organizację zajęć (IOZ), jednakże IOZ w Instytucie realizowana jest sporadycznie. Zgodę na indywidualną organizację studiów udzielana jest studentom, którzy posiadają orzeczenie o niepełnosprawności, jednak z uwagi na znaczną liczbę ćwiczeń terenowych i praktyk zawodowych Uczelnia nie zakłada możliwości studiowania na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych przez osoby z niepełnosprawnością ruchową.

Uczelnia wzorowo wspiera studentów z różnymi potrzebami, dokłada wszelkich starań, aby być Uczelnią otwartą i bezpieczną dla wszystkich studentów. Studenci z niepełnosprawnościami mogą korzystać między innymi z pomocy asystenckiej, wypożyczalni sprzętu wspomagającego, brać udział w licznych szkoleniach. Osoby z niepełnosprawnościami mogą ubiegać się o Indywidualną Organizację Studiów. Uczelnia umożliwia wszystkim zainteresowanym studentom wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego. Wszelkie informacje z zakresu wsparcia rozwoju społecznego, naukowego i zawodowego i wejścia na rynek pracy dostępne są między innymi w sekretariacie Instytutu, do którego studenci mają bezpośredni dostęp. Studenci wychowujący dzieci również mogą liczyć na wsparcie ze strony Uczelni na przykład poprzez indywidualną organizację studiów, ponadto pracę jednostek administracyjnych zorganizowane są w takiej formie, aby umożliwić wsparcie różnych grup

studentów zarówno studentów stacjonarnych jak i niestacjonarnych. Studenci wizytującego kierunku mogą zgłaszać skargi i wnioski formalnie zgodnie z procedurami panującymi na Uczelni oraz w nieformalnie poprzez indywidualne spotkania z opiekunem roku, władzami instytutu oraz za pośrednictwem Samorządu Studentów. Uczelnia podejmuje działania naprawcze względem zgłaszanych problemów.

Uczelnia systematycznie i efektywnie wprowadza konkretne rozwiązania w zakresie bezpieczeństwa studentów i przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji i przemocy. Uczelnia podejmuje działania informacyjne i edukacyjne w zakresie polityki Antymobbingowej i Antydyskryminacyjnej. Studenci kierunku mogą ubiegać się o dofinansowanie udziału w konferencjach, wyjazdach poza mury Uczelni zarówno na terenie Polski jak i zagranicę, Uczelnia organizuje konkursy, w których mogą wziąć udział. Ponadto kadra akademicka zachęca studentów do rozwijania swoich zainteresowań oraz poszerzania swoich kompetencji.

Władze Uczelni oraz poszczególnych jednostek współpracują, wspierają materialnie i organizacyjnie Samorząd Studentów i organizacje studenckie na wielu płaszczyznach. Członkowie Samorządu Studentów są członkami różnych organów kolegialnych, co pozytywnie wpływa na podejmowanie decyzji w wielu kluczowych sprawach. Studenci ocenianego kierunku są inspirowani do aktywnego uczestnictwa w różnych ogólnouczelnianych gremiach. Samorząd Studencki dba o dobro społeczności studenckiej oraz kulturę studencką na przykład poprzez organizowanie różnych imprez okolicznościowych takich jak Juwenalia. Uczelnia we współpracy z Samorządem Studenckim podejmuje najważniejsze decyzje dotyczące kwestii związanych ze sprawami socjalno-bytowymi studentów. Samorząd Studentów opiniuje między innymi programy studiów i inne akty prawne oraz spełnia wszystkie obowiązki wynikające z ustawy.

System wsparcia studentów jest przeprowadzany w sposób stały i kompleksowy oraz podlega ocenie. Ocena odbywa się podczas cyklicznie prowadzonych badań jakości kształcenia, satysfakcji ze studiowania oraz jakości pracy jednostek administracyjnych, a także nieformalnie, podczas regularnych rozmów ze studentami. Na podstawie tak zebranych informacji, Uczelnia systematycznie implementuje rozwiązania służące doskonaleniu wsparcia studentów. Studenci przedstawiciele mają swój udział również w pracach nad analizą wyników badań, wyciągania z nich wniosków oraz ewaluacją treści ankiet.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 8

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Wsparcie studentów w procesie nauczania jest wielopłaszczyznowe, przybiera różne formy, adekwatne do założonych dla kierunku efektów uczenia się i uwzględnia zróżnicowane potrzeby studentów, w tym studentów z niepełnosprawnościami. Uczelnia wspiera studentów organizacyjnie i materialnie co pozytywnie wpływa na działalność naukową i sportową studentów. Działalność Uczelni w tym zakresie sprzyja rozwojowi studentów i ma on stały charakter. Studenci są również motywowani do osiągania bardzo dobrych wyników w nauce. System zgłaszania skargi i wniosków przez studentów jest skonstruowany poprawnie i zapewnia odpowiednio szybką reakcję na pojawiające się trudności. Uczelnia zapewnia odpowiednie wsparcie w wejściu na rynek pracy i planowania przyszłej drogi

rozwoju osobistego. Uczelnia zapewnia niezbędną infrastrukturę oraz wsparcie organizacjom studenckim.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 9

Uczelnia korzysta z wielu środków komunikacji zapewniając publiczny dostęp do informacji kandydatom na studia, studentom, absolwentom oraz pozostałym zainteresowanym osobom. Głównym źródłem pozyskiwania informacji o kierunku oraz Uczelni jest strona internetowa, która dostarcza informacje o kompetencjach oczekiwanych od kandydatów, warunkach i trybie rekrutacji kandydatów na studia, kryteriach kwalifikacji kandydatów, terminarzu procesu przyjęć na studia, programie studiów, w tym zakładanych efektach uczenia się, systemie weryfikacji i oceniania efektów uczenia się, warunkach i trybie rekrutacji kandydatów na studia, regulaminie studiów, zakładanych efektach uczenia się, wymaganiach dotyczących realizacji programu studiów, planach zajęć w bieżącym roku akademickim oraz ewentualnych zmianach w terminach lub miejscach odbywania się zajęć, zasadach dyplomowania, zasadach potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów, terminach egzaminów w sesji egzaminacyjnej, terminach egzaminów dyplomowych, wysokości opłat, wzorach podań i inne niezbędnych informacji do organizacji procesu kształcenia na kierunku. Ponadto strona internetowa jest dostosowana do potrzeb różnych odbiorców w zależności od ich potrzeb zarówno dla student, kandydatów na studia i pozostałych osób zainteresowanych. Podstawowym źródłem treści na temat ocenianego kierunku jest strona internetowa. Zawiera ona wirtualną tablicę ogłoszeń, na której wyświetlane są aktualności dotyczące funkcjonowania ocenianego kierunku studiów oraz Instytutu. Ponadto dostępne są tam aktualne informacje istotne dla studentów. Wszystkie kluczowe informacje o studiach oraz dokumenty są dostępne publicznie, zarówno w formie tradycyjnej w gablotach i na tablicach ogłoszeniowych, jak i elektronicznej na stronie internetowej Uczelni oraz w BIP. Strona jest w pełni responsywna i jest możliwe korzystanie z niej zarówno z ekranu komputera, jak i urządzeń mobilnych. Za monitorowanie, aktualizację, rzetelność, zrozumiałość, kompleksowość informacji upublicznionych dotyczących ocenianego kierunku na stronie oraz jej zgodność z potrzebami różnych grup odpowiada sekretariat Instytutu. Uczelnia zapewnia publiczny dostęp do szerokiej i zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców informacji o programie studiów i realizacji procesu nauczania i uczenia się na kierunku oraz o przyznawanych kwalifikacjach, warunkach przyjęcia na studia i możliwościach dalszego kształcenia w sposób odpowiedni dla poszczególnych grup odbiorców i ich potrzeb. Osoby odpowiedzialne za monitorowanie, aktualizację, rzetelność, zrozumiałość, kompleksowość informacji upublicznionych na stronie dbają o jakość upublicznionych informacji i jakość wizualną strony, co pomaga w zapewnieniu jej przejrzystości i poszukiwaniu materiałów na stronie Instytutu i Uczelni. W Instytucie studenci biorą udział w

badaniach oceniających dostęp do informacji prowadzonych przez Dział Toków Studiów. Wyniki badań są wykorzystywane do doskonalenia systemu zapewniania dostępu do informacji publicznych

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 9

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Uczelnia oraz Instytut Gospodarki Rolnej i Leśnej zapewnia publiczny dostęp do zrozumiałej i zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców informacji o programie studiów i realizacji procesu nauczania i uczenia się na kierunku oraz o przyznawanych kwalifikacjach, warunkach przyjęcia na studia i możliwościach dalszego kształcenia. Zakres przedmiotowy i jakość informacji o studiach podlegają systematycznym ocenom w ramach cyklicznych badań, w których uczestniczą studenci, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 10

Zapewnienie najwyższej jakości kształcenia należy do podstawowych działań Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku. Obowiązująca polityka jakości kształcenia jest zgodna ze Strategią Rozwoju Uczelni przyjętą Uchwałą nr 12/V/2021 Senatu Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku z dnia 26.05.2021 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku na lata 2021-2030 oraz zapisami prawa powszechnie obowiązującego. Celem polityki jakości jest zapewnienie studentom jak najwyższych standardów kształcenia, zwiększających ich szanse na rynku pracy oraz podniesienie atrakcyjności i konkurencyjności Uczelni. Uczelnia konsekwentnie i nieustannie dąży do doskonalenia jakości kształcenia oraz osiągnięcia i utrzymania wiodącej pozycji na rynku usług edukacyjnych w regionie. Służy temu Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia zatwierdzony Uchwałą Senatu Uczelni w październiku 2012 roku w sprawie uchwalenia Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (WSZJK) w Państwowej Uczelni Zawodowej im. Jana Grodka w Sanoku. Przez kolejne lata funkcjonowania Uczelni System był doskonalony, a ostatnią zmianę przyjęto Uchwałą Senatu UP im. Jana Grodka w Sanoku Nr 47/XI/20 z dnia 17 listopada 2020 r. System obejmuje swoim działaniem nauczycieli akademickich, studentów, słuchaczy studiów podyplomowych, uczestników szkoleń i kursów oraz pracowników nie będących nauczycielami akademickimi, tj. administrację i obsługę. Jednocześnie wymaga zaangażowania całej społeczności uczelnianej w realizacji zadań; zapewnia ciągłe doskonalenie; jest otwarty i podlega korekcie; ma związek z usługą oferowaną dla studentów, pracodawców i pracowników Uczelni co oznacza, że ma personalny wymiar zarządzania.

Nadzór nad wdrożeniem, prawidłowością funkcjonowania i doskonaleniem WSZJK sprawuje Rektor. Zasadniczymi celami Systemu są:

- podnoszenie poziomu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych studentów,
- podnoszenie poziomu atrakcyjności studiowania i konkurencyjności Uczelni,
- ciągłe monitorowanie i doskonalenie jakości kształcenia,
- nawiązywanie współpracy z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego,
- Inicjowanie mobilności studentów.

Z kolei szczegółowe cele Systemu obejmują:

- doskonalenie programów studiów, w tym weryfikowanie zakładanych efektów uczenia się,
- monitorowanie warunków realizacji kształcenia, w tym organizacji zajęć,
- kontrolowanie procedur oceniania studentów,
- usprawnianie obsługi administracyjnej procesu dydaktycznego,
- monitorowanie studenckich praktyk zawodowych,
- zwiększanie internacjonalizacji studiów, tj. nawiązywanie i podtrzymywanie współpracy z ośrodkami zagranicznymi, zwiększanie mobilności studentów i pracowników.

W skład dokumentacji Systemu na poziomie Uczelni wchodzi: Księga Jakości Kształcenia, procedury, instrukcje, regulaminy i dokumenty nadrzędne (Ustawa, Statut, Regulamin studiów, uchwały Senatu i zarządzenia Rektora). Księga Jakości Kształcenia została ustanowiona przez Senat Uczelni, stanowi ogólny opis Systemu i jest dokumentem nadrzędnym dokumentów z nim związanych. System jest ciągle doskonalony pod względem skuteczności, na podstawie raportów i przeglądu, co stanowi podstawę do wprowadzenia działań doskonalących. Nadzór nad działaniami doskonalącymi sprawuje Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia. Zmiany do Księgi Jakości Kształcenia wprowadza się zgodnie z Procedurą P-WSZJK-1 *Nadzór nad dokumentacją WSZJK*. Obok tej Procedury wytyczne funkcjonowania Systemu określają inne procedury systemowe: a. Procedura P-WSZJK-2 *Weryfikacja efektów kształcenia*; b. Procedura P-WSZJK-3 *Hospitacje*; c. Procedura P-WSZJK-4 *Studencka ankieta oceny zajęć dydaktycznych*; d. Procedura P-WSZJK-5 *Studencka ankieta poziomu obsługi przez DTS*; e. Procedura P-WSZJK-6 *Konsultacje z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi*; f. Procedura P-WSZJK-7 *Odwoływanie zajęć*; g. Procedura P-WSZJK-8 *Proces dyplomowania*; h. Procedura P-WSZJK-9 *Ocena pracy dyplomowej*; i. Procedura P-WSZJK-10 *Procedura antyplagiatowa*; j. Procedura P-WSZJK-11 *Ankieta oceny jakości kształcenia - student*. Narzędziami oceny jakości są: arkusz hospitacji zajęć dydaktycznych, ankieta studenckiej oceny nauczycieli akademickich, ankieta oceny jakości kształcenia dokonywana przez studenta, ankieta jakości obsługi studenta przez Dział Toku Studiów, analiza wyników zaliczeń i egzaminów, sprawozdanie z realizacji studenckich praktyk zawodowych, konsultacje z interesariuszami.

Dla realizacji zadań WSZJK na poziomie uczelnianym Rektor powołuje, na okres swojej kadencji, Senacką Komisję ds. Oceny Jakości Kształcenia, w skład której wchodzi przedstawiciele wszystkich

prowadzonych kierunków, jednostek ogólnouczelnianych oraz co najmniej dwóch przedstawicieli studentów. Podstawowym zadaniem Senackiej Komisji jest nadzorowanie i koordynowanie prac związanych z wdrażaniem, funkcjonowaniem i doskonaleniem WSZJK w Uczelni. Ponadto Rektor może powołać, na czas określony, pełnomocnika ds. jakości kształcenia, który ma za zadanie m.in. inicjować i koordynować działania projakościowe w porozumieniu z przewodniczącym Senackiej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz Instytutowych Komisji ds. Jakości. W każdym roku akademickim opracowywany jest Harmonogram działań związanych z WSZJK. Uwzględnia on opis działania, formy realizacji, termin działania i osoby bądź komisje odpowiedzialne za każde działanie. Na podstawie raportów Instytutowych Komisji ds. Jakości Kształcenia Senacka Komisja ds. Jakości Kształcenia każdego roku sporządza Raport z oceny jakości kształcenia w Uczelni, który jest prezentowany na posiedzeniu Senatu Uczelni. Zgodnie z przyjętym harmonogramem działań związanych z WSZJK przez cały rok akademicki 2021/2022 (uczelniany raport za rok akademicki 2022/2023 udostępniony zostanie w terminie do 30 grudnia 2023 roku) podejmowano działania mające na celu monitorowanie i doskonalenie jakości kształcenia na uczelni. Działania obejmowały: - hospitacje zajęć dydaktycznych, - ankiety studenckiej oceny nauczycieli akademickich, - ankietę jakości obsługi studentów przez Dział Toku Studiów, - ankietę oceny jakości kształcenia dokonaną przez studentów – tzw. „Barometr satysfakcji studenta”, - monitorowanie realizacji praktyk zawodowych, - analizę wyników zaliczeń i egzaminów, - spotkania z interesariuszami. Mocno skupiono się na zaplanowanych działaniach doskonalących wymienionych w protokole przeglądu WSZJK za rok akademicki 2020/2021: - wprowadzenie do WSZJK procedury oceny jakości prac dyplomowych, analiza przyczyn odsiewu, podniesienie poziomu zwrotności ankiet - opracowanie przepisów dotyczących procedury konstruowania i zatwierdzania programów studiów. Senacka Komisja ds. Oceny Jakości Kształcenia, po zapoznaniu się z uwagami komisji instytutowych i ich rekomendacjami, rekomendowała podjęcie w kolejnym roku akademickim działań dotyczących: opracowania i wprowadzenia systemu monitoringu odbywania się zajęć, który umożliwiłby sprawdzenie czy zajęcia odbywają się zgodnie z terminami ustalonymi w grafikach; opracowania sposobów na podniesienie poziomu zwrotności ankiet; udoskonalenia planów zajęć, zwłaszcza w zakresie dostosowania ich do studentów; wprowadzenia w systemie dziekanatowym wizualizację grafików dla studentów; przeanalizowania zasady obliczania wyniku końcowego studiów; ujednolicenia raportów z WSZJK. Zespół oceniający zapoznał się z opracowanym Raportem, w szczególności z działaniami podjętymi w odniesieniu do kształcenia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych funkcjonującego w ramach Instytutu Gospodarki Rolnej i Leśnej.

Na poziomie Instytutu, jego Dyrektor powołuje, na okres swojej kadencji, instytutową Komisję ds. Jakości Kształcenia, w skład której wchodzi: kierownicy zakładów, po jednym nauczycielu akademickim reprezentującym każdy z kierunków studiów prowadzonych w Instytucie, co najmniej dwóch przedstawicieli studentów. Dyrektor Instytutu odpowiada przed Rektorem za funkcjonowanie WSZJK w Instytucie, zobowiązany jest do podejmowania działań mających na celu podnoszenie jakości kształcenia w Instytucie ze szczególnym uwzględnieniem procedur opisanych powyżej, przedkłada po zasięgnięciu opinii zespołu nauczycieli akademickich stanowiącą kadrę ocenianego kierunku, Radzie Instytutu ocenę efektów uczenia się, która stanowi podstawę doskonalenia programu studiów, a następnie przedkłada Prorektorowi zmiany w programach studiów, wynikające z procesu oceny jakości kształcenia na kierunku studiów w celu ich oceny i Senatowi Uczelni do zatwierdzenia. Zmiany w programach studiów zatwierdza Rada Samorządu Studenckiego. Rada Instytutu rozpatruje sprawy

dotyczące funkcjonowania i doskonalenia Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w Instytucie.

Kierunek gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych funkcjonuje w ramach Instytutu Gospodarki Rolnej i Leśnej. Przyjęcie na studia odbywa się w oparciu o formalne przyjęte warunki i kryteria kwalifikacji kandydatów. Warunki te ściśle określa procedura P-WSZJK-8 z dnia 14 lutego 2022 dotycząca procesu dyplomowania oraz powoływana corocznie uchwała dla poszczególnych kierunków studiów. Zasady rekrutacji na rok akademicki 2023/2024 na oceniany kierunek przedstawione są w Uchwale nr 17/V/22 Senatu UP w Sanoku z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie: określenia warunków, trybu oraz terminu rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji dla poszczególnych kierunków studiów na rok akademicki 2023/2024.

Przeglądem i doskonaleniem programu studiów w Instytucie Gospodarki Rolnej i Leśnej zajmuje się Instytutowa Komisja ds. Jakości Kształcenia (IKdJK). Skład Komisji stanowią: przewodniczący, samodzielny pracownik naukowy, nauczyciel akademicki ze stopniem doktora, przedstawiciel studentów. W składzie Komisji nie ma przedstawiciela interesariuszy zewnętrznych. Zespół oceniający rekomenduje włączenie w skład Komisji dwóch przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych: jeden z zakresu rolnictwa i jeden z zakresu leśnictwa. Studenci mają wpływ na doskonalenie programu studiów oraz warunków i form jego realizacji poprzez uczestnictwo w ankietyzacji dotyczącej zarówno oceny programu studiów jak i jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych. Wszelkie zmiany w programie studiów mogą być wprowadzone po pozytywnym zaopiniowaniu przez studentów. Interesariusze zewnętrzni mają możliwość przeglądu i doskonalenia programu studiów poprzez uczestnictwo w pracach Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Swoje uwagi zgłaszają także podczas spotkań z Dyrektorem Instytutu. Przewodniczący IKdJK zaprasza interesariuszy zewnętrznych na posiedzenie Komisji w uzasadnionych przypadkach. W okresie 2018-2023 przedstawiciel interesariuszy uczestniczył 4-krotnie w posiedzeniach Instytutowej Komisji. Dobór treści programowych ocenianego kierunku studiów był dopracowywany przez ostatnie lata, o czym świadczą uchwalane przez Uczelnię do tej pory uchwały (101/XII/16; 30/V/17; 43/IX/18; 24/V/19) co wynikało z doświadczenia i osiągnięć naukowych kadry, ale przede wszystkim znajomości zmieniających się potrzeb leśnictwa, rolnictwa i gospodarki żywnościowej oraz potrzeb edukacyjnych regionu Podkarpacia. Przykładem dopracowywania treści programowych mogą być zajęcia *wspólna polityka rolna*, w którym ze względu na systematycznie zachodzące zmiany we Wspólnej Polityce Rolnej Unii Europejskiej, treści są dostosowywane do aktualnie obowiązującego Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, a wcześniej z zakresu zmian dotyczących okresu przejściowego, tj. na lata 2021-2022, który obejmował działania w ramach PROW 2014-2020. W ramach zajęć *leśnictwo w krajach Unii Europejskiej* ewolucja treści programowych w ostatnich latach nastąpiła w wyniku przyjęcia przez UE strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 oraz strategii leśnej na 2023. Treści programowe są ukierunkowane głównie na potrzeby regionalnego i lokalnego rynku pracy, kształtowane na podstawie współpracy z interesariuszami zewnętrznymi oraz na podstawie opinii interesariuszy wewnętrznych. W ramach zajęć *rolnictwo ekologiczne* dostosowywanie treści wynika ze zmieniającego się prawa, a przede wszystkim wprowadzania zagadnień związanych z ekoschematami, tj. szczegółowymi warunkami i trybem przyznawania i wypłaty płatności w ramach schematów na rzecz klimatu i środowiska w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Dostosowanie to miało miejsce z inicjatywy interesariusza zewnętrznego, który zwrócił uwagę na potrzebę uwzględnienia w treści niektórych przedmiotów zagadnień związanych z ekoschematami.

W pełni uwzględniają one wiedzę i umiejętności w zakresie dyscyplin nauki leśne jako wiodącej, a następnie rolnictwo i ogrodnictwo oraz aktualny stan praktyki w sektorze leśno-rolnym. Treści poszczególnych zajęć tworzących program studiów na obu stopniach kształcenia są zasadniczo kompleksowe i specyficzne. Wynikają w dużym stopniu z działalności naukowej oraz dorobku naukowego nauczycieli akademickich.

W okresie od 15.05.2018 r. do 20.05.2023 r. Instytutowa Komisja ds. Jakości Kształcenia obradowała 12-krotnie, sporządzając protokoły i notatki służbowe dotyczące wdrażania postulatów zgłoszonych w trakcie posiedzeń Komisji, z którymi zespół oceniający miał możliwość zapoznania się. Przedmiotem obrad były aktualne problemy wynikające z toku studiów m.in. badanie zgodności programu studiów drugiego stopnia z misją i strategią rozwoju Uczelni oraz ocena programu kształcenia na tych studiów, badanie odniesienia efektów uczenia się do Krajowych Ram Kwalifikacji, poprawność przypisania punktów ECTS do przedmiotów, a także zgodność sylabusów studiów pierwszego i drugiego stopnia ze wzorem przyjętym na Uczelni, realizacja i zapewnienie jakości kształcenia w sytuacji zagrożeń spowodowanych przez COVID-19, wnioski wynikające z ankiet studenckich, prawa autorskie w przypadku prac dyplomowych. Dokonywała analizy zidentyfikowanych niezgodności poprzez analizę ankiet studenckich, analizę monitoringu losów zawodowych absolwentów, analizę protokołów hospitacji, uwag zgłaszanych podczas posiedzeń Rady Instytutu, jak również samej Instytutowej Komisji oraz podejmowała działania doskonalące. Na pierwszym posiedzeniu w dniu 15.05.2018 r. Komisja odniosła się do uwag i sugestii zamieszczonych w Raporcie Polskiej Komisji Akredytacyjnej z wizytacji dotyczącej oceny programowej ocenianego kierunku w dniach 13-14.04.2018 r. Z informacji zawartych w aktualnym Raporcie samooceny wynika, że Uczelnia dokonała oceny programu kształcenia na studiach pierwszego stopnia z udziałem interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych z uwzględnieniem wyników ankiet studenckich. W posiedzeniach Komisji uczestniczą interesariusze zewnętrzni. Ocena programu kształcenia dotyczyła: zbadania zgodności programu na studiach z misją Uczelni, odniesienia efektów uczenia się na studiach pierwszego stopnia do Krajowych Ram kwalifikacji, zgodności sylabusów ze wzorem uczelnianym, poprawności obciążenia punktami ECTS poszczególnych przedmiotów. Sprawdzono zgodność treści przedmiotowych z efektami kierunkowymi, sekwencję przedmiotów i powtarzanie treści programowych w przedmiotach *ogólna uprawa roli i roślin* oraz *szczegółowa uprawa roślin*. W wyniku dokonanej oceny nie stwierdzono nieprawidłowości. W opinii interesariusza zewnętrznego program studiów uwzględnia wystarczającą liczbę godzin praktyk zawodowych (10 tygodni), co jest niezgodne z zapisem w art. 67 ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 85 z późn. zm.) (zalecenie sformułowane w Kryterium 2). W opinii studentów korzystne dla studentów jest realizowanie rozwiązania organizacyjnego "program 26+", który polega na dodatkowej realizacji zajęć po godzinie 15.00, co umożliwia studentom pracującym uczestnictwo w zajęciach. Zwrócono uwagę na większe zaangażowanie nauczycieli akademickich podczas oceny prac etapowych (uwagi nanoszone pisemnie na ocenianej pracy dotyczące błędów, braków merytorycznych, pominięcia istotnych fragmentów przerobionego na zajęciach materiału), co umożliwia merytoryczne uzasadnienie wystawionej oceny pracy. Ocena prac etapowych przeprowadzona przez zespół oceniający PKA wskazuje na odpowiedzialne podejście nauczycieli akademickich do oceny prac etapowych – prowadzona jest weryfikacja efektów uczenia na podstawie wyników z kolokwii, prezentacji, projektów i egzaminu. Dokonując oceny propozycji programu kształcenia dla studiów drugiego stopnia Instytutowa Komisja ds. Jakości Kształcenia na spotkaniu w dniu 15.11.2019 r. uznała, że program obejmuje zarówno elementy związane z gospodarowaniem w rolnictwie jak i leśnictwie., a także ochronę środowiska,

zagadnienia ekonomiczne i metodyczne przygotowania prac dyplomowych magisterskich. Koresponduje on z sylwetką absolwenta i jest spójny z kierunkowymi efektami uczenia się. Z kolei na spotkaniu w dniu 13.11.2020 roku Instytutowa Komisja dokonała analizy Zarządzenia nr 36/20 Rektora UP w Sanoku w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania Uczelni w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19. Uczelnia zapewniła zarówno pracownikom jak i studentom dostęp do platformy MS Teams. Przy walidacji efektów kształcenia wykorzystano platformę Forms. Dla utrzymania poziomu kształcenia, Komisja postulowała zweryfikowanie efektów kształcenia w systemie zdalnego nauczania. W tym celu nauczyciele akademicki złożyli zweryfikowane macierze dotyczące sylabusów realizowanych przedmiotów wraz z dostosowaniem efektów kształcenia do warunków zdalnego nauczania. Wyznaczono dyżury konsultacyjne na platformie Teams SM. Informacje o terminach zaliczeń i egzaminów przeprowadzanych zdalnie zostały przedstawione studentom przez nauczycieli co najmniej 1 miesiąc przed datą zaliczenia lub egzaminu. Procedura ta zapewniła sprawne przeprowadzenie zaliczeń i egzaminów. Ułatwiło to rozwiązywanie problemów związanych ze skutecznym logowaniem się zarówno studentów jak i nauczycieli na platformie MS Teams oraz Forms.

Sposoby wykorzystania wyników ocen jakości kształcenia i sformułowanych zaleceń w doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku w Instytucie Gospodarki Rolnej i Leśnej przedstawiła Instytutowa Komisja ds. Jakości Kształcenia w raporcie z oceny jakości kształcenia w Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku opracowanym za rok akademicki 2022/2023. Zgodnie z Procedurą nr 3 prowadzone są hospitacje zajęć dydaktycznych. W ocenianym okresie wszystkie hospitowane osoby zostały wysoko ocenione przez odpowiedzialnego za hospitacje Dyrektora Instytutu. Podobnie pracę nauczycieli ocenił zespół oceniający PKA, hospitując wyznaczone zajęcia dydaktyczne prowadzone na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych.

W procesie ankietyzacji udział studentów wynosi blisko 100% (ankieta papierowa). Ankieta oceny zajęć dydaktycznych jest kluczowym elementem systemu zapewnienia jakości kształcenia, jest przeprowadzana na bieżąco po zakończeniu każdego cyklu zajęć. Analiza ankiet studenckiej oceny nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku (Procedura nr 4) wykazała, że średnia ocen wystawionych dla 18 nauczycieli była wysoka. Największe wartości punktowe wystąpiły przy ocenie: wysoki poziom wymagań stawianych studentom, życzliwość i taktowność nauczycieli wobec studentów oraz możliwość kontaktu z nauczycielem poza ustalonymi godzinami. Mniejsze wartości punktowe uzyskały elementy związane ze sposobem prowadzenia zajęć, tj.: jasność przekazu, zrozumiały sposób przekazywanej wiedzy oraz inspirowanie studentów do samodzielnego myślenia i te elementy powinny być poddane szczególnej ocenie podczas hospitacji zajęć. Podane wyniki zaliczeń i egzaminów wskazują, że stosowany przez nauczycieli akademickich system oceniania jest obiektywny, niemniej jednak Instytutowa Komisja zaleciła osobie hospitującej zajęcia większe zwrócenie uwagi na podawanie przez prowadzących zajęcia przejrzystych zasad zaliczania. Z danych dotyczących oceny jakości obsługi studenta przez Dział Toku Studiów wynika, że studenci wysoko oceniają jakość obsługi, jednak dla poprawy jakości kształcenia Komisja zaleciła zwiększenie liczby procedur dostępnych na stronie internetowej Uczelni oraz w systemie USOS. W ankiecie dotyczącej jakości kształcenia studenci oceniają zarówno warunki studiowania, program studiów, jak i jakość prowadzonych zajęć dydaktycznych. Szczególnej ocenie podlegają te pytania, w których studenci wykazują niezgodności. Służy to podejmowaniu działań poprawiających i doskonalących. Dla wszystkich pytań najwięcej not było dobrych i bardzo dobrych. Instytutowa Na podstawie wizytacji praktyk zawodowych przeprowadzonych na miejscu (70% kontroli) oraz rozmowy telefonicznej (30%

kontroli) realizowanych w roku akademickim 2022/2023, Instytutowa Komisja dokonała analizy notatek służbowych z praktyk stwierdzając zgodność zapisów dokonanych przez wyznaczone osoby kontrolujące z treścią efektów uczenia się zapisanych w sylabusach praktyk. Proces dyplomowania ujęty w Procedurze nr 8 jest monitorowany. Tematyka prac dyplomowych jest zatwierdzana przez Radę Instytutu. W celu weryfikacji samodzielności pracy dyplomowej stosowany jest system antyplagiatowy JSA. W ocenie jakości prac dyplomowych przeważała wysoka i zadowalająca jakość prac. Spośród najczęściej występujących zastrzeżeń można wymienić małą liczbę pozycji literatury zastosowanych w pracy i niewielką liczbę pozycji obcojęzycznych, niestaranny spis literatury lub brak dokładnego wyjaśnienia warunków pluwiotermicznych na badane czynniki. W podsumowaniu działań prowadzonych Instytucie Gospodarki Rolnej i Leśnej w zakresie jakości kształcenia na prowadzonym kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych, należy stwierdzić, że są one ukierunkowane głównie na poprawę jakości informacji w zakresie formy i treści przekazywanej przez stronę internetową Uczelni oraz zakres pytań kierowanych do studentów z obszaru tematycznego wynikającego z treści programowych.

Komisja Instytutowa ds. Jakości Kształcenia zwróciła uwagę na wykorzystanie praw autorskich przez studentów przy pisaniu tekstów opracowań, referatów lub np. wstępu do pracy dyplomowej, zalecając nauczycielom akademickim zwrócenie większej uwagi na teksty przedstawiane przez studentów, które w niewielkim stopniu dotyczą treści przekazywanych podczas zajęć dydaktycznych, lub nie są ściśle związane z tematem prac dyplomowych.

Podczas wizytacji stwierdzono, że przy tworzeniu programu studiów i wprowadzaniu do niego zmian wprowadzane są sugestie interesariuszy wewnętrznych - nauczycieli akademickich i studentów. Studenci mają możliwość zgłaszania wniosków o zmiany w programie studiów za pośrednictwem Samorządu Studenckiego lub bezpośrednio u Dyrektora Instytutu i nauczycieli akademickich, którzy są dostępni podczas konsultacji. Studenci mają wpływ na doskonalenie programu studiów, warunków i form jego realizacji również poprzez uczestnictwo w ankietyzacji dotyczącej oceny jakości zajęć dydaktycznych oraz prowadzących nauczycieli akademickich. W okresie 2018-2023 w ankietach nie było uwag wskazujących na potrzebę zmian w programach studiów. Wyniki ankiet studenckich mają wpływ na ocenę okresową nauczycieli akademickich.

Przy tworzeniu programu kształcenia i wprowadzaniu do niego zmian brane są pod uwagę sugestie interesariuszy zewnętrznych. Przykładem jest opinia jednego z interesariuszy zewnętrznych przedstawiona na posiedzeniu Komisji w dniu 20.05.2023 r. dotycząca potrzeby wprowadzenia do treści niektórych przedmiotów informacji dotyczących ekoschematów jako nowej formy płatności bezpośrednich dla rolników. Zaproponowano uzupełnienie programu przedmiotu *rolnictwo ekologiczne* na studiach pierwszego stopnia i programu przedmiotu *agroleśnictwo na obszarach wiejskich* na studiach drugiego stopnia o treści związane z ekoschematami. Propozycja dotyczy wprowadzenia wykładu w wymiarze 1 godziny nt. "Miejsce i rola ekoschematów w poprawie jakości środowiska, żywności i dochodów rolników" oraz 1 godziny ćwiczeń, w ramach których studenci będą wypełniać wniosek o płatności wynikającej z zastosowania ekoschematów w gospodarstwie. Obecny na spotkaniu zespół oceniającego PKA z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego Kierownik Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zaproponował włączenie do programu studiów zagadnień dotyczących Programu Rolnictwo 4.0. Z kolei Nadleśniczy jednego z Nadleśnictw wskazał na potrzebę przygotowania na Uczelni ekspertów w zakresie wyceny odszkodowań w lasach.

Zasady projektowania i wprowadzania zmian w programie studiów zawarte są w procedurze 6 – konsultacje z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi. Zmiany są konsultowane z samorządem

studentom i przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego. Współpraca dotyczy tworzenia, opiniowania i modyfikowania programu studiów i efektów uczenia się oraz realizacji praktyk zawodowych.

W aktualnych programach studiów znajdują się elementy innowacji dydaktycznych. Głównie dotyczą doskonalenia metod nauczania poprzez zastosowanie nowatorskich pomocy dydaktycznych, jak np. zakup bezzałogowego statku powietrznego, tzw. drona, który jest wykorzystywany podczas zajęć dydaktycznych, ale także podczas realizacji prac dyplomowych. Treści merytoryczne przedmiotów oraz sposoby realizacji wykładów i ćwiczeń zapewniają realizację założonych efektów uczenia się. Podczas dyskusji w trakcie posiedzeń Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia poruszone były zagadnienia dotyczące innowacji dydaktycznych. Dotyczyły one rozszerzenia programu nauczania o treści związane z efektywnością ekonomiczną zabiegów wykonywanych w gospodarce leśnej oraz zabiegów agrotechnicznych na gruntach ornych.

Wpływ interesariuszy zewnętrznych na proces kształcenia na ocenianym kierunku realizowany jest także poprzez prowadzenie zajęć dydaktycznych, np. w ramach przedmiotu *wspólna polityka rolna*, współorganizację praktyk zawodowych jako praktykodawcy, udzielanie wsparcia studentom podczas opracowywania prac dyplomowych. Przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego wspierają Uczelnię w organizacji konferencji naukowych, warsztatów szkoleniowych dla studentów ocenianego kierunku. Uczestniczą w organizowanym przez Uczelnię wspólnie z Urzędem Miasta Sanok Sanockim Forum Gospodarczym, Festiwalu Nauki, Akademii Małego Żaka.

Uczelnia ma możliwość dostosowania programu kształcenia do potrzeb rynku pracy w oparciu o wyniki ogólnouczelnianego monitoringu losów zawodowych absolwentów. Wykonuje to w szczególności po trzech i pięciu latach od dnia ukończenia studiów. Monitoring Uczelni podlega bezpośrednio Prorektorowi UP w Sanoku i kolejne etapy monitoringu są realizowane na jego zlecenie. Organizacją procesu monitoringu zajmuje się doradca zawodowy zatrudniony w Uczelni oraz pracownicy Biura Karier Promocji i Współpracy wraz z Działem Toku Studiów. Jest realizowany w jednym z dwóch wariantów w formie etapowej, obejmującej monitoring wybranych absolwentów jednego rocznika danego kierunku studiów I stopnia / II stopnia / jednolitych magisterskich. W wariantcie I absolwent, który zgodził się na badanie otrzymuje po trzech latach od ukończenia studiów zaproszenie do wypełnienia ankiety internetowej. Po analizie wyników ankiet tworzony jest raport z badania konkretnego rocznika i kierunku, po określonym czasie od ukończenia studiów. Po pięciu latach od ukończenia studiów absolwent otrzymuje zaproszenie do wypełnienia kolejnej ankiety internetowej. Po analizie wyników ankiet tworzony jest kolejny raport z badania konkretnego rocznika i kierunku, po określonym czasie od ukończenia studiów. Raporty z badania są przekazywane władzom Uczelni, które decydują, w jakim zakresie można wykorzystać go do dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. Powyższe badanie traktowane jest jako dodatkowe źródło informacji na temat losów absolwentów. W wariantcie II na podstawie ustawy od kilku lat głównym źródłem danych na temat losów absolwentów dla polskich uczelni jest finansowane przez MEiN badanie na poziomie ogólnopolskim – System monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA (oparte o dane o absolwentach otrzymywane z ZUS, art. 352 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce). Wyniki monitoringu wskazują, że absolwenci, którzy ukończyli studia na ocenianym kierunku w 2021 roku otrzymali pracę zaraz po ukończeniu studiów.

Wnioski z systematycznej oceny programu studiów są wykorzystywane do ustawicznego doskonalenia tych programów. Ocena programu studiów odbywa się corocznie po zakończeniu semestru letniego. Elementy monitorowania programu studiów znajdują się w corocznych Raportach z oceny jakości kształcenia w Uczelni Państwowej im. J. Grodka w Sanoku - Instytut Gospodarki Rolnej i Leśnej. Jednym

z celów sporządzania raportów jest doskonalenie programu studiów, w tym weryfikowanie zakładanych efektów uczenia.

Jakość kształcenia na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych prowadzonym w Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku była poddawana ocenie zewnętrznej przez Polską Komisję Akredytacyjną. Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej Uchwałą nr 552/2018 w sprawie oceny programowej na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych prowadzonym w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jana Grodka w Sanoku na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym wydało ocenę pozytywną.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 10

Kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Wdrożona w Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku polityka jakości kształcenia w ramach Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w sposób uporządkowany określa postępowanie dotyczące projektowania, zatwierdzania, monitorowania, oceny i doskonalenia programów studiów. W Instytucie Gospodarki Rolnej i Leśnej nadzór merytoryczny, organizacyjny i administracyjny nad kierunkiem gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych pełni Dyrektor Instytutu, dla którego wsparciem merytorycznym jest Instytutowa Komisja ds. Jakości Kształcenia którą powołuje Dyrektor Instytutu na okres swojej kadencji. Obecnie, skład Instytutowej Komisji stanowią 4 osoby i z głosem doradczym przedstawiciel otoczenia społeczno-gospodarczego. Zatwierdzanie, zmiany oraz wycofywanie programu studiów dokonywane jest we oparciu o oficjalne przyjęte procedury.

Przyjęcie na studia odbywa się w oparciu o formalnie przyjęte warunki i kryteria kwalifikacji kandydatów. Zasady i tryb rekrutacji na stacjonarne studia pierwszego i drugiego stopnia są uchwalane corocznie przez Senat Uczelni.

Instytutowa Komisja ds. Jakości Kształcenia przygotowuje w każdym roku akademickim Raport z oceny jakości kształcenia na ocenianym kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych wykorzystując narzędzia: arkusze hospitacji zajęć dydaktycznych, ankieta studenckiej oceny nauczycieli akademickich, ankieta jakości obsługi studenta przez Dział Toku Studiów, ankieta oceny jakości kształcenia dokonywana przez studenta, sprawozdanie z realizacji studenckich praktyk zawodowych, spotkania z interesariuszami. W celu zapewnienia jakości kształcenia na ocenianym kierunku, prowadzona jest systematyczna ocena programów studiów, a także monitorowany jest stopień osiągania zakładanych efektów uczenia się w oparciu o analizy danych i informacji z udziałem kadry akademickiej, studentów, a prowadzona współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym zapewnia udział interesariuszy zewnętrznych. Przy opracowywaniu efektów uczenia się dla studiów pierwszego i drugiego stopnia brano pod uwagę opinie potencjalnych pracodawców, a ważnym elementem oceny i weryfikacji jakości kształcenia jest semestralna ankietyzacja zajęć, hospitacje zajęć dydaktycznych oraz ocena prac dyplomowych. Wyniki ocen są wykorzystywane w doskonaleniu jakości kształcenia. Istotnym wsparciem funkcjonowania tego systemu jest duży udział studentów w procesie oceny zajęć dydaktycznych i oceny nauczycieli akademickich., co znacząco pomaga w wyciąganiu wniosków i wykorzystywania ich do doskonalenia procesu kształcenia.

Analizując programy studiów na kierunku gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych zespół oceniający zwrócił uwagę na uchybienia w zakresie m.in. poprawnego określenia efektów uczenia się, np. braku dostosowania efektów uczenia się na studiach pierwszego stopnia do poziomu 6. PRK, braku zróżnicowania treści efektów uczenia się na studiach drugiego stopnia w stosunku do efektów uczenia się na studiach pierwszego stopnia oraz ich niedostosowania do poziomu 7. PRK, nieprawidłowości w formułowaniu efektów uczenia się dla zajęć, niedostosowanie wymiaru praktyk zawodowych do profilu praktycznego (kryterium 1, 2). Pomimo działań interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych na rzecz zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia, zalecenia (kryterium 1, 2) i rekomendacje zespołu oceniającego wskazują na mniejszą sprawność niektórych elementów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Zaleca się:

1. W ramach działającego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia konieczne jest wdrożenie mechanizmów umożliwiających skuteczne wyeliminowanie stwierdzonych uchybień opisanych w kryterium 1 i 2 niniejszego raportu oraz zapobiegających ich powstawaniu w przyszłości.